

בעזה ש"ת

ספר

ערכתי נר למשיחי

והוא סדר הדלקת נרות שבת

דיניו ומנהגיו

ליקוטים יקרים ונעימים דיבורים קדושים ונפלאים התעוררות להדלקת הנרות, דיניו ומנהגיו לשבת בשבתו ומידי חודש בחדשו ובשאר חגים וזמנים, והדלקת הנרות לנשמות, ביום היארציט, ולנשמות הצדיקים – סודותיה, וסגולותיה. בו יבואר כי ע"י שמירת מצות הדלקת הנרות זוכה לתורה אור ולבנים תלמידי חכמים, והוא סגולה לשלום בית, סותם פי המסטין, ואין שטן ואין פגע רע, ומגלגל עליו ועליהם כל מיני שפע ברכות טובות והצלחות, ומסוגל מאוד לאריכת ימים ושנים טובים. ומכבה נרות של הסט"א, השכינה אומרת זו היא דירתך, ונהנה מזיו השכינה, ילך לאורו של הקב"ה, מקשר נשמת ישראל לאביהם שבשמים, ונרות בית המקדש קיימים לעולם, וזוכה בקרוב לנרות של ציון, ד'נרות בגימטריא זהו משיח בן דוד ובן יוסף.

כל זה לקטתי בעזר צורי וגואלי מדברי חז"ל משר"ס בבלי וירושלמי, מדרשים, זוה"ק ותיקונים, וספרי הראשונים, ומספרי מוסר מגדולי הראשונים והאחרונים זללה"ה, ודבריהם הקדושים חוצבים בלהבת אש, מלהבים נפש האדם להתעורר על גודל הענין של הדלקת הנרות שע"ז יתגלה לנו נרו של משיח צדקינו, כמבואר בס' דבק מאח וז"ל: עיני ראתה בס' ליקוטי הרמ"ע, שרמזו שע"י הדלקת נרות שבת וי"ט [ו]חנוכה ויוה"כ, זוכה למעלה גדולה, כאשר יעיין הקורא בדברי קדשו באורך. ורמז הרב שם פ"ז: **ערכתי נר למשיחי** ר"ת לרבים מילה שבתות יו"ט חנוכה יוה"כ. ואפ"ל כי ע"י זכות זה יבוא בן ישי. וז"א אימתי אצמיח קרן לדוד בזמן שערכתי"י נ"ר למשיחי"י כדבר האמור, ודו"ק.

תקוה כי דבריהם הקדושים יעשו רושם בלבבות בני ישראל, וזה יהיה חלקי מכל עמלי לעורר בני ישראל בכל מקום שהם להזהר בעניני שמירת הדלקת הנרות.

יצא לאור על ידי וועד למען קדושת השבת העולמי

שעל ידי מפעל עולמי ללימוד שו"ע אורח חיים

שנת תשס"ה לפ"ק

בעזרת השם יתברך

על הטוב יזכר

זאת נדבת

מוהר"ר יעקב סרויה נ"י

לטובת נשמת אביו

מוהר"ר מיימון בן מאיר ז"ל,

נפטר כ"ב אדר שנת תשכ"ב לפ"ק

*

אמו שמחה בת ר' יעקב ז"ל,

נפטרה כ"ט מנחם אב תשנ"ט לפ"ק

*

מפתח

– פרק א' – יא

הדלקת נרות שבת – מקורה יא

א. הדלקת נרות שבת ע"י שרה אמנו : יא

כל ימים שהיתה שרה קיימת הי' נר דולק מלילי שבת

ועד לילי שבת יא

כל זמן ששרה היתה קיימת בעולם, לא נסתלקה

שכינה ממנה ונר הי' דלוק מע"ש לע"ש יב

הי' הולך ודולק כל היום כולו, עד שהביאו ממנו אור

להבדלה יב

הדלקת הנר היא מצות שהנשים מוחזקות בה

מהאמהות ז"ל הק' והלאה יג

* יג

בת כמה היתה רבקה כשנשאה ליצחק והדליקה נרות

שבת? יג

ב. קבלה היתה לישראל מימי משה רבינו ; הדלקת נרות

שבת ע"י בניי במדבר : יד

קבלה היתה לישראל מימי משה רבינו להדליק את

הנרות לשבת יד

הדלקת נרות שבת בהיות בני ישראל במדבר יד

ג. הדלקת נרות שבת מצוה מדברי סופרים ; נמנית בז'

מצוות דרבנן : טו

הדלקת נר שבת מן התורה טו

עד דלא אתא ישע"י גמרא גמירי ליה, ואסמכוה

אקרא טו

מצינו לשון "מן התורה" אף על מצוות מדברי

סופרים טו

סמיכות פרשת נרות המנורה למועדים, ללמדך
 שהדלקת נר בשבת מצוה.....טז
 רמז להדלקת נרות שבת ע"י הנשים בפי תצוה.....טז
 הדלקת נר בשבת חובה.....יז
 הדלקת הנר היא מצוה דרבנן שעיקר ציוויה מפי
 הנביאים.....יז
 הדלקת נרות שבת היא מצוה מדברי סופרים.....יז
 מצות הדלקת הנרות נמנית בין ז' מצוות דרבנן.....יח
 מאד יש להזהר אפילו במצוות דרבנן.....יח

– פרק ב' – יט.....

הדלקת נרות שבת – טעמיה.....יט
 א. משום כבוד שבת :.....יט
 כבוד השבת – נרותיה הן כבודה.....יט
 אין סעודה חשובה אלא במקום אור.....יט
 הדלקת נר נאה הוא עיקר כבוד השבת.....כ
 הדלקת נר שבת משום כבוד שבת.....כ
 עיקר נרות שבת הן אותן שמדליקין על השולחן, כי
 הם באים לכבוד.....כ
 ע"י הנרות אנו יודעים ומכירין כבוד שבת.....כא
 ב. משום שלום בית (שלא יכשל בעץ או באבן) :.....כב
 במקום שאין נר אין שלום, שהולך ונכשל באפילה,
 ובני ביתו מצטערין לישיב בחושך.....כב
 נר ביתו קודם משום שלום ביתו, שהרי השם נמחק
 לעשות שלום בין איש לאשתו.....כב
 הדלקת נרות בשבת ע"ש הכתוב וידעת כי שלום
 אהלך גו', ואין שלום אלא באור.....כד
 הברכה שבירך הקב"ה את השבת היא האורה (נרות
 שבת), שהיא שלום הבית.....כד
 משום שלום בית, שלא יכשל בעץ או באבן.....כה
 ג. משום עונג שבת :.....כה

חובה היא לסעוד במקום הנר משום עונג. - אור הנר
 הוא ראש לכל עונג..... כה
 וקראת לשבת עונג זו הדלקת הנר בשבת. - לישב
 בחושך אינו עונג, שהרי יורדי גיהנום נידונין בחושך..... כו
 הדלקת הנר הוא בכלל עונג שבת..... כו

פרק ג' - כח

מי ומי המדליקין..... כח
 א. אחד האנשים ואחד הנשים :..... כח
 אחד האנשים ואחד הנשים חייבים להיות בבתיהם
 נר דלוק בשבת..... כח
 הבעל והאשה ירגילו בנר שבת..... כט
 רב הונא מדליק שרגי..... כט
 ר' אלעזר הדליק את הנר..... כט
 עיקר הטלת שלום בבית מוטלת על הבעל..... ל
 האיש מדליק את הנרות בערב שבת..... ל

פרק ד' - לב

הדלקת נרות שבת ע"י הנשים..... לב
 ב. הנשים מוזהרות בו יותר, מפני שמצויות בבית
 ועוסקות בצרכי הבית :..... לב
 נשים מצוות על דבר זה יותר מן האנשים, לפי שהן
 מצויות בבית ועוסקות בצרכי הבית..... לב
 ג. האשה כבתה נרו של עולם, לכך נתנו לה מצות
 הדלקת נר שבת, לתקן מה שקלקלה :..... לג
 אדם הראשון נרו של עולם היי, וגרמה לו חוה מיתה,
 לפיכך מסרו מצות הנר לאשה..... לג
 היא כבתה נרו של אדם, לפיכך תשמור הדלקת הנר..... לג
 היא כבתה נרו, לכן צריכה להדליק אותו בשבת
 בהתעוררות של שלהבות אש האהבה אל בעלה..... לד

- ע"י נר שבת האשה מכפרת על זה שכבתה נרו של
 עולם..... לה
- האשה החטיאה את אדה"ר והחשיכה נשמתו הקרוי
 נרו של עולם, כי כל הנשמות היו תלויות באדה"ר..... לה
- האשה כבתה נרו של עולם, לכך נתנו לה מצות
 הדלקת נר שבת שתתקן מה שקלקלה..... לו
- ע"י הדלקת נרות שבת (שנלמד מגז"ש, שכנגד מדת
 ורחום) מעוררים מדת רחום, ששיב לנו במהרה
 האור הגנוז..... לו
- ע"י עשיותינו המצוות דיום טוב נפתחים שערי
 האורות והחסדים למעלה..... לו
- האורות הנפתחין בשבת ויו"ט הוא ע"י נרות שבת
 ויו"ט. - פתיחת האורות למעלה הוא מעצמו, ולכן די
 בנשים..... לו
- נר שבת ויו"ט הי' מפי הקב"ה, תושב"כ, לכן די
 בנשים..... לו
- טעם שהשמיט המחבר בשו"ע את הטעם (שבטור)
 ד"כבתה נרו של עולם" וכן הא ד"הרגיל בנר כו' הויין
 ל"י בנים תלמידי חכמים"..... לח
- הדלקת נרות הוא על שכבתה נרו של אדה"ר, ודי
 בהדלקה זו לכפר על שפיכות דמים של אדה"ר..... לח
- תיקון הנר והכנתו ע"י האשה בא לכפר על זה
 שכבתה נרו כו', וההדלקה באה לזכות אותה בבנים
 ת"ח..... לט
- ד. אף אם ירצה הבעל להדליק בעצמו ולברך, אין בידו
 לדחות את אשתו ממצוה זו :..... מ
- אפילו האיש רוצה להדליק בעצמו, אין בידו לדחות
 את אשתו ממצוה זו..... מ
- אף אם ירצה הבעל להדליק בעצמו, האשה קודמת..... מא
- אם קדם האיש והדליק - האם חייב לשלם כחוטף
 מצוה, או שאין לאשתו עליו אלא תרעומת..... מא

- ה. עצה שגם הבעל יקיים מצות ההדלקה בעצמו : מג
- כדי שגם האיש יקיים מצות הדלקה בעצמו, נוהגין
לעשות עוד נר, ומדליקו האיש בבית הכנסת מג
- הבעל יתעסק בתיקון הפתילות והנרות, וגם ידליק
בשאר החדרים שאין אשתו מדלקת שם מג
- הבעל רשאי לברך על הדלקת הנרות בשאר החדרים
שאין אשתו מדלקת שם מד
- ו. האשה היא שלוחו של הבעל בהדלקת נר שבת : מה
- האשה אינה אלא שלוחו של הבעל מה
- אעפ"י שבכל המצוות אמרינן מצוה בו יותר
מבשלוחו, נרות שבת שאני מו
- כדי שתהי' ההדלקה בשליחותו, צריך הוא לומר
בע"ש "הדליקו את הנר", דכל שעושה שום הכנה
בעצמו, לא שייך עוד מצוה בו יותר מבשלוחו מו
- מטעם "מצוה בו יותר מבשלוחו" נהגו שהבעל עושה
הכנה קצת דההדלקה מז
- חיוב האשה בהדלקת הנר הוא לא רק מצד שליחות,
כי יש בזה ג"כ ענין סור מרע, ובמל"ת גם הנשים
מצוות מז
- ז. צריך אדם לומר בתוך ביתו ערב שבת עם חשיכה . .
הדליקו את הנר : מז
- צריך האיש להזהיר את הנשים ולומר להן "הדליקו
את הנר" מז
- ג' דברים צריך אדם לומר בתוך ביתו ע"ש עם חשכה מח
- "מנא הני מילי" קאי רק על "הדליקו את הנר" מט
- צריך למימרינהו בניחותא כי היכי דליקבלינהו מיניה מט
- אעפ"י שבודאי יקבלו ממנו ולא יסרבו נגדו, מ"מ צ"ל
דיבורו של אדם בנחת עם הבריות נ
- "קיימתיה" ("אנא לא שמיע לי . . וקיימת
מסברא"), לשון קיום, אינו שייך אלא בדבר מצוה נא
- ישאל לאנשי ביתו בנחת בלשון רכה נא

ערכתי נר למשיחי

- טעם שצריך אדם לומר "הדליקו את הנר", כי כל שעושה שום הכנה בעצמו, לא שייך בזה עוד מצוה בו יותר מבשלוחו. נג
- כדי שלא יצטרך אדם לומר בכל עש"ק "הדליקו את הנר", לכן נהגו שהבעל עושה קצת הכנה להדלקה. נד
- עשרתם, ערבתם, הדליקו את הנר - בחינתם בספירות. נד
- פ - פרק ה' -** נה
- שבח יקר וגדולת מצות הדלקת נרות שבת. נה
- א. ויברך אלקים את יום השביעי (ויקדש אותו) - ברכו (ויקדשו) בנר : נה
- ברכו בנר, כי הברכה היא תוספת אור. נה
- אין לך שמקדש את השבת ומרוממה אלא הדלקת הנר. ... בלילי שבת האדם מדליק את הנר מבעוד יום והולך לבהמד"ר ואוכל ושותה וכו' ועדיין היא דולקת. נו
- הברכה שבירך הקב"ה את השבת היא האורה (נרות שבת). נו
- בזמן ברכה צריך להיות אור, ולכן תיקנו מצות נר שבת. נו
- נר של שבת קודש אין די בא"ר גודל מעלתו הנשגבה עד למאד. נח
- בזכות נר מצוה ותורה אור סותם פיו של שטן מלהשטין. נח
- ב. נר דלוק, שולחן ערוך ומטה מוצעת : נט
- כשבא לביתו ומצא נר דלוק ושולחן ערוך ומטה מוצעת, מלאך טוב אומר יהי רצון שתהא לשבת אחרת כך. נט
- ביאור מחז"ל הנ"ל ע"פ קבלה : טעם שאמר "ומצא נר דלוק", לשון יחיד ; דיוק לשון חז"ל "שיהא לשבת אחרת כ"ך". נט

- נר, שולחן, מטה ר"ת שמן (ר"ת שבת מנוחה, שבת
 ס..... מלכתא)
 המדלקת נר שבת בימין, נחשב לה כאילו תקנה
 מנורה בדרום ולחם הפנים בצפון, ומלאכי השרת
 ס..... אומרים על בית זה: לית דין אתר הדיוט
 דירתו של אדם צריכה להיות מתוקנת כדירת חתן
 לקבל בה את הכלה (שבת), ואז אומרת השכינה
 (הכלה): זו היא דירתי..... סא
 אשרי מי שמתקן להשכינה דירה נאה בלבן, כלים
 נאים באבריו ואשה נאה שהיא הנשמה..... סג
 נר דלוק, שולחן ערוך ומטה מוצעת רומזים על בניס.
 סד..... - בגי' נרות אין שטן ואין פגע רע
 ג. אפילו אין לו מה יאכל, שואל על הפתחים ומדליק
 סה..... את הנר :
 אפילו אין לו מה יאכל, שואל על הפתחים ולוקח
 שמן ומדליק את הנר..... סה
 צריך למכור מלבושו לצורך נר שבת..... סו
 סעודת הלילה היא מעיקר סעודות השבת, וכשאוכל
 סו..... בלא נר אין לו עונג ממנה כל כך
 נר שבת קודם לכל מאכלי שבת, חוץ מן הפת..... סז
 למי ששואל על הפתחים מספיק נר אחד בלבד..... סז
 ד. נר ביתו ונר חנוכה; נר ביתו וקידוש היום - נר ביתו
 סח..... עדיף :
 נר ביתו ונר חנוכה; נר ביתו וקידוש היום - נר ביתו
 סח..... עדיף משום שלום ביתו
 אם אין ידו משגת לקנות נר לשבת ולחנוכה, או נר
 לשבת ויין לקידוש - נר שבת קודם משום שלום ביתו..... סח
 נר שבת קודם לקידוש היום, דקידוש היום על היין
 הוא מד"ס, וגם אפשר לקדש על הפת..... ע
 - פרק ו' - עא

הדלקת נרות שבת – אזהרתה..... עא

א. על שלשה עבירות (נדה, חלה והדלקת הנר) נשים

מתות בשעתן לידתן (וילדותן):..... עא

על שלשה עבירות נשים מתות בשעת לידתן: על שאינן זהירות בנדה, בחלה ובהדלקת הנר. – נשמה שנתתי בכס קרויה נר, על עסקי נר הזהרתי אתכם. אם אתם מקיימים אותם מוטב, ואם לאו הריני נוטל

נשמתכם..... עא

לפי שהאשה גרמה מיתה לאדה"ר, לכן מסרו לה אלו המצוות, שהיא נענשה עליהם אם אינה זהירה בהן. עב האדם נברא בשלש נפשות: נפש רוח ונשמה, וכנגדם ג' המצוות דנדה, חלה והדלקת הנר. אם אתם מקיימין ג' מצוות אלו מוטב, ואם לאו הריני נוטל

נשמתכם..... עב

על שלשה עבירות נשים מתות בשעת לידתן..... עג

על ג' עבירות הנ"ל ילדות (בחורות) מתות בשעת ילדותן. – ג' מצוות אלו הם כמו נדר לנשים. – אין

השטן מקטרג אלא בשעת הסכנה..... עד

ג' עוונות בודקין בהן את הנשים היולדות (והן מקרבין את המיתה לפני זמנה): נדה, חלה והדלקת

הנר..... עה

ג' דברים שמקרבין את המיתה לפני זמנה נמסרו לאשה שתעסוק בהן ותענש עליהן: נדה, חלה

והדלקת הנר..... עה

חוה הלבנה את פניו של אדה"ר ושפכה את דמו וגורש מגי"ע, לפיכך תלקה האשה בשלשתן אם לא

תקיים אותם..... עה

– פרק ז' –..... עז

שכר מצות הדלקת נרות שבת..... עז

א. הרגיל בנר הויין לי' בנים (ווחתנים) תלמידי חכמים:..... עז

- ע"י נר מצוה דשבת (וחנוכה) בא אור דתורה..... עז
- הרגיל בנר - להשתדל בו לעשותו יפה..... עז
- ע"י ב' נרות דשבת שכנגד איש ואשה זוכה לבנים
- ת"ח שיוצאים ממנו ומאשתו..... עח
- הרגיל בשרגי טובא - תרי גברי רברבי נפקי מיני'..... עט
- ב"פ נר עולה ת"ק שהוא מהלך עץ חיים, ולכן הרגיל
- בנר זוכה לבנים ת"ח, כי התורה עץ חיים היא
- למחזיקים בה..... פ
- במצות נרות ראוי להתחזק לקיים מצוה מן המובחר,
- כי יתן איש את כל הון ביתו באהבה לזכות את בניו
- לכתרה של תורה..... פא
- אור הנר נקי טוב וכן התורה נקי טוב כי בה נגנו
- האור, ולכן ע"י נר שבת (שבו היתה הארת אור הגנוז)
- זוכה לבנים ת"ח..... פא
- רמז בפ' תצוה לדרשת חז"ל הרגיל בנר כו'..... פא
- סיפור נפלא בגודל מעלת הדלקת הנר..... פב
- אע"פ שהנשים אין זוכות בתורה, הרי בעליהם זוכים
- בתורה, ומאירים לנר שהוא שהנשים מתקנות במצוה
- זו..... פב
- אשריהם הנשים שזוכין לבעלי תורה..... פג
- חתנו לא זכה בתורה וע"כ היו הוא ובתו בוכים תמיד..... פד
- רואה אני בילד הזה שיצא ממנו אור תורה לעולם..... פה
- האיש יעסוק בתורה לאור נר של שבת, כי נשים
- בעוה"ב זוכים ע"י בעליהם ובניהם..... צ
- כל זכות האשה בנרות שבת הוא אם בעלה ובניה
- לומדים אצל הנרות..... צא
- ב. ע"י הדלקת נרות שבת האשה מרבה שלום בעולם,
- ונותנת לבעלה אריכות ימים :..... צא
- ע"י נרות שבת זוכה לבנים קדושים שיהיו נרו של
- עולם בתורה וביראה, ונותנת לבעלה אריכות ימים..... צא
- ראוי להדליק הנרות בשמחה עצומה..... צב

- מה שיהיו הבנים בוצינא דעלמא באורייתא
ובדחלתא הוא כמו וכל בניך לימודי ה', ומה שישגון
שלמא בארעא הוא כמו ורב שלום בניך - ת"ח מרבים
שלום בעולם..... צב
- ע"י נהורא חיוורא יהיו הבנים בוצינא באורייתא;
ע"י נהורא אוכמא יהיו בוצינא בדחלתא, יראה; וע"י
נהורא סתימאה יהי לבעלה אריכות ימים..... צג
- ענינו של שבת הוא עונג ושמחה, ולכן צ"ל הדלקת
הנרות "בחדוה" וב"רעותא" - בשמחה וברצון
(תענוג)..... צג
- כדי להמשיך ג' הבחי' דאור הכוללים כל הספירות,
צ"ל הפעולה דהדלקת נר שבת חדורה בכל כחות
האדם, כל פרטי הספירות כפי שהם באדם..... צד
- המשכת הברכה שעי הדלקת נר שבת היא בג'
הענינים דבני חיי ומזונא רויחא..... צד
- ג. ברוך אתה בעיר :..... צה
- ברוך אתה בעיר - בשכר המצוות שאתה עושה בעיר :
חלה וציצית וסוכה והדלקת נר שבת..... צה
- ד. אם שמרתם נרות של שבת, אני מראה לכם נרות של
ציון :..... צו
- בזכות נרות שבת אני מאיר לכם בכבודי. - עתידין
האומות להיות מהלכין לאורכם. - כמה חביבה היא
מצות הנרות..... צו
- השבת רומז לאלף השביעי, שאז יהי אור הלבנה
כאור החמה, ולכן מדליקין נרות בליל שבת..... צז
- ע"י מצות נרות שבת (שהוא דוגמת המנורה וז'
נרותי), ע"י בית המקדש קיימים לעולם..... צז
- בשכר שישראל זהירים בנר שבת ילכו לאורו של
הקב"ה..... צז

- קומי אורי - ע"י כי בא לפני זכות אורך שאתה מאיר
לפני בנר מצוה. - ע"י נר מצוה נזכה לאור הגנוז מן
ששת ימי בראשית..... צח
זכות הנרות יבוא בן ישי..... צח
נרות הן תרין משיחין. - נרות ג"י זהו משיח בן דוד
ובן יוסף..... צט
יכין האדם בעשיית המצוות מאהבה, והקב"ה
משלם לו שכרו..... צט
- פרק ח' -**..... **קא**
- במה מדליקין - הפתילות והשמנים..... **קא**
א. פתילות מדברים שאין האור נאחז בהם; שמנים
שאינם נמשכים אחר הפתילה:..... **קא**
אסור לעשות פתילה לנרות של שבת מדבר שהאור
אינו נאחז בו..... **קא**
אם הדליק בדברים האסורים, אסור להשתמש
לאורן..... **קב**
אסור להדליק נר לשבת משמנים שאינם נמשכים
אחר הפתילה..... **קב**
אם הדליק בשמנים האסורים, אסור להשתמש
לאורן..... **קב**
- ב. מצוה מן המובחר להדר אחר שמן זית:..... **קג**
ר"ט אומר אין מדליקין אלא בשמן זית בלבד..... **קג**
אין הלכה כר"ט, אלא כחכמים שמתירין להדליק
בכל השמנים, ואין לך אלא מה שאמרו חכמים אין
מדליקין..... **קג**
ר"ט יחידאה הוא לגבי חכמים..... **קג**
חבב הקב"ה שמן זית יותר מכל השמנים בנר
ובהדלקה..... **קג**
כל השמנים כולן יפין לנר, ושמן זית מן המובחר..... **קד**

לנר שבת פשיטא דשמן זית מצוה מן המובחר, לפי
 שנמשך אחר הפתילה יותר מכל השמנים קד
 שמן זית מצוה מן המובחר לנר שבת קה
 לכתחילה מצוה מן המובחר להדר אחר שמן זית קה
 אריכות ימים בזכות הדלקת נרות שבת בשמן זית קו
 טוב שיהיו נרות של שמן זית, ולא של שעווה קו
 ע"י ההדלקה בשמן זית זוכים לבנים המאירים
 בתורה שנמשלה לשמן זית, ונוחים ז"ל בהלכה
 כשמן זית קו
 "הרגיל בנר הויין לי בנים ת"ח" הוא ע"י ההדלקה
 בשמן זית קז
 בבית כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ מליובאוויטש זי"ע לא
 הדליקו נרות שבת בשמן קח

– פרק ט' – קט

מספר הנרות שמדליקין לכבוד שבת קט
 א. נר אחד : קט
 מן הדין מספיק בנר אחד בלבד קט
 ב. ב' נרות (או פתילות) : קי
 ב' נרות (פתילות), א' כנגד זכור וא' כנגד שמור קי
 ע"י ב' הנרות של שבת (שהם כנגד בינה ומלכות)
 מכבים ב' הנרות של הסט"א קיג
 ב' הנרות הם כנגד ב' ההי"ן דשם הוי", שהם סוד
 בינה ומלכות, שעולה מספרם תקס"ג, כמנין "נהנה
 מזיו השכינה" קיד
 כל מילי דשבת שנים קיד
 ב' נרות כנגד איש ואשה, כי ב"פ נר בגיית"ק, כמנין
 אברים שבאיש ואשה, וכריכת הנרות מרמז על חיבור
 איש ואשה קטו

- "בן ובת" עם מ' יום של יצירת הולד בגי' ת"ק,
ובאיש ואשה יש ת"ק איברים, ולכן מדליקין ב' נרות,
כי ב' פעמים נר בגי' ת"ק..... קטו
ב"פ נר בגי' ת"ק, כנגד ת"ק איברים שבאיש ואשה,
ולכן מדליקין ב' נרות, שתאיר מצוה זו בכל איברים
 שלהם..... קטז
ב' פעמים "נר" עולה "חנון המרבה לסלח", כי
בהדלקת נרות שבת יהי' תיקון לחטא חוה..... קטז
ב"פ נר עולה ת"ק שהוא מהלך עץ חיים, ולכן הרגיל
בנר זוכה לבנים ת"ח, כי התורה עץ חיים היא
למחזיקים בה..... קיז
ב' נרות כנגד הארה כפולה בשבת לנפש ולגוף..... קיז
ב' נרות כנגד בירור הניצוצות הכפול, מתתא לעילא..... קיז
ב' נרות כנגד ב' נשמות שיש לאדם בשבת. - נרות
כרוכים רמז לב' נשמות הכרוכים יחד בגוף האדם..... קיז
כנגד תוספת נר"ן שמקבל האדם בשבת..... קיח
ב' נרות כנגד ב' שרפים שסוככים עליו בכנפיהם שלא
יזיקוהו המזיקים..... קיט
ג. ג' או ד' נרות :..... קיט
מפני החשש ד"זוגות" טוב להדליק ג' נרות..... קיט
ג' או ד' נרות..... קיט
לא לפחות מד' נרות..... קכ
בנר יש ד' מיני שלהבות, נגד ד' אותיות הוי"ה, ולכן
צריך שיהא נר של ד' פיות..... קכ
ד. שבעה נרות :..... קכ
שבעה נרות כנגד ז' נרות המנורה..... קכ
שבעה נרות כנגד ז' ימי השבוע..... קכא
להדליק בעששית ז' פתילות..... קכא
שבעה נרות כנגד ז' ספירות הרמוזים בשבוע..... קכב

- שבעה נרות כנגד ז' העולים לתורה בשבת, כנגד ז' ימי השבוע וכנגד ספירה השביעית (מלכות, כי השבת היא בחי' המלכות)..... קכב
- נוסח ה"לשם יחוד" בהדלקת ז' נרות..... קכב
- אפילו המדליק ז' נרות, כשיבוא לביתו יסתכל רק בשתי נרות..... קכג
- ה. עשרה נרות :..... קכג
- עשרה נרות, כי עשר מנורות עשה שלמה (שנק' כן ע"ש כי שלום הי' בימיו, ונרות שבת הם משום שלום בית)..... קכד
- עשרה נרות כנגד עשרת הדברות..... קכד
- ו. ל"ו נרות :..... קכה
- ל"ו נרות, כנגד ל"ו שעות ששימש אור הראשון..... קכה
- ה' פעמים או"ר כתיב במעשה בראשית, בגימטריא אליה (ל"ו)..... קכה
- ז. מ"ט נרות ; ק"ס נרות או נרות כמספר שב"ת :..... קכו
- מ"ט נרות..... קכו
- הרה"צ ר"מ מנדבורנא הי' מדליק ק"ס נרות. וי"א שהי' מדליק נרות כמספר שב"ת..... קכו
- ח. ירבה בנרות ככל יכלתו :..... קכז
- השבת רומז לאלף השביעי, שאז יהי' אור הלבנה כאור החמה, ולכן צריך להדליק נרות רבות בשבת..... קכז
- ריבוי נרות הוא בכלל ברכה..... קכז
- הרגיל בשרגי טובא נפקי מיניה גברי רברבי..... קכז
- מצוה להרבות בנרות. - הגר"א ז"ל הי' מרבה מאד בנרות..... קכז
- ט. נרות כפי מספר נפשות ביתו :..... קכח
- בכל פעם שנולד בן או בת, מרבה בנרות, שע"ז יזכו לבנין וחתנין ת"ח..... קכח

- אם במשפחת בעלה לא נהגו להוסיף נר בהולדת ולד,
 אין בכוחה להכריח אותו לקנות נר נוסף, אבל מ"מ
 ראוי שיתן לה בעלה האפשרות לנהוג כך קכט
 היתה אשתו רגילה בנרות כמספר הילדים, ונפטרה,
 אין אשתו השניי חייבת להדליק כמספר הנ"ל קכט
 י. אין האשה רשאית לפחות ממספר הנרות שהיא
 רגילה בהם : קל
 אין האשה רשאית לשנות מדרכה, דהוי כנדר קל
 נתייקרו הנרות, ורוצה להפחית ממספר הרגיל -
 אפשר שצריכה התרת נדרים קל
 בשעת הדחק - תעשה התרת נדרים בפני שלשה קלא
 יא. שכחה פעם אחת להדליק - מדלקת כל ימיה נר א'
 יותר על מה שהיתה רגילה להדליק עד עתה קלא
 חלתה ולא הדליקה נר בשבת, תהא זהירה כל ימיה
 להוסיף על כל נר של מצוה יותר ממה שהיתה רגילה
 עד עתה, ובעת תענית ווידוי - תתוודה גם על עבירה זו קלא
 אשתלי ולא הדליקה נר בשבת, תהא זהירה כל ימיה
 להוסיף על כל נר של מצוה יותר ממה שהיתה רגילה קלב
 שכחה ולא הדליקה נר בשבת, צריכה כל ימיה
 להוסיף על נר של מצוה יותר ממה שהיתה רגילה עד
 עתה, וצריכה תענית ווידוי כו' קלב
 ע"י הוספת הנר אינה מפסדת הכוונה דב' נרות כנגד
 זכור ושמור קלב
 שכחה פעם אחת להדליק, מדלקת כל ימיה ג' נרות קלג
 שכחה פעם אחת להדליק, מדלקת כל ימיה ג' נרות,
 שבזה תהא נזהרת מאד שלא תשכח עוד קלג
 שכחה פעם אחת להדליק, מדלקת כל ימיה ג' נרות,
 לתקן עוותתה קלד
 שכחה כמה פעמים, צריכה להוסיף בכל פעם, כדי
 שתהיי זהירה מכאן ולהבא בכבוד שבת קלד

אם הי' דרכה להדליק ג' נרות, ושכחה להדליק, קלד
 צריכה להוסיף נר א' ולהדליק ד' נרות..... קלד
 שכחה פעם אחת להדליק, מדלקת כל ימיה ג'.....
 שכחה כמה פעמים, מוספת בכל פעם..... קלד
 אשה עני' ששכחה, די לה שתוסיף מעט שמן כל פעם,
 ואם היתה רגילה בנר קטן, תדליק נר יותר גדול קצת..... קלה
 אם שכחה פ"א להדליק: אפילו רגילה בג', תדליק
 יותר; ההוספה היא אפילו בנר מצוה אחר שאינו של
 שבת; מספיקה הוספה, וא"צ עוד נר..... קלה
 שכחה פ"א להדליק, תספק לאשה עני' שמן להדלקה..... קלה
 אם לא שכחה לגמרי, והחסירה רק נר א' ממה
 שהיתה רגילה להדליק, האם צריכה להוסיף נר בכל
 שבת..... קלו
 הוספת הנר - דוקא אם שכחה לגמרי, או ששכחה
 אחד מב' הנרות שכנגד זכור ושמור..... קלו
 שכחה להדליק, אבל בעלה (או אחר) הדליק בשבילה
 - אין צריכה להוסיף..... קלז
 שכחה להדליק ב' נרות, אמנם בעלה הדליק נרות של
 גאז או חשמל..... קלז
 אם יהי' עירבוב על השולחן בהוספת הנר, ולא יהי'
 הידור לשולחן, אז יכולה להקל בנדו"ד, או שתוסיף
 רק בגודל הנרות וכו'..... קלח
 שכחה להדליק, וצוותה לנכרי ביה"ש להדליק - אי
 צריכה להוסיף..... קלט
 שגגה והדליקה לאחר שקיבלו הקהל שבת מבעוד יום
 - צריכה להוסיף נר בכל שבת..... קלט
 אשה שלא הדליקה נרות משך זמן רב, ואח"כ חזרה
 בתשובה - האם צריכה להוסיף..... קמ
 אפילו הדליקה לאחר נישואי' כמ"פ ב' נרות,
 והפסיקה, ואח"כ חזרה בתשובה, אין צריכה להוסיף..... קמ

אשה המתקרבת ליהדות דינה כנאנסה ולא הדליקה, שאין צריכה להוסיף..... קמא
 שכחה להדליק בערב יו"ט - האם צריכה להוסיף..... קמב
 שכח הבעל להדליק - אין האשה צריכה להוסיף..... קמב
 איש המדליק בקביעות ושכח - האם חייב להוסיף..... קמב
 הנר הנוסף שמדלקת צריך להיות משמן נוסף, ולא מן השמן של הנרות שהיא רגילה להדליק תמיד..... קמב
 יב. נאנסה ולא הדליקה - אין צריכה להוסיף :..... קמג
 נאנסה ולא הדליקה, אין צריכה להוסיף..... קמג
 הא דנאנסה א"צ להוסיף הוא דוקא להב"ח, דטעם הוספת הנר הוא מפני "שבזה תהא נזהרת מאד שלא תשכח עוד", משא"כ אם הנר הנוסף הי' בא לכפרה או לתשלומין, אזי גם אם נאנסה היתה צריכה להוסיף..... קמג
 נאנסה ולא הדליקה, אין צריכה להוסיף..... קמג
 הדליקה וכבו - הוי כנאנסה וא"צ להוסיף..... קמד
 אם לא הדליקה מחמת עוני, אין צריכה להוסיף..... קמד

- פרק י' - קמה

תיקון והבהוב הנרות והפתילות..... קמה
 א. תיקון הנרות והפתילות ע"י הבעל :..... קמה
 הכנת ותיקון הנר צ"ל ע"י הבעל אבל ההדלקה תהי' ע"י אשתו..... קמו
 גם תיקון הנר צ"ל ע"י האשה, והתיקון של האיש הוא בזה שאומר: הדליקו את הנר, ויש בזה גם תיקון על עון העגל..... קמז
 אם מדליק בשמן זית יתקן הבעל את הפתילות, אם מדליק בנר של שעווה או של חלב, יניחם הבעל בעצמו בנר על השולחן..... קמח
 כל דבר שבקדושה יש להכין מקודם המקום מלמטה..... קמט
 הטבת הנרות לכבוד שבת לשם שמים..... קמט

- טעם שנוהגין שהבעל עושה הכנה קצת דההדלקה, הוא מפני שההדלקה מצוה בו יותר מבשלוחו, וע"י הכנה זו יוצא ידי חובתו. קמט
- ב. הבהוב הנרות והפתילות קודם הדלקתן : קנ
- נוהגות הנשים להבהב הפתילה קודם הדלקתה כדי שיאחז בה האור היטב. קנ
- האיש יבהב הפתילה, כדי שלא תשהה האשה בהדלקתה. קנא
- הבהוב הנרות הוא תיקון לפגם הברית. קנב
- פרק י"א – קנג
- לבישת בגדי שבת ונתינת צדקה לפני הדלקת הנרות. קנג
- א. להתרחץ ולהתלבש בבגדי שבת לפני הדלקת הנרות : קנג
- קודם הדלקת הנרות רוחצות ולובשות בגדי שבת. קנג
- בל תתקרב להדליק את הנרות בבגדים צואים. קנג
- בימים הקצרים טוב להזהיר אותן שיקדימו לבוא לרחוץ וללבוש, ואם נתאחרה, מצוה יותר שתדליק במלבושי חול מלבוא לידי ספק חילול שבת. קנג
- אשה שנתאחרה וחוששת שאם תרחץ ותתלבש תבוא לידי ספק חילול שבת, מצוה יותר שתדליק כמות שהיא. – תדליק קודם ואח"כ תחליף בגדיה. קנד
- ב. לבישת צעיף להדלקת הנרות : קנד
- ג. נתינת צדקה לפני הדלקת הנרות : קנה
- נתינת איזה פרוטות לצדקה לפני הדלקת הנרות. קנה
- ע"פ הסוד יש ליתן ג' פרוטות לצדקה. קנה
- נתינת ב' או ג' פרוטות לצדקה, להיות עזר לסליחה ולכפרה. קנו
- לפני הדח"נ הוא עת רצון לקבלת בקשות נשים ובנות, ולכן צריך להרבות בברכות השי"ת ע"י נתינת הצדקה. קנו

- כבר נתפשט המנהג לתת לצדקה לפני הדלקת הנרות
לקופת רבי מאיר בעל הנס..... קנז
להזהיר את הנשים והבנות המדליקות שלא לטלטל
ח"ו את קופת הצדקה לאחרי ההדלקה..... קנז
- פרק י"ב -**..... **קנט**
- תפילת האשה בעת הדלקת הנרות..... קנט
ראוי האשה להתפלל בשעת הדלקת הנרות שיתן לה
ה' בנים זכרים מאירים בתורה..... קנט
תפלל שיהיו בניה מאירים בעולם בתורה ובמצוות
וביראת שמים..... קנט
תתפלל שיתן לה הרחמן בנים צדיקים ויראי השם
ויודעין שמו יתברך..... קס
בעת ההדלקה תתפלל על חיי בעלה ובניה שיזכו
לתורה אור..... קסא
נר שבת היא נשמת אדם הראשון (שקלקלה חוה
בחטא עץ הדעת), ולכן ראוי לאשה להתפלל בשעת
ההדלקה על בנים מאירים בתורה..... קסא
התפילה לאו דוקא בלשון הקודש..... קסב
התפילה לאחרי שנהנית מהנרות..... קסב
נוסח תפילת האשה בעת הדלקת נרות שבת..... קסב
אשה קשת רוח בגידול בנים תאמר לאחר הדלקת
הנרות ההפטרה דיום ראשון דראש השנה..... קסג
יולדת בשבת ראשונה; בימי נדותה מברכת בעצמה..... קסז
שבח הנרות (סתם)..... קסח
- השמטות לח"א**..... **קסט**
- א. להוסיף לפרק במה מדליקין..... קע
ב. למקום ההדלקה..... קע
ג. צורת ההדלקה וכמות הזמן שצריך לדלוק..... קעא
ד. לפרק ט' (או לשנות שם הפרק: סדר הדלקת הנרות)..... קעא

- ה. קבלת שבת בהדלקת נרות; עשיית מלאכה אחר
ההדלקה..... קעב
- ו. לפרק מי ומי המדליקין..... קעג
- ז. אורחים, מלון, בית הרפואה, תלמידים, מחנות קיץ..... קעג
- ח. הדלקת הנרות ע"י בנות..... קעד
- הדלקת הנרות בגפרורים דוקא..... קעז
- להזהר מדרכי האמורי..... קעט
- סגולה להסתכל בנרות בשעת קידוש..... קעט
- כוונת הכלי, הפתילה, השמן והאש (האור)..... קעט

הקדמה

י ראיך יראוני וישמחו כי לדברך יחלתי.
הביני ואצרה תורתך ואשמרנה בכל לב.
ו אשמרה תורתך תמיד לעולם ועד.
הנה תאבתי לפקודיך בצדקתך חייני.

אשירה לה' בחיי אומרה לאלוקי בעודי, שהחיינו וקיימנו
והגיענו לזמן הזה, ואודה ה' מאד כפי ובתוך רבים אהללנו, ואספר
שבחו וחסדו אשר הפליא לעשות אתי, ויהי עמדי בדרך אשר זכני
להוציא לאור עולם ספרים קדושים על קדושת בית המדרש ועוד,
לאחר שהרהרתי רבות בדבר האפשרות להפיץ ולהשריש ענין
התפילה אצל כל אחד מישראל כמבואר בספרי הנ"ל שענין עניית
אמן יהא שמיא רבא כהלכתה מקרב ביאת משיח בן דוד.

מאז שגלה כבוד מישראל, עת חרב בית מקדשינו, לא נותרה
לנו אלא התפילה, בבחינת: "ונשלמה פרים שפתינו", ועדיין אין
כוחינו אלא בפה – להשמיע ממעמקים את ה"קול קול יעקב",
בציפי' ובתקוה לקיומה של ההבטחה: "והביאותים אל הר קדשי
ושמחתים בבית תפילתי".

והיות שזיכני השי"ת לראות ספרי הנ"ל בשבע עשרה חלקיו
דיניו ומנהגיו, להיות נדפס הרבה פעמים, וב"ה שנתקבל מאוד אצל
ההמון העם, והרבה רבנים וגדולי ישראל אמרו לי אשר אחר שראו
ספרי הנ"ל, התחילו להיזהר בקדושת בית המדרש ולהיזהר על
עניית אמן ויהא שמיא רבא כהלכתה בכל פרטי' ודוקדוקי', ובכל
עת שמבקשים מהם להתפלל על איזה צרה ח"ו, יש להם תיכף
ומיד הסגולה הבדוקה הנ"ל, ששמש מגן ומחסה אצל כל הצדיקים
זי"ע, וכמבואר שעל ידי זה נזכה בקרוב ממש לביאת ינון, כמבואר
בספרי הנ"ל, עיי"ש.

על כן אמרתי בלבי לסדר ספר על עניני הדלקת הנרות, שענינו גדול, שע"י הנרות זוכים להקביל נרו של מלך המשיח, כמבואר במדרש רבתי פרשת אמור, אמר רבי אלעזר בן שמוע, בזכות "יערוך את הנרות", תנצלו מן "ערוך מאתמול תפתה" (ישעיהו ל'). [בספר "וימהר אברהם" מביא, מי שהוא בצרה ר"ל, סגולה לזה, שידליק שמן לעילוי נשמת רמבעה"נ, וינצל ממנה. כי שמ"ן ר"ת שומר מצות נפשו]. וכמבואר בספר תורת העולה לרבינו משה איסרליש הרמ"א ז"ל, אמר רבי חנן בזכות להעלות נר תמיד, אתם זוכים להקביל נרו של מלך המשיח, כמש"נ [תהלים קל"ב], ערכתי נר למשיחי, וגו', הנה ודאי דרשות אלו רומזים על מה שנתבאר, כי כלל התורה מצלת מדינה של גיהנם ומקרבת מלך המשיח וכו', עכ"ל. הרמב"ן ר"פ בהעלותך (בשם המדרש): הקרבנות כל זמן שבית המקדש קיים הן נוהגין, אבל הנרת לעולם אל מול פני המנורה כו'.

וכ"כ מעין זה, בשו"ת חת"ס בהשמטות חו"מ סי' קצ"ו, וז"ל: מ"ע של אכילת מצה משומרות דליל פסח היא יחידה נשאת לנו מכל מצות אכילה שבכל התורה, אין לנו פסח ולא קדשים רק מצוה אחת משנה לשנה.

מצאתי לנכון להביא כאן דברי אחד מגדולי הראשונים בענין ששבת הוא אות ועדות, כמבואר לנרות שבת ויום טוב.

כתב הסמ"ג בעשין מצוה ד' וז"ל: משש מאות ושלוש עשרה מצות שנצטוו לישראל אין לך שום מצוה שתהא אות ועדות כי אם ג' מצות והם מילה ושבת ותפילין שנכתב בשלשתן אות והם שלשתן אות ועדות לישראל שהם עבדים להקב"ה וע"פ שנים עדים יקום דבר כל אחד מישראל אינו יהודי שלם אלא א"כ יש לו שני עדים שהוא יהודי הלכך בשבת ויו"ט שנקראת שבת ושבת נקרא אות פטור אדם מלהניח תפילין כי די שיש לו שני עדים שהוא

יהודי עדות שבת ועדות מילה אבל בחול חייב כל אדם להניח תפילין כדי שיהי' לו שני עדים אות תפילין עם אות המילה וכל מי שאינו מניח תפילין אין לו כ"א ע"א שהוא יהודי ולכך חשבו כמנודה לשמים. וא"ת מאחר שתפילין אות ועדות כמו מילה ושבת, מדוע היתה רפוי' ביד ישראל, כבר פירשו רבותינו (שבת ד: ק"ל). דבר זה, כל דבר מצוה שלא מסרו עצמן עלי' בעת צרה, עדיין היא רפוי' בידם כגון תפילין. ולפי ששלשן אות ועדות נשקלו כל אחד כנגד התורה כולה, שהרי במילה נכרתו שלש עשרה בריתות ובתורה שלש בריתות ותורה ותפילין ושבת הושוו יחד בכמה מקומות ואחד מהם ותתן להם תורה ומצות ואת שבת קדשך הודעת להם ותפילין למען תהי' תורת ה' בפיה, עכ"ל.

וראה בס' קב הישר (פרק צ"ו) שמאריך בגודל קדושת הנרות של מצוה וכו' וז"ל: הרה"ג מהרש"ל ז"ל כתב בהקדמת ספר הנקרא **ים של שלמה** וז"ל, פעם אחת בא לידי ע"י נר של מצוה כאילו הראו לי מן השמים ונתנו לי הרמנא ואמיץ כח מרקיע ופתחו לי שערי אורה ע"כ. ושמעתי מפי מורי ע"פ קבלה שהענין הוא כך, כשהיה הרב ר' שלמה לוריא ז"ל מחבר ספרו ים של שלמה, אירע לו שהיה רק נר קטן דלוק לפניו והיה זמן קרוב להכבות, והיה דלוק כמה שעות יותר משלש וארבע נרות שלמים, וזה העיד עליו תלמידו ונכדו ז"ל, בעל הנר הכיר בנרו כי ה' עמו ע"כ, וזה אירע להגאון הנ"ל נס ממש כנר של שמן הקודש שבבית המקדש, זכותו יעמוד לנו אשרי לו ואשרי יולדתו, עכ"ל. ועיי"ש יותר באריכות.

ובספר זרע קודש (דף צ"ו) כתב: וע"י שאנו זוכרין **נס חנוכה ומדליקין נרות**, אנו ממשיכין גאולה העתידה, וכמ"ש מודים אנחנו לך וכו' הטוב כי לא כלו רחמך, ולכן ע"י נר חנוכה אנו ממשיכין תקון כל העולם שהוא ע"י אור האמת כנ"ל...

...ומשיח ר"ת מ'דליקין ש'מונת י'מי ח'נוכה, רומז שמצוה זו

תקרב ביאתו במהרה בימינו.

ומכיון שאנו עוסקים בהדלקת נרות שבת ויו"ט ונרות נשמה, נביא כאן דברי הקב הישר (פרק פ"ו, בשם המהרי"ל) שכתב וז"ל: שמעתי טעם הגון למה מזכירין נשמות במדינות פולין באחרון של יו"ט, דע כי אחת מעשרה נסים שהיו במקדש הוא שכל ישראל היו נכנסים לבית המקדש ג' פעמים בשנה בחג המצות ובחג השבועות ובחג הסוכות והיו עומדים צופים ומשתחוים רווחים, וזה הי' נגד הטבע, והענין כך, כי כל רגל ורגל היו באים נשמת אברהם יצחק ויעקב לבית המקדש של מעלה עם כל נשמות הצדיקים והמקדש של מטה הי' מסתלק, והי' בהיות המקדש של מעלה יורדת למטה ומקדש של מעלה הוא רוחני, לכן הי' יכול לקבל כל כלל ישראל, ולכן עכשיו שחרב בעונינו צריכין אנו להזכיר נשמות אבותינו הקדושים בכל רגל ורגל, כדי שיהי' זכותם עומדת לנו ולזרעינו עד עולם אמן, עכ"ל. ראה בפנים הספר בענין נר-נשמה באריכות.

ובספר שארית ישראל (דף ט') כתב: "וקבלתי ממורי הרב מטשערנאביל ז"ל, [הרה"ק בעמח"ס מאור עינים] **כי חנוכה הוא בסוד אורו של משיח כמאמר ערכתי נר למשיחי**, שע"י מצות הנרות בחנוכה נמשך עלינו אור משיח צדיקנו אור צדיקים אור צדיק יסוד עולם הכולל בתוכו אור שבעה רועים בחי' אור זרוע לצדיק, שע"י אור של חנוכה נמשך אורו של משיח" וכו'.

הנה ודאי דרשות אלו רומזים על מה שנתבאר, כי כלל התורה מצלת מדינה של גיהנם ומקרבת מלך המשיח וכו'. עכ"ל

כתוב בספרים הק' שראוי לכל אדם לזכות את הרבים ואם יזכה שיועילו דבריו לאחד מני אלף די לו אם לא בא לעולם אלא לדבר הזה. ואני תפלה להשי"ת שזכות הרבים תעמוד לי שלא אכשל בדבר הלכה ח"ו וישמחו (כדי שישמחו, רש"י) בי חברי, שלא

אומר על טמא טהור ולא על טהור טמא, לא על מותר אסור ולא על אסור מותר.

והנה למותר לתאר ולפאר שבח דא שורתא – שבח המגיע לכתבים עצמם, דיבורים קדושים השווים לכל נפש מתוקים מדבש ונופת צופים רשפי אש שלהבת קה אהבת השי"ת ויראתו מלאים, אשר כל דיבור ודיבור בכחו לעורר ישנים ולהלהיב הלכבות בקדושת הזמנים ובמצות שבהם תלויים, והן שבחא דאתיא ממילא ע"י קיבוץ דברי חז"ל מש"ס בבלי ויושלמי, מדרשים, זוה"ק ותיקונים, וספרי הראשונים, ומספרי מוסר מגדולי הראשונים, ומספרי מוסר מגדולי הראשונים והאחרונים, וממאות ספרים קדושים המצויים ויקרי המציאות, הן שנכתבו במקומם והן שנכתבו שלא במקומם בתוך שאר דברים, ולחלקם לפרטיים ולפרטי פרטים ולסדר כל ענין וענין לעצמו יחד כשלחן הערוך ומוכן לאכול אותו ענין שלבו חפץ כעת – כי כל בר דעת יבין גודל התועלת, שדבריהם הקדושים מלהיבים נפש האדם להתעורר על גודל הענין של הדלקת הנרות, שע"ז יתגלה לנו נרו של משיח צדקינו.

הרבינו ירוחם (בהקדמת ספרו) כתב, דאף על פי שאין שום חידוש בספרו, מכל מקום הסדר הנכון הוא יהי' לתועלת, עיי"ש. וכידוע שאפילו דברים שכבר נאמרו ונשנו בספרים, מכל מקום הנפש מתפעלת ומתעוררת בקריאת ספר חדש ובסידור הדברים ביחד.

והנה ידעתי שיש אנשים אשר הם חכמים בעיניהם כראותם אחד הדפיס ספר חדש, אז שיחה בפיהם, יותר טוב הי' לו השתיקה, והי' מקבל שכר על הפרישה, כי לא כל הרוצה ליטול את השם יבא ויטול, ומסתמא לא כיוון לשם שמים אלא לכבוד עצמו, כדי להתגאה ולהתפאר שהוא חובר חיבור, ונמצא חוטא הוא בזה, אמנם כבר כתב הפרמ"ג ז"ל בהקדמתו, על אותן המליצין ומדברים

על מחברי ספרים, כי הבל יפצו פיהם ודבריהם בטילים, ויותר הועילו מחברי ספרים בזמנינו מהמלעיגים ומליזים, כי מי שמדפיס ספר כו', ימצא בו איזה דבר טוב ומזכה רבים, אין להלעיג עליו ושלא יהי' ח"ו בכלל אלו דכתיב ואם בחקותי תמאסו, ולמה להבדיל במעש"ה בו"ך קורין בכ"י כו', ותוה"ק בכל ספר יש בו חכמה ורפואת הנפש כו', לפעמים ימצא בקטן מה שלא נמצא בראשונים וכו', עכל"ק בקיצור נמרץ, עיי"ש.

ונסיים בתפלה להשי"ת שאל יאמר פינו דבר שלא כרצונו, ויהיו נא אמרינו לרצון לפני אדון כל, זכות כל הצדיקים, גאונים וקדושים, שהבאנו דבריהם הטהורים (וכתב הגאון הגדול מוהרש"ם מבערזאן ז"ל שקבלה מצדיקים שהמלקט דברי חכמים יחד הרי זה גורם יחוד לעילא, ובכן יה"ר שיתקיים בנו דברי הספר חסידים סי' רכ"ד שכ' כל האומר דבר שמועה מפי הקדושים אשר בארץ המה, מתפללין עליו, וממליצים עליו).

זכות צדקתם תצהיר כאור שבעת הימים, ונהיה אנחנו וצאצאינו וצאצאי צאצאינו עוסקים בתורה ובמצוות מתוך נחת והרחבת הדעת, ללכת בעקבותיהם, ויהיו עבורינו מליצים ישרים, וה' אלוקי ישראל אהבת תמים, יעזור שנושע תשועת עולמים. ויהא רעוא קמיה, דתשרי על עמיה, דיתענג לשמיה, במתיקין ודובשין.

בטוחני כי ספר זה יהיה לעזר לכל, ליושבי על מדין ולבעלי בתים, ולהמוץ עם, דברים שיגעתי בהם רבות, הם ימצאום מוכנים ומסודרים, "שהכל צריכין למרי חיטיא" (ברכות, ס"ד ע"א) "למי שקיבץ תבואות למכור, כלומר למי שקיבץ שמועות" (רש"י שם).

ליקוט על דבר מעלת וסגולת הדלקת הנרות בערכי שבתות וימים טובים, ושמחות ועוד.

גם סדרתי תוכן הספר לפי הפרקים והמאמרים.

ואני תפילה להשם יתברך שיהיו מעשה ידינו בזה רצוים לפניו יותר מהשגתינו בזה וכמ"ש הזוה"ק פ' יתרו (צ"ג ע"ב) על הפסוק ויהי נועם וגו' ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו.

ועל ידי זהירות בהדלקת הנרות אשר באורם נראה אור, יאיר לנו ותרום קרן כנסת ישראל שבעתים, נזכה לראות בנחמת ציון וירושלים במהרה בימינו אמן.

יהי רצון שחיבורי זה יהיה לעילוי נשמתו של אדמו"ר זללה"ה ותהי מנוחתו כבוד במחיצתם של צדיקים, ויעלה בתפילה על בניו ונכדיו וניניו למען ישכילו כל אשר יעשו בתורה ובמצות ובמעשים טובים, בגשמיות וברוחניות, לאורך ימים ושנות חיים בבריאות איתנה ובנהורא מעליא אמן.

ומברכותיך אל עליון תאציל ותשפיע לברך את ביתי רעיתי היקרה הצוה"ח שתחי', אשר לרוב מסירתה והשגחתה בכל הבנים והנכדים אשר חנן ה' אותנו הגענו עד הלום יכולתי לשבת במנוחת הנפש באוהלה של תורה, יהי רצון שנזכה יחדיו לראות שכל בנינו לימודי ה' עוסקים בתורה ומזכים את הרבים, ללמוד וללמד לשמור ולעשות, ולא תמוש התורה מפינו ומפי זרענו ומפי זרע זרענו עד עולם. ונזכה לבריאות איתנה ונהורא מעליא לאורך ימים ושנות חיים וכל טוב.

ויהי רצון שאזכה לסיים בקרוב את החלק השני של החיבור הנוכחי **ערכתי נר למשיחי**, ולהוציאו לאור עולם לזכות את הרבים, וכן להוציא לאור את כל חיבורי אשר חנני ה' להגדיל תורה ולהאדירה אמן.

ובצאתי אפרוש כפי בתפלה לכורא כל עולמים שיהיו אמרינו ומעשינו לרצון לפני אדון כל, ויתן בלבי בינה להבין ולהשכיל לשמוע ללמוד וללמד וכו' ושלא אכשל בדבר הלכה, וספרינו זה,

ערכתי נר למשיחי

ספר "ערכתי נר למשיחי" שע"י הדלקת נרות שבת, ונרות
לנשמות צדיקים ועוד, יהיה לנו תרופה לעמוד איתן כחומות ברזל
מול הנסיונות הקשים והמרים, ועל ידי זכות הנרות נינצל מכל
גזירות קשות ורעות (כמבואר בפנים הספר שבכל עת צרה נדליק נר
לעילוי נשמתו של רבי מאיר בעל הנס), ונצליח בכל מעשינו ונמצא
חן בעיני אלקים ואדם, ונזכה להתדבק באורח צדיקים כאור נוגה
הולך ואור עד נכון היום ויראו עינינו וישמח לבנו בישועתו באמת
בישועת עולמים בביאת אליהו הנביא זל"ט ומלך המשיח במהרה
בימינו אכ"ר.

המעתיק והמסדר
הכו"ח חודש אלול שנת ה'תשס"ד

ספר ערכת נר למשיחי

— פרק א' —

הדלקת נרות שבת — מקורה

א. הדלקת נרות שבת ע"י שרה אמנו:

**כל ימים שהיתה שרה קיימת הי' נר דולק מלילי שבת
ועד לילי שבת**

א) וז"ל המדרש רבה פ' חיי שרה (פ"ס, טז): ויביאה
יצחק האהלה שרה אמו (חיי שרה כד, טז) . . כל ימים שהיתה
שרה קיימת הי' נר דולק מלילי שבת ועד לילי שבת^א,
וכיון שמתה פסק אותו הנר. וכיון שבאת רבקה חזר. וכיון
שראה אותה שהיא עושה כמעשה אמו . . מיד ויביאה
יצחק האהלה. עכ"ל.

ב) וכן איתא ברש"י עה"פ, וז"ל: ויביאה האהלה והרי
היא שרה אמו, כלומר ונעשית דוגמת שרה אמו, שכל זמן
ששרה קיימת הי' נר דולק מע"ש לע"ש . . ומשמתה
פסקו, וכשבאת רבקה חזרו. עכ"ל.

ג) ובתרגום יונתן בן עוזיאל עה"פ כתב, וז"ל: ואעלה
יצחק [לרבקה] למשכנא דשרה אמיה, ומן יד נהרת בוצינא
דטפת בזמן דמיתת שרה. עכ"ל.

א) ועיין ג"כ להלן פ"ה סעיף א' אות א' עד אות ז'.

**כל זמן ששרה היתה קיימת בעולם, לא נסתלקה
שכינה ממנה ונר הי' דלוק מע"ש לע"ש**

(ד) וז"ל הזהר (פי' חיי שרה דף קל"ג ע"א): **דכל זמנא דשרה
קיימא בעלמא, שכינתא לא אעדי מינה ושרגא הוי דליקת
מערב שבת לערב שבת, והוה נהיר כל אינון יומי שבתא.
בתר דמיתת, כבתה ההיא שרגא. כיון דאתת רבקה
אהדרת שכינתא ושרגא אדליקת וכו', עכ"ל.**

**הי' הולך ודולק כל היום כולו, עד שהביאו ממנו אור
להבדלה**

ולהעיר מש"ס תענית (דף כ"ה ע"א), וז"ל: **חד בי
שמישי (ערב שבת, רש"י) חזייה [ר' חנינא בן דוסא] לברתיה
דהוות עציבא, אמר לה, בתי, למאי עציבת, אמרה ליה, כלי
של חומץ נתחלף לי בכלי של שמן והדלקתי ממנו אור
לשבת. אמר לה, בתי מאי איכפת לך, מי שאמר לשמן
וידליק הוא יאמר לחומץ וידלוק. **תנא היה דולק והולך כל
היום כולו, עד שהביאו ממנו אור להבדלה, עכ"ל.****

[ובחדא"ג מהרש"א כאן כתב, וז"ל: **לא הי' צריך לה
לדלוק אלא בליל שבת משום שלום בית, אבל הי' דולק כל
היום לפרסם הנס לרבים ביום.** גם שבאו להדליק ממנו נר
למצות הבדלה, עכ"ל].

(ב) ובעין יעקב כאן: **דאיחלף לי מנא דמשחא במנא דחלא [כלי של שמן
בכלי של חומץ], ורמאי בשרגא. וכפה"נ שכן היתה הגירסא לפני רש"י –
עין רש"י ד"ה במנא דחלא, ומפרש: בכלי שיש בו החומץ, ושמותי
החומץ בנר ויכבה הנר, עכ"ל.**

ובר"ח כאן: **חד [בין] שימשא איחלף לברתיה ורמייא חלא [חומץ]
לשרגא דשבתא, והוות עציבא, א"ל אבות, אל תעצבי, מי שאמר לשמן
וידלוק [יאמר לחומץ וידלוק]. תנא [הי' דולק] כל השבת עד דשקיל
מיניי אור להבדלה, עכ"ל.**

הדלקת הנר היא מצות שהנשים מוחזקות בה מהאמהות ז"ל הק' והלאה

(ה) ועיין אשל אברהם (סימן רס"ג ס"ח), וז"ל: שייך בזה אשר קדשנו במצוותיו וציונו, כיון שהוא מצוה דנשים מוחזקת מהאמהות ז"ל הק' והלאה. עכ"ל.

*

בת כמה היתה רבקה כשנשאה ליצחק והדליקה נרות שבת?

(ו) בענין הדלקת הנרות ע"י רבקה אמנו יש להעיר: לדעת הספרי (הובא גם בתוד"ה וכן – יבמות דף ס"א ע"ב) היתה רבקה אז בת י"ד שנים¹. אבל לדעת רש"י (תולדות כה, כד) היתה רבקה אז רק בת ג' שנים.

והנה ממשמעות סדר הענינים בכתובים כאן משמע, דנישואי יצחק לרבקה היו רק לאחר שראה יצחק ע"י הדלקת הנר של רבקה שהיא כמו "שרה אמו".

ומזה מוכח שרבקה אמנו הדליקה נרות: (א) גם קודם נישואיה (גם להדיעה שהיתה אז בת י"ד שנים), (ב) גם קודם גיל חיובה במצוות (להדיעה שהיתה אז רק בת ג' שנים). וכפי שהאריך ושקו"ט בזה כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע (בלקוטי שיחות חלק ט"ו ע' 168 ואילך, ובהערות שם).

ואכן מצינו בדורות הקודמים שהי' מנהג פשוט אצל

(ג) וכ"כ ג"כ בחזקוני ובדעת זקנים מבעה"ת עה"פ תולדות כה, כ. ועיין רד"ל לפרקי דר"א פט"ז ופלי"ב.

(ד) וכ"ה גם בסדר עולם פ"א [עיין תוד"ה וכן (יבמות דף ס"א ע"ב) שכי' ואי אפשר להג"י בס"ע]. מסי' סופרים בסופה. פס"ז חיי שרה כד, מד. ועוד.

כמה וכמה שגם הבנות הדליקו נרות שבת, וכמ"ש בערוך השולחן (סימן רס"ג ס"ז), וז"ל: **ובנות ישראל נוהגות לברך כל אחת בעצמה אף כשהן אצל אמן** . . מ"מ הבנות מפני שהן נצטוות יותר כמש"נ, מברכת כאו"א, עכ"ל.

ב. קבלה היתה לישראל מימי משה רבינו; הדלקת נרות שבת ע"י בני במדבר:

קבלה היתה לישראל מימי משה רבינו להדליק את הנרות לשבת

(א) ובמדרש לקח טוב (פס"ז) עה"פ (ויקהל לה, ג) "לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת" כתב, וז"ל: **קבלה היתה לישראל מימי משה רבינו להדליק הנר** (בערב שבת על מנת שיאיר בשבת). עכ"ל.

[מתוכן הענין במדרש שם מבואר, שאינו בא ללמדנו מצות הדלקת הנר בערב שבת (היינו שבימי משה רבינו ע"ה הדליקו את הנר בע"ש לכבוד שבת), כ"א ללמדנו **שמות** להדליק את הנר בערב שבת, על מנת שיאיר בשבת (ודלא כשיטת הקראים בזה)].

הדלקת נרות שבת בהיות בני ישראל במדבר

(ב) וז"ל ילקוט שמעוני עה"פ (בשלה יג, כב) "לא ימיש עמוד הענן יומם ועמוד האש לילה לפני העם (רמז ר"ל): לא ימיש עמוד הענן, מגיד הכתוב שעדיין עמוד הענן קיים, היה עמוד האש צומח. דבר אחר, **בא הכתוב ללמד דרך ארץ מן התורה על ערבי שבתות, עד שעמוד הענן קיים יהי עמוד האש צומח**, עכ"ל. ופירש בעל זית רענן שם (אות

(ה) עדות מכ"כ "חצרות" חסידיות שבנותיהן היו נוהגות להדליק בעצמן נרות שבת – עיי' "קונטרס נשי"ק" (ברוקלין, תשל"ה) פרק ה'.

(ו) ראה להלן פ"ה סעיף א' הערה קכו.

כ"ד), וז"ל: יהי עמוד האש צומח, פירוש שידליקו נרות (לכבוד שבת). עכ"ל.

ג. הדלקת נרות שבת מצוה מדברי סופרים; נמנית בז' מצוות דרבנן:

הדלקת נר שבת מן התורה

(א) ז"ל מדרש תנחומא (ריש פ' נח): על שלשה דברים נשים מתות בשעת לידתן, על שאינן זהירות בנדה בחלה ובהדלקת הנר. **ושלשתן מן התורה וכו', עכ"ל.**

עד דלא אתא ישעי' גמרא גמירי ליה, ואסמכוה אקרא

(ב) וז"ל ספר יראים (סימן תכ"ט): נר שבת ונר חנוכה, נר חנוכה אעפ"י שהיא מצוה מדרבנן, ומצות דרבנן שאין לה אבות לא באנו למצוה (למנות), כללנוה עם נר שבת אגב שיטפא. ויען אמרו הנביאים (ישעי' נח, יג) וכבדתו מעשות דרכיך, אמרו חכמים וציוו להדליק נר בשבת לכבוד שבת, ואסמכוה אקרא (איוב ה, כד) וידעת כי שלום אהליך ופקדת נויך ולא תחטא. ובשבת (דף ל"ד ע"א) מפרש ליה בנר שבת וכו'. **ועד דלא אתא ישעי' גמרא גמירי ליה, ואסמכוה אקרא**, כדאמרינן בזבחים (דף י"ח ע"ב) אמר רב חסדא דבר זה מתורת משה רבינו לא למדנו, מדברי יחזקאל בן בוזי למדנו וכו', עכ"ל.

מצינו לשון "מן התורה" אף על מצוות מדברי סופרים

(ג) והנה בס' מעין חיים (ח"ב סימן כ"ד) רצה לדייק מדברי המדרש תנחומא הנ"ל, שמצות הדלקת נרות שבת היא מן התורה, אבל כבר העירו בזה, שמצינו בכ"מ לשון "של

(ז) וכן הוא גם במדרש תנחומא פ' מצורע (אות טי'). ילקוט שמעוני ס"פ מצורע (רמז תקע"א).

(ח) נעתק להלן פ"ב סעיף ב' אות ז'.

תורה", אעפ"י שהוא מדברי סופרים, כיון שיש לו אסמכתא מה"ת, וכן דברי קבלה דאסמכוה אקרא, פעמים קרי להו "מן התורה". וכמ"ש הרמב"ן בספר המצוות (שורש א'), דמצינו לשון "אמרה תורה" אף על דרבנן, עיי"ש. וכן כתב בשו"ת באר יצחק (סימן י"ג אות א'), עיי"ש. ועיין עוד בזה בסי' ילקוט יוסף (סימן רס"ג ס"א הע' א' – ע' קל"ג).

ולהעיר, שבפירוש תועפות רא"ם לסי' יראים שם (סוף אות ב') הביא את דברי המדרש תנחומא הנ"ל כראי לספר היראים הנ"ל. ועד"ז כתב החתם סופר בחידושיו על הש"ס (שבת דף כ"ה ע"ב) בשם סי' יראים, שהיא הלכה למשה מסיני.

ובאליהו רבא (הל' חנוכה סימן תרע"א ס"ק ב') משמע דהדלקת נר שבת היא דאורייתא, עיי"ש.

סמיכות פרשת נרות המנורה למועדים, ללמדך שהדלקת נר בשבת מצוה

ד) וז"ל מדרש לקח טוב (פס"ז) בביאור הפסוק (אמור כד, ד) על המנורה הטהורה יערוך את הנרות: אבל צריכים אנו לידע, למה נסמכה פרשת הנרות למועדים, ללמדך דברי רבותינו שאמרו הדלקת נר בשבת מצוה וכו'. עכ"ל.

רמז להדלקת נרות שבת ע"י הנשים בפ' תצוה

ה) ז"ל בעל הטורים (תצוה כז, כ): תצוה בגימטריא נשים צוה, רמז להדלקת הנר לנשים חובה בשבת, עכ"ל. ושם (פסוק כ"א): נר תמיד בגימטריא בשבת. ולהלן פי' תשא (לא, יז): אות היא לעולם כי ר"ת אהלך, ע"ש וידעת כי שלום אהלך, ודרשינן מיניה הדלקת נר בליל שבת. עכ"ל.

ט) הובא ג"כ בסי' יפה ללב (סימן רס"ג ס"ה).

י) במס' שבת (דף ל"ד ע"א), נעתק להלן פ"ב סעיף ב' אות ז'.

הדלקת נר בשבת חובה

(ו) ז"ל הש"ס (שבת דף כ"ה ע"ב): **הדלקת נר בשבת חובה.**

(ז) וז"ל הרמב"ם (הלי שבת פ' ה' הל' א'): **הדלקת נר בשבת אינה רשות, אם רצה מדליק ואם רצה אינו מדליק, ולא מצוה שאינו חייב לרדוף אחריה עד שיעשנה . . אלא זה חובה כו', עכ"ל.**

הדלקת הנר היא מצוה דרבנן שעיקר ציוויה מפי הנביאים

(ח) הסמ"ק (מצות רע"ט) מונה מצוה זו בין "המצוות דרבנן התלויות בממונן". ובסמ"ג (עשין ל') כתב: **ועיקר ציוויה מפי הנביאים** שציוו לכבד את השבת^א, והדלקת נר נאה היא עיקר כבוד.

הדלקת נרות שבת היא מצוה מדברי סופרים

(ט) ז"ל הרמב"ם (הלי שבת פ"ה ה"א): **חייב לברך קודם הדלקה ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו להדליק נר של שבת, כדרך שמברך על כל הדברים שהוא חייב בהם מדברי סופרים.** עכ"ל.

(י) ובשו"ע הרב (סימן רס"ג ס"ח) כתב, וז"ל: **המדליק נר של שבת ויו"ט . . חייבים לברך . . להדליק נר של שבת או של יו"ט כדרך שמברכים על שאר כל מצות מד"ס כו', עכ"ל.** ומציין מקורו לב"י כאן (ד"ה ומ"ש רבינו).

(יא) עיין ספר יראים (סימן תכ"ט – נעתק לעיל פרק זה סעיף ג' אות ב'), וז"ל: ויען אמרו הנביאים (ישעי' נח, יג) **וכבדתו מעשות דרכיך**, אמרו חכמים וציוו להדליק נר בשבת לכבוד שבת, עכ"ל. ובמהרש"ל מצא רמז להדלקת נר שבת בפסוק (ישעי' כד, טו) **"על כן באורים כבדו את ה'".** ועיין ג"כ ראשית חכמה (שער היראה פט"ו אות ס"ד).

מצות הדלקת הנרות נמנית בין ז' מצוות דרבנן

(יא) הדלקת נרות שבת נמנית בין ז' מצוות דרבנן – עיין ס' מגלה עמוקות אופן ע"ה (הובא בילקוט חדש ערך מצות ס"ק ע"ה); ס' החינוך בסוף המפתחות^ב.

מאד יש להזהר אפילו במצוות דרבנן

(יב) ולסיום כדאי לציין כאן מ"ש בשלטי הגבורים למרדכי מס' שבת פ' במה מדליקין סימן רס"ה (אות ה'). וז"ל שם: **ומאד יש להזהר אפי' במצות דרבנן . . וכן בהדלקת נר בשבת וכו', עכ"ל.**

(יב) ולהעיר, דאף שהרמב"ם מנאה בין הדברים "שהוא חייב בהם מדברי סופרים", אבל בהקדמה ל"מנין המצות על סדר הלכות הרמב"ם" לא מנה מצוה זו בין המצוות דרבנן.

– פרק ב' –

הדלקת נרות שבת – טעמיה

כמה טעמים נאמרו במצות הדלקת נרות שבת: (א) משום **כבוד שבת**, (ב) משום **שלוש בית**, (ג) משום **עונג שבת**.

א. משום כבוד שבת:

כבוד השבת – נרותיה הן כבודה

(א) ז"ל הילקוט שמעוני (ריש פ' בהעלותך): נרות של בשר ודם של חרס או של נחושת, הכל לפי כבודו של אדם, **וכבוד השבת – נרותיה הן כבודה**. עכ"ל.¹

(ב) ועיין מדרש רבה פ' ויצא (פע"ב, ד) ובפ"י מתנות כהונה שם בשם הירושלמי², וז"ל: **ומדליק נר משום כבוד שבת** כו', עכ"ל.

אין סעודה חשובה אלא במקום אור

(ג) וז"ל רש"י במס' שבת (דף כ"ה ע"ב) בפירוש דברי הגמרא "הדלקת נר בשבת חובה": **כבוד שבת הוא, שאין סעודה חשובה אלא במקום אור** כעין יממא, בפרק בתרא דיומא (דף ע"ה ע"ב). עכ"ל.

(ד) ורמזו לטעם הדלקת נרות שבת מפני כבוד שבת בש"ס פסחים (דף נ"ג בע"ב), וז"ל: ר"ש בן אלעזר אומר, יום הכפורים שחל להיות בשבת, אף במקום שאמרו שלא להדליק [את הנר בלילי יוהכ"פ שחל בחול], **מדליקין מפני**

(ה) וז"ל ילקוט שמעוני לתהלים (סוף רמז תשנ"ח): אע"פ שנתקלקלו מאורות מערב שבת, לא לקו עד מוצאי שבת... כיון ששקעה חמה בלילי שבת, בקש הקב"ה לגנוז את האורה, **וחלק הקב"ה כבוד לשבת באורה**, הה"ד (בראשית ב, ג) ויברך אלקים את יום השביעי, עכ"ל. ועד"ז הוא בב"ר פ"א, ב.

(ד) עיין בזה בארוכה להלן פ"ג סעיף א' אות יא, ובהע' מז שם.

כבוד השבת, עכ"ל.

הדלקת נר נאה הוא עיקר כבוד השבת

(ה) ובסמ"ג (עשין ל) כתב, וז"ל: ועיקר ציוויה מפי הנביאים שציוו לכבד את השבת, והדלקת נר נאה היא עיקר כבוד, עכ"ל.

הדלקת נר שבת משום כבוד שבת

(ו) וז"ל הרמב"ם (הלי שבת פ' ל' ה"ה): וצריך לתקן ביתו מבעוד יום מפני כבוד השבת. ויהי' נר דלוק ושולחן ערוך לאכול ומטה מוצעת, שכל אלו לכבוד שבת הן. עכ"ל.

(ז) ובטור סימן רס"ג כתב, וז"ל: ולא ימהר להדליקו בעוד היום גדול, שאז אינו ניכר שמדליקו לכבוד שבת. וכן הוא בשו"ע שם (ס"ד). ועד"ז בשו"ע הרב שם (ס"ו): לא יקדים למהר להדליקו בעוד היום גדול, לפי שאז אינו ניכר שמדליקו לכבוד שבת. . . שתהי' ההדלקה עצמה ניכרת שהיא לכבוד השבת. עכ"ל.

עיקר נרות שבת הן אותן שמדליקין על השולחן, כי הם באים לכבוד

(ח) ובדרכי משה (לטור סימן רס"ג אות ד') כתב בשם האור זרוע, וז"ל: ונראה שעיקר הנר של שבת הן אותן שמדליקין על השולחן, כי הם באים לכבוד כו', עכ"ל. ובאור זרוע הלכות ערב שבת (אות י"א') נוסח הברכה היא:

(ט) עיין שבת (דף קי"ט ע"ב), נעתק להלן פ"ה סעיף ב' אות א'.

(טז) אבל בפ' ה' (הלי א') כתב: "ומדליק את הנר שזה בכלל עונג שבת". ועיין ספר שמירת שבת כהלכתה ח"ב פמ"ג ס"א הע' ו'.

(יז) מירושלמי. וכ"ה בהגהות מיימוניות לרמב"ם הלי שבת פ"ה ה"א (אות א'), וז"ל: ובפרק הרואה ירושלמי גרסינן להדליק נר לכבוד יו"ט, ודכוותיה בשבת אומר לכבוד שבת, עכ"ל.

ירושלמי זה לא נמצא אצלנו. ועיין בהשמטות מירושלמי (ירושלמי

להדליק נר לכבוד שבת^{יח}.

ט) וכן משמע מלשון ספר יראים (סימן תכ"ט) שכתב, וז"ל: ויען אמרו הנביאים (ישעי' נח, יג) וכבדתו מעשות דרכיך, אמרו חכמים וציוו להדליק נר בשבת לכבוד שבת וכוי^ט, עכ"ל.

ועיין ג"כ מהרי"א בשם א"ח (הובא בב"י סוף סימן רס"ג קרוב לסופו). מהרי"ו סקצ"ג. לבוש סימן רס"ג ס"י. שו"ע הרב שם ס"ד.

ע"י הנרות אנו יודעים ומכירין כבוד שבת

י) ובס' קרבן שבת (פ"י) כתב (בשם תולעת יעקב^י), שהנרות המאירים בשבת הם סימן לנשמות יתירות שניתוספו בשבת כו"כ^א, ועי"כ אנו יודעים ומכירין כבוד שבת שהוא מכובד ומקודש יותר משאר הימים.

דפוס נ.י. תשי"ט ועוד) לברכות פ"ט. ושי"נ.

יח) ולהעיר, שהאוי"ז העתיק שם את דברי רבינו חננאל במס' שבת (דף ל"ד ע"א), וז"ל: מנא לן דצריך הדלקת נר בשבת, שנאמר וידעת כי שלום אהלך וגו', ואין שלום אלא באור שנא' וירא אלקים את האור כי טוב, עכ"ל.

ואולי יש לומר, דרך הנרות "שמדליקין על השולחן" הם משום כבוד שבת, אבל שאר הנרות שמדליקין בשאר המקומות הם מטעם שלום בית.

יט) אבל ממשיך שם, וז"ל: ואסמכוה אקרא וידעת כי שלום אהלך ופקדת נויד ולא תחטא. ובשבת (דף ל"ד ע"א) מפרש ליה בנר שבת וכו', עכ"ל.

כ) וז"ל השייך לענינינו (נעתק בשלי"ה מס' שבת פ' תורה אור – דף קל"ט ע"א): ועל דרך האמת סוד סוכות שלום הנשמות שהם נרות העולם ממנה באות ושורות על הראויים אליהם, וליל מלכות שבת מחלקם [אולי צ"ל: מחלקת] להם נשמה יתירה, והם נרותיה כו', עכ"ל.

כא) עיין להלן פ"ט סעיף ב' אות כב.

ב.משום שלום בית (שלא יכשל בעץ או באבן):

**במקום שאין נר אין שלום, שהולך ונכשל באפילה,
ובני ביתו מצטערין לישיב בחושך**

(א) ז"ל הגמ' במס' שבת (דף כ"ה ע"ב): מאי ותזנח משלום נפשי (איכה ג, יז), אמר ר' אבהו, זו הדלקת נר בשבת (שלא הי' לו ממה להדליק, ובמקום שאין נר אין שלום, שהולך ונכשל והולך^כ באפילה, רש"י).

(ב) ובגמ' שם לפנ"ז (דף כ"ג ע"ב): נר ביתו וקידוש היום (נר בשבת, והוא עני ואין לו כדי לקנות שמן לשתי נרות, רש"י), נר ביתו עדיף משום שלום ביתו (והכי אמרינן לקמן (דף כ"ה ע"ב), ותזנח משלום נפשי זו הדלקת נר בשבת, שבני ביתו^{כג} מצטערין לישיב בחושך, רש"יכד).

**נר ביתו קודם משום שלום ביתו, שהרי
השם נמחק לעשות שלום בין איש לאשתו**

(ג) הלכה זו הובאה גם ברמב"ם, אלא שהובאה שלא במקומה^{כה}, בהלכות שבת, כי אם בסוף הל' חנוכה. וז"ל

(כב) ובהגהות הב"ח על גליון הש"ס שם (אות ג'): ס"א ואוכל. וכ"ה בחכמת שלמה למהרש"ל כאן. ועיין שמירת שבת כהלכתה פמ"ג ס"א הע' ו' קרוב לסופה.

(ג) עיין רש"י לשבת כאן, וז"ל: לכאורה מאי אירא בני ביתו; אף הוא בעצמו נמי יצטער. ואולי יכוון רבא במלת ביתו על אשתו, וכדלקמן (ק"ח, ב [מימי לא קריתי לאשתי אשתי . . . אלא לאשתי ביתי]), ור"ל משום דאיתא לקמן [דף ל"א סע"א. ועיין בארוכה בהנעתק להלן פ"ו סעיף א'] על ג' עבירות נשים מתות כו' ובהדלקת הנר, לכן אם לא תדליק אתיא לאנצויי עמו, עכ"ל.

(כד) ובראשית חכמה (אור גדול, פ"כ ס"ג): פירוש, האור נקרא שלום, לפיכך מקדימין הנר שהוא אור ושלום לין.

(כה) ומדייק מזה כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע (בלקוטי שיחות חלק ט"ו ע' 528), דשיטת הרמב"ם היא, שעצם חיוב הדלקת הנרות אינו משום שלום בית, אלא משום כבוד ועונג, עיי"ש.

שם: ה' לפניו נר ביתו ונר חנוכה, או נר ביתו וקידוש היום, **נר ביתו קודם, משום שלום ביתו, שהרי השם נמחק לעשות שלום בין איש לאשתו.** גדול השלום שכל התורה ניתנה לעשות שלום בעולם, שנאמר דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום, עכ"ל.

[ועיין לשון הטור והשו"ע (הלי שבת והלי חנוכה) ושו"ע הרב (הלי שבת) שנעתקו להלן פ"ה סעיף ג', עיי"ש].

(ד) ובס' בן יהוידע על מסכת שבת שם (דף כ"ה ע"ב) מבאר כוונת הדלקת הנר ע"פ הסוד, ואח"כ כתב שם, וז"ל:

והנה אותיות הנ"ר במילואם, כזה ה"י נו"ן רי"ש, עולה המילויני מספר שלו"ם בדקדוק. ולכן דריש כאן ותזנח משלום זו הדלקת נר בשבת. גם נ"ל בס"ד, מספר נ"ר ומספר אפיל"ה עולה מספר שלו"ם. רמז, **אם יש נר באפילה יש שלום, ואם יחסר הנר ישאר אפילה**, שאם יחסר מספר נ"ר מן שלו"ם ישאר מספר אפיל"ה, עכ"ל.

(ה) וז"ל זוה"ק פ' בראשית (דף מ"ח ע"ב): **נר של שבת לנשי עמא קדישא אתייהיבת לאדלקא** . . . רזאכ דמלה, **האי סוכת שלום מטרוניתא דעלמא היא**, ונשמתינ דאינון בוצינא עילאה בה שריין. ועל דא מטרוניתא בעיא לאדלקא, דהא בדוכתהא אתאחדת ועבדת עובדא. עכ"ל.

[נר של שבת ניתן לנשי עם קדוש להדליק . . . סוד הדבר

(כו) היינו אותו המילוי בלבד (כזה: ה"י נו"ן רי"ש).

(כז) הובא ג"כ בס' עונג שבת (עונג ליל שבת – דף ט' ריש ע"ב).

(כח) אף שטעם זה נקרא בזהר כאן בשם "רזא" – כיון ש"בדורות אלו האחרונים מותר ומצוה לגלות זאת החכמה" (ס' תניא קדישא, אגרת הקודש סימן כ"ו, בשם האריז"ל), הרי בדורות אלו נמשכים הרזין בגילוי. – הערת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע, בלקוטי שיחות חלק י"א ע' 283 הערה 11.

הוא, כי סוכת שלום זו [המאירה בשבת] היא אֶם העולם ["מטרוניתא" היא אֶם], והנשמות, שהם נרות העליונים, שורים בה. וע"כ אמא [כלומר אשה] צריכה להדליק הנרות, כי עומדת במקומה [במקום אם הבנים העליונה, שהיא סוכת שלום] ועושה המעשה. [ובמעשה זו גורמת שאם הבנים למעלה תשפיע נשמות קדושות לבניה, שהוא סוד נרות הרוחניים העליונים, כמ"ש לפנינו]. פירוש ה"סולם" כאן].

ו) ובמדרש לקח טוב (פס"ז) עה"פ (ויקהל לה, ג) "לא תבערו אש" כתב, וז"ל: **וחכמים אומרים מצוה להדליק מפני שלום ביתו וכו', עכ"ל**. ועיין ג"כ שם פ' בשלח טז, ח.

הדלקת נרות בשבת ע"ש הכתוב וידעת כי שלום אהלך גו', ואין שלום אלא באור

ז) וז"ל המשנה מס' שבת (דף ל"ד ע"א כ"ט): ג' דברים צריך אדם לומר בתוך ביתו ערב שבת עם חשכה: עשרתם, ערבתם, הדליקו את הנר. ובגמ' שם: מנא הני מילי, א"ר יהושע בן לוי אמר קרא (איוב ה, כד) וידעת כי שלום אהלך ופקדת נוך ולא תחטא, עכ"ל.

וברבינו חננאל שם לא: **מנא לן דצריך הדלקת נר בשבת, שנאמר וידעת כי שלום אהלך וגו', ואין שלום אלא באור שנא' וירא אלקים את האור כי טוב, עכ"ל**.

הברכה שבירך הקב"ה את השבת היא האורה (נרות שבת), שהיא שלום הבית

ח) וז"ל ספר חסידים (סימן תתשמ"ז): **הברכה שבירך**

- כט) ועיין בארוכה בהנעתק להלן פ"ד סעיף ו'.
 לו) עיין חדא"ג מהרש"א כאן, ד"מנא הני מילי כו"ו קאי על "הדליקו את הנר", עיי"ש (נעתק בארוכה להלן שם אות ג').
 לא) הובא באור זרוע הלכות ערב שבת (אות י"א).

הקב"ה השבת היא אורה, שהיא שלום הבית, עכ"ל.

משום שלום בית, שלא יכשל בעץ או באבן

(ט) וז"ל המרדכי מס' שבת פ' ב' (סימן רצ"ד): **הדלקת נר בשבת חובה משום שלום בית, שלא יכשל בעץ או באבן** לב. . . נר שבת אינו אלא משום שלא יכשל בעץ או באבן לג, עכ"ל (הובא במג"א או"ח סימן רס"ג ס"ק י"ג).

(י) וז"ל שו"ע הרב (סימן רס"ג ס"א): תיקנו חכמים שיהיה לכל אדם נר דולק בשבת. . **משום שלום בית, שלא יכשל בעץ או באבן.**

[ו]להעיר, דלטעם שלא יכשל בעץ או באבן צריך להדליק אף במקום שאינו אוכל – מג"א או"ח סימן רס"ג ס"ק י"ד. שו"ע הרב שם. וכן משמעות המרדכי שם].

ועיין ג"כ סידור רב עמרם גאון. תשובות הגאונים, שערי תשובה (סימן צ"ב), מתנא דבי אליהו זוטא (פ' ט"ו).

ג. משום עונג שבת:

חובה היא לסעוד במקום הנר משום עונג. – אור הנר הוא ראש לכל עונג

(א) ז"ל הש"ס במס' שבת (דף כ"ה ע"ב): **הדלקת נר בשבת חובה.** ובתוס' שם (ד"ה הדלקת נר בשבת חובה) כתב, וז"ל: פירוש, במקום סעודה, **דחובה היא שיסעוד במקום הנר משום עונג.** עכ"ל.

(ב) וברא"ש מס' שבת דף כ"ה ע"ב (סימן י"ח) כתב, וז"ל:

(לב) דיוק לשון **בעץ או באבן** – עיין בארוכה לקוטי שיחות מכ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע, חלק י"ז ע' 145.

(לג) ועיין ג"כ רש"י שבת (דף כ"ה ע"ב – נעתק לעיל סעיף זה אות ב'): **במקום שאין נר אין שלום, שהולך ונכשל והולך** [ובהגהות הב"ח: ס"א ואוכל] באפילה. עכ"ל.

הדלקת נר בשבת שייך ביה ברכה, דאית בה מצות עונג שבת.

(ג) ובמאירי לשבת שם, שהוא ראש לכל עונג.

וקראת לשבת עונג זו הדלקת הנר בשבת. – לישב בחושך אינו עונג, שהרי יורדי גיהנום נידונין בחושך

(ד) וז"ל מדרש תנחומא (ריש פ' נח): הדלקת הנר דכתיב (ישעי' נח, יג) **וקראת לשבת עונג זו הדלקת הנר בשבת**. וא"ת לישב בחושך, אין זה עונג, שאין יורדי גיהנום נידונין אלא בחושך, שנאמר (איוב י, כב) ארץ עֲפָתְהֶלֶד כמו אופל. עכ"ל.

(ה) וכעין זה הוא במדרש תנחומא פ' מצורע (אות ט'), וז"ל: הדלקת הנר דתנו רבנן, מניין שחייב אדם להיות זהיר וזריז בהדלקת הנר בשבת, שנאמר **וקראת לשבת עונג, זו הדלקת הנר בשבת**. עכ"ל.

הדלקת הנר הוא בכלל עונג שבת

(ו) וז"ל הרמב"ם הלי שבת (פרק ה' הלכה א'לה): הדלקת נר בשבת אינה רשות. . . אלא זה חובה. . . אפילו אין לו מה יאכל, שואל על הפתחים ולוקח שמן ומדליק **את הנר, שזה בכלל עונג שבת**. עכ"ל.

(ז) וז"ל השו"ע (סימן רס"ג ס"ב): אפילו אין לו מה יאכל, שואל על הפתחים ולוקח שמן ומדליק **את הנר, שזה בכלל עונג שבת הוא**, עכ"ל.

(ח) וברש"י כאן: שם דבר, חשיכה, כמו שחר ועפה [עמוס ד, יג: עושה שחר עיפה גו']. ובראבי"ע כאן: חושך, וכמוה עושה שחר עיפה. ובמצודת דוד כאן: החושך שלה היא כמו חשכת אפלה כו'. ובמצודת ציון כאן: חשכה, וכן (לקמן יא, יז) תעופה כבוקר תהיה.

(ה) העתיקו בארחות חיים (בדין הדלקת נר), ומשם – בכלבו (סימן ל"א).

(ו) ובסימן רע"ג ס"ז: **שהנרות לעונג נצטוו כו'**. הובא גם בשו"ע הרב שם (סעיף י"ב).

ח) ובשו"ע הרב שם (ס"א): וחייב כל אדם כשאוכל
סעודת הלילה לאכלה אצל אור הנר, שזה בכלל עונג שבת
הוא. עכ"ל.

– פרק ג' –

מי ומי המדליקין

א. אחד האנשים ואחד הנשים:

אחד האנשים ואחד הנשים חייבים להיות בביתם נר דלוק בשבת

(א) ז"ל הרמב"ם (הל' שבת פ"ה ה"א): **אחד אנשים ואחד נשים חייבין להיות בביתם נר דלוק בשבת**, עכ"ל.

(ב) וז"ל הטור (סימן רס"ג): וכשדליק יברך . . אחד האיש וא' האשה בכ"מ שידליקו בו, עכ"ל.

(ג) וז"ל השו"ע (סימן רס"ג ס"ב): **אחד האנשים ואחד הנשים חייבים להיות בביתם נר דלוק בשבת** לז, עכ"ל.

(ד) וכן הוא בשו"ע הרב (סימן רס"ג ס"ה), וז"ל: **אחד האנשים ואחד הנשים חייבים להיות בביתם נר דלוק בשבת**, עכ"ל.

*

(ה) והנה בכל הנ"ל הפירוש הוא, שאחד האנשים ואחד הנשים מוטלת עליהם החובה **"להיות בביתם נר דלוק בשבת"**, ואין נפק"מ מיהו המדליק, ובודאי שאין חובה על **שניהם**, הבעל והאשה, להדליק נר שבת לז.

(ז) ובבאר הגולה כאן (אות ג') כתב, וז"ל: לשון הרמב"ם בפ"ה מהלכות שבת מהא דרב ששת כ"ה, עכ"ל. וכנראה צ"ל: מהא דרב, **שבת** כ"ה. וכוונתו לדברי רב במס' שבת (דף כ"ה ע"ב): הדלקת נר בשבת חובה.

(ח) ואדרבה, אם האשה כבר בירכה, היא מוציאה את בעלה וכל בני ביתם מחובת ההדלקה, ואם הם מדליקים בעצמם (באותו חדר עכ"פ) – אינם מברכים על הדלקה זו (עין ג"כ להלן פ"ד סעיף ד' אות ב' משו"ת שם ארי', ובהערות פד-פה שם). וכן לאידך, אם הקדים האיש ובירך על הדלקתו, אין האשה חייבת להדליק (באותו חדר עכ"פ) ולברך.

אבל מהנעתק להלן בסמוך יבואר, ששניהם, הן הבעל והן האשה, מדליקין נר שבת, ואדרבה עיקר המצוה מוטלת על הבעל.

הבעל והאשה ירגילו בנר שבת

(ו) דהנה על מ"ש בגמ' (שבת דף כ"ג ע"ב לט): רב הונא הוה רגיל דהוה חליף ותני אפתחא דרבי אבין נגרא, חזא דהוה רגיל בשרגי טובא, אמר, תרי גברי רברבי נפקי מהכא, כתבו התוסי' שם, וז"ל: ה"ג חזא דהוה רגילי בשרגא, פי', **הבעל והאשה**, עכ"ל.

(ז) וכן הוא בפסקי תוספות שם (אות ק"ב), וז"ל: **הבעל והאשה ירגילו בנר שבת**, עכ"ל.

רב הונא מדליק שרגי

(ח) וז"ל מסכת שבת (דף קי"ט ע"א): **רב הונא מדליק שרגי**. וכתב על זה בחדא"ג מהרש"א כאן, וז"ל: דהוא [רב הונא] מרא דשמעתין בפ' ב"מ (שבת דף כ"ג ע"ב) דאמר הרגיל בנר כו', דמשמע **דהאיש נמי חייב בנר**, וכמ"ש התוסי' (שם ד"ה ה"ג חזא דהוה רגילי בשרגא) **דהוה רגילי בנר הבעל והאשה**, ע"ש, עכ"ל.

ר' אלעזר הדליק את הנר

(ט) וז"ל המדרש רבה פ' בראשית (פי"א, במ"א): ר' אלעזר אומר . . . בי היי המעשה, **פעם אחת מב הדלקתי את הנר בלילי שבת**, ובאתי ומצאתי אותו במוצאי שבת דלוק

(לט) נעתק להלן פ"ז סעיף א' אות א'.

(מ) נעתק להלן פ"ז סעיף א' אות א'.

(מא) נעתק להלן פ"ה סעיף א' אות א'. ועיין בהנסמן בהערות שם.

(מב) פשוט שאין לפרש שרק "פעם אחת" הדליק ר"א את הנר בליל שבת, כ"א שבאות מן הפעמים שהדליק קרה לו הנס ש"באתי ומצאתי כו"י.

ולא חסר כלום, עכ"ל.

עיקר הטלת שלום בבית מוטלת על הבעל

(י) וז"ל הרב ב"קונטרס אחרון" לשו"ע סימן רס"ג סי"א (אות ב'): **דעיקר הטלת שלום בבית מג עלי' דידי' רמיא**, שהוא הבעה"ב^מ, ועוד שהיא בכלל בני ביתומה, עכ"ל.

האיש מדליק את הנרות בערב שבת

(יא) וכן משמע ג"כ שהאיש מדליק את הנרות בערב שבת – ממדרש רבה פ' ויצא (פע"ב, ד). וז"ל שם: ר' אמי בשם ריש לקיש אמר, הטריחו על בעל הבית^מ, שאם היתה ערב שבת תהא הכנסה משלו (שצריך לוותר לפועל למהר ביאתו מפני כבוד השבת, מתנות כהונה כאן). עד היכן, עד שיהא כל אחד ואחד ממלא לו חבית של מים וצולה לו דג מבעוד יום משום כבוד שבת **ומדליק נר כו'**, עכ"ל. [ובמתנות כהונה כאן: ה"ג, מבעוד יום **ומדליק נר משום כבוד שבת** שנאמר, ה"ג בירושלמי^ז]. והרי מדובר כאן

(ג) שענין זה (שלום בית) הוא אחד מטעמי הדלקת נר שבת, כדלעיל פ"ב סעיף ב', עיי"ש בארוכה.

(מד) ואף לאחר שנתנה מצוה זו להאשה, "ודאי האשה אינה אלא שלוחו של הבעל" – קונטרס אחרון שם. ועיין בזה להלן פרק זה סעיף ה' אות א'.

(מה) ומציין: "עמ"ש לקמן". וכוונתו למ"ש לקמן בקו"א לסעיף ט"ו שם (אות ה').

(מו) קאי על מ"ש שם לפני^ז: תמן (ב"מ ריש פ"ז) תנינן, השוכר את הפועלים ופסק עמהם להשכים ולהעריב, מקום שנהגו שלא להשכים ולהעריב אינו יכול לכופו. א"ר מונא, מקום שאין מנהג, תנאי בית דין הגדול הוא שתהא הוצאה משל בעל הבית והכנסה משל פועל (יציאתו למלאכתו על בעל הבית לוותר עם הפועל ולא יצא אלא אחר זריחת השמש, ובהכנסתו לבית, הפועל יוותר עם בעל בית ולא יכנס אלא אחר שחשכה, מת"כ כאן).

(מז) ז"ל הירושלמי (ב"מ פ"ז סוף הלכה א', הובא בהגהות אשר"י לרא"ש ב"מ רפ"ז): ערבית, בין השכמה בין הערבה משל בעל הבית. עד איכן

בפועלים, שע"פ רוב הם אנשים (ולא נשים).

יב) ועיין ג"כ סידור "צלותא דאברהם", ח"א ס"ע
רכ"ח ואילך.

[היכן]. עד כדי למלאות לו חבית מים ולצלות לו דגה **ולהדליק לו נר**, עכ"ל. אבל בפני משה שם על תיבת "ערבית" מתקן שצ"ל: **ערבי שבתות** (וכן העתיק את דברי הירושלמי בהגהות אשר"י שם. ועד"ז בחידושי הריטב"א לב"מ שם (הובא ב"עמודי ירושלים" לירושלמי כאן). ועד"ז כתב בטור (חוי"מ סימן של"א) בשם הירושלמי, בד"א בחול, אבל בערב שבת כו'). ועל התיבות "משל בעל הבית" כתב בפני משה: **מפני שצריכים להקדים לכבוד שבת, כדמסיק**. וכפה"נ שגם לפניו היתה גירסא כעין זו שהובאה במת"כ כאן.

– פרק ז' –

הדלקת נרות שבת ע"י הנשים

אע"פ שאחד האנשים ואחד הנשים חייבים להיות בביתם נר דלוק בשבת^{מח}, אעפ"כ הנשים מוזהרות על מצוה זו יותר מן האנשים^{מט}. וכמה טעמים נאמרו בדבר: (א) מפני שמצויות בבית ועוסקות בצרכי הבית^נ. (ב) מפני שהאשה כבתה נרו של עולם (פירוש, גרמה מיתה לאדם הראשון), לכך נתנו לה מצות הדלקת נר שבת שתתקן מה שקלקלה^{נא}. וכדלהלן.

ב. הנשים מוזהרות בו יותר, מפני שמצויות בבית ועוסקות בצרכי הבית:

נשים מצוות על דבר זה יותר מן האנשים, לפי שהן מצויות בבית ועוסקות בצרכי הבית

(א) ז"ל הרמב"ם (ה' שבת פ"ה ה"ג): ונשים מצוות על דבר זה יותר מן האנשים, לפי שהן מצויות בביתם והן העוסקות במלאכת הבית, עכ"ל.

(ב) וז"ל הטור (סימן רס"ג): והנשים מוזהרות בו יותר. והרמב"ם ז"ל נתן טעם לדבר מפני שמצויות בבית ועוסקות בצרכי הבית, עכ"ל.

(ג) וז"ל השו"ע (סימן רס"ג ס"ג): הנשים מוזהרות בו יותר, מפני שמצויות בבית ועוסקות בצרכי הבית, עכ"ל. וכן הוא בשו"ע הרב כאן (סעיף ה').

(מח) רמב"ם ה' שבת פ"ה ה"א. טוש"ע סימן רס"ג ס"ב. שו"ע הרב שם ס"ה. ועיין בארוכה בהנעתק לעיל פ"ג סעיף א'.

(מט) רמב"ם שם ה"ג. טוש"ע שם ס"ג. שו"ע הרב שם.

(נ) שם.

(נא) טור שם. מג"א שם ס"ק ז'. שו"ע הרב שם.

ג. האשה כבתה נרו של עולם, לכך נתנו לה מצות הדלקת נר שבת, לתקן מה שקלקלה:

אדם הראשון נרו של עולם הי', וגרמה לו חוה מיתה, לפיכך מסרו מצות הנר לאשה

(א) ז"ל הירושלמי מס' שבת (פ"ב ה"ו קרוב לסופהג): **אדם הראשון נרו של עולם הי', שנא' (משלי כ, כז) נר אלקים נשמת אדם, וגרמה לו חוה מיתה, לפיכך מסרו מצות הנר לאשה. עכ"ל.**

(ב) ז"ל המדרש בראשית רבה (ס"פ י"ז): שאלו את רבי יהושע... מפני מה ניתן לה מצות נר שבת, אמר להן, **על ידי שכבתה נשמתו של אדם הראשון, לפיכך ניתן לה מצות נר שבת. עכ"ל.**

(ג) ובפרש"י שבת (דף ל"ב ריש ע"א) ד"ה הריני נוטל נשמתכם: **נשים נצטוו על כך** [על עסקי נר], כדאמרין בבראשית רבה [שבאות שלפנ"ז], היא איבדה חלתו של עולם, שעל ידה נטרד אדה"ר שנתרם כחלה, **וכבתה נרו של עולם ושפכה דמו, עכ"ל.**

היא כבתה נרו של אדם, לפיכך תשמור הדלקת הנר
(ד) ז"ל מדרש תנחומא (ריש פ' נח): **הדלקת הנר מנין,**

(נב) בביאור המשנה (נעתקה להלן פ"ו סעיף א' אות א'): על שלש עבירות נשים מתות בשעת לידתן, על שאינן זהירות בנדה, בחלה ובהדלקת הנר.

ועיין באל"י רבה סימן רס"ג ס"ק ו' (ועד"ז בפרמ"ג (אשל אברהם) שם ס"ק ז') בשם הרד"א (אבודרהם בסדר מעריב של שבת פ' במה מדליקין ופירושו משנה ו'), וז"ל: **חו"ה** נוטריקון חלה, וסת, הדלקה, עכ"ל.

(ג) כ"ה גם במדרש תנחומא ר"פ נח, יל"ש פ' מצורע ומחצית השקל שנעתקו להלן, ובסי' המנהיג שנעתק להלן פ"ו סעיף א' אות יב. וכ"ה ג"כ במטה משה דלהלן פ"ט סעיף ב' אות יד. ובכתוב: **נר הוי'.**

היא כבתה נרו של אדם דכתיב (משלי כ, כז) נר אלקים^{נד} נשמת אדם, **לפיכך תשמור הדלקת הנר**. עכ"ל.

ה) ובקיצור יותר הוא במדרש תנחומא פ' מצורע (אות ט'), וז"ל: הדלקת הנר, דתנו רבנן, מניין שחייב אדם להיות זהיר וזריז בהדלקת הנר בשבת, שנאמר וקראת לשבת עונג, זו הדלקת הנר בשבת. **ולמה נמסרו לאשה, אמר הקב"ה היא כיבתה נרו של עולם כו"ה**, עכ"ל.

ו) ועד"ז הוא בילקוט שמעוני ס"פ מצורע (רמז תקע"א), וז"ל: הדלקת הנר, דתנו רבנן מנין שחייב אדם להיות זהיר וזריז בהדלקת הנר, שנאמר וקראת לשבת עונג, זה הדלקת הנר. ולמה נמסרו לאשה, **אמר הקב"ה היא כבתה נרו של עולם**, שנאמר נר אלקים^{נד} נשמת אדם, **לפיכך תשמור מצות נר**. עכ"ל.

היא כבתה נרו, לכן צריכה להדליק אותו בשבת בהתעוררות של שלהבות אש האהבה אל בעלה

ז) וז"ל התיקוני זהר (תיקון ט"ז – דף ל"א ע"א): **איהי [חוה] אטפת^נ שרגא דיליה [של אדם]**, דאיתמר ביה נר ה' נשמת אדם, **צריכה לאוקדא ליה בליל שבת** באתערו דשלהובין דאשא דרחימו לפני בעלה.

[היא כבתה נרו, שנאמר בו נר ה' נשמת אדם, צריכה להדליק אותו בליל שבת בהתעוררות של שלהבות אש

(נד) כ"ה גם בירושלמי שנעתק לעיל סעיף זה אות א'. ועיין בהערה נג שם.
(נה) אלא שבמדרש תנחומא כאן הובא הטעם ד"היא כיבתה נרו של עולם" על כל ג' המצוות, כדיוק לשונו (ועד"ז ביל"ש דלהלן) "ולמה נמסרו", לשון רבים, היינו נדה, חלה והדלקת הנר דלעיל מיני. ומוסיף בתנחומא כאן בחצעי"ג שהמשך הענין הוא "לעיל בריש סדר נח".

(נו) כ"ה גם בירושלמי שנעתק לעיל סעיף זה אות א'. ועיין בהערה נג שם.

(נז) נ"א: דעכה.

האהבה אל בעלה (פירוש ה"סולם" כאן).

ח) ובזהר פי בראשית (דף מ"ח ע"ב) כתב, וז"ל: **נר של שבת לנשי עמא קדישא אתייהיבת לאדלקא**. וחברייא הא אמרו, **איהי כבתה בוצינא דעלמא ואחשיכת ליה כו' ושפיר. עכ"ל**.

ע"י נר שבת האשה מכפרת על זה שכבתה נרו של עולם

ט) ובאור זרוע (הלכות ערב שבת אות י"א) הביא בשם התנחומא, וז"ל: ומצות הנר למה . . **באת חוה וכבתה אותו, אמר הקב"ה, ינתן לה מצות הנר שיתכפר לה על אותו הנר שכבתה. לכך נצטוו הנשים על הדלקת נר בשבת. עכ"ל**.

י) וז"ל הטור (סימן רס"ג): **והנשים מוזהרות בו יותר, כדאיתא במדרש מפני שכבתה נרו של עולם, פירוש גרמה מיתה לאדם הראשון. עכ"ל**.

יא) ובמג"א שם ס"ק ז' (על מ"ש בשו"ע שם: **הנשים מוזהרות בו יותר מפני שמצויות בבית ועוסקות בצרכי הבית**) כתב, וז"ל: ועוד מפני שהאשה כבתה נרו של עולם, עכ"ל.

האשה החטיאה את אדה"ר והחשיכה נשמתו הקרוי' נרו של עולם, כי כל הנשמות היו תלויות באדה"ר

יב) ובמחצית השקל שם (ס"ק ז') כתב, וז"ל: שהאשה כבתה נרו של עולם, שהחטיאה את אדה"ר והחשיכה נשמתו הקרוי' נר, כמ"ש נר אלקיס"ה נשמת אדם, ונשמתו היתה נרו ש"ע, **כי כל הנשמות היו תלויות באיפתו של אדה"ר (שמו"ר פ"מ, ג), עכ"ל**.

נח) כ"ה גם בירושלמי שנעתק לעיל סעיף זה אות א'. ועיי' בהערה נג שם

**האשה כבתה נרו של עולם, לכך נתנו לה מצות הדלקת
נר שבת שתתקן מה שקלקלה**

(ג) וז"ל שו"ע הרב שם (ס"ה): הנשים מוזהרות בו
יותר... מפני שהיא כבתה נרו של עולם, לכך נתנו לה
מצות הדלקת נר שבת שתתקן מה שקלקלה. עכ"ל.

**ע"י הדלקת נרות שבת (שנלמד מגז"ש, שכנגד מדת
ורחום) מעוררים מדת רחום, שישב לנו במהרה האור
הגנוז**

(יד) וז"ל ס' בני יששכר (מאמרי השבתות, מאמר ו'), נר
שבת אות ב'): תיקנו למצוה נר שבת, ותיקנו לברך אשר
קדשנו במצותיו וצונו, (שבת דף כ"ג ע"א) והיכן צונו...
(האזינו לב, ז) שאל אביך... ויגדך... זקניך... ויאמרו לך
(שנמסר הדבר בגזירה שוה מן התורה כנ"ל).

טו) והנה **נמסר הדבר בגזירה שוה**, שהוא במדות
התורה שבעל פה מדה שני', נגז מדה שני' **שבי"ג מדות
של רחמים, שהוא מדת רחום**... וכתיב (תהלים עח, לח)
והוא רחום יכפר עון, ממדת רחום בא כפרת עון. ואמרו
רז"ל שהדלקת הנר שבת מצוה על ידי האשה כי היא
**כבתה נרו של עולם (שנגז האור הראשון על ידי העון),
לפיכך תדליק הנר**. ועל כן נלמד בגזירה שוה. **ועל ידי מדת
גזירה שוה מעוררים מדת רחום**, והוא רחום יכפר עון
וישב לנו במהרה האור הגנוז, עכ"ל.

**ע"י עשיותינו המצוות דיום טוב נפתחים שערי
האורות והחסדים למעלה**

טז) וז"ל ס' קדושת לוי (קדושה שניה, דף שפ"א טור
א' ואילך): נתבאר דע"י דבורינו ועשיותינו אנו ממשיכין

החסדים והאורות למטה על כנסת ישראל. והנה כך הוא הסדר, שביו"ט מעצמו ע"י קדושת היו"ט נפתחו שערי האורות והחסדים למעלה, רק שכל אחד ע"י עשיותינו המצוות הנאמרים ביו"ט הוא ממשיך החסדים והאורות למטה כו'.

האורות הנפתחין בשבת ויו"ט הוא ע"י נרות שבת ויו"ט. – פתיחת האורות למעלה הוא מעצמו, ולכן די בנשים

ואפשר שהאורות [הנפתחין בשבת ויו"ט הוא ע"י נרות של שבת ויום טוב, כי הנר של שבת הוא המצוה ראשונה בכניסת שבת קודם התפילה של ערבית וקידוש אחרי כך, וע"י הנרות נפתחין האורות למעלה. ועבור כי פתיחת האורות למעלה הוא מעצמו, לכן די בנשים. וכבר ידוע שכל הפתיחת שערים הוא בזאת, כמ"ש (תהלים קי"ח) פתחו לי שערי צדקס^א, ובזאת יבוא אהרן אל הקודש (אחרי טז, ג), לכן מצותה בנשים, כי זאת יקרא אשה כו'.

נר שבת ויו"ט הי' מפי הקב"ה, תושב"כ, לכן די בנשים

נר שבת ויו"ט שהי' מפי הקב"ה, תורה שבכתב, ומעצמו נפתחין שהוא תורה שבכתב, לכן די בנשים, ואין צריך כל אחד ואחד להדליק נרות של שבת, כי די באור א' שבבית שיפתחו האורות למעלה. עכ"ל ס' קדושת לוי.

*

(ס) עיין בארוכה בהנסמן ב"שערי זהר" לבמדב"ר פ"יג, ד (דף קנ"א סע"א ואילך).

(סא) וממשיך שם (ק"ח, כ) זה השער לה' צדיקים יבואו בו. ועיין זהר פ' לך (דף צ"ג סע"ב): זה וזאת בחד דרגא אינון ולא מתפרשן. ובעוד מקומות שנסמנו ב"שערי זהר" שם.

יז) לסיום סעיף זה מצאנו לנכון להעתיק מ"ש בס' יפה ללב (או"ח סימן רס"ג ס"ו), בטעם הדלקת נרות שבת ע"י האשה מפני שהיא כבתה נרו של עולם. וז"ל שם :

**טעם שהשמיט המחבר בשו"ע את הטעם (שבטור)
ד"כבתה נרו של עולם" וכן הא ד"הרגיל בנר כו'
הויין לי' בנים תלמידי חכמים"**

כ' רבינו הטור: והנשים מוזהרות בו יותר, כדאיתא במדרש מפני שכבתה נרו של עולם, פי' גרמה מיתה לאדה"ר. והרמב"ם ז"ל (בהל' שבת פ"ה ה"ג) נתן טעם לדבר מפני שמצויות בבית וכו', עי"ע. ומרן (סימן רס"ג ס"ג) הביא דוקא טעם הרמב"ם, כדרכו דרך הקודש שבשו"ע נקט כהרמב"ם. ועוד השמיט מרן כאן בשו"ע מ"ש הטור בתחילת הסימן^{סב} דהרגיל בנר שבת וכו' הויין ליה בנים ת"ח, כיעו"ש.

**הדלקת נרות הוא על שכבתה נרו של אדה"ר, ודי
בהדלקה זו לכפר על שפיכות דמים של אדה"ר**

נראה שנשמר מקושיית הרב ווי העמודים אשר בס' של"ה, שהקשה בתחילת הס' (דף ג' ע"ד) על הטור שמביא המדרש הטעם מה שהאשה מחוייבת בנרות משום שכבתה נרו ש"ע, ואיך כתב הוא הרגיל בנר הויין לו בנים ת"ח ולומד ממעשה דר"ה^{סג} שזכות אשה בהדלקת נרות יוצא ממנה בן ת"ח, ותימה הוא, כי מצינו במדרש ש"ט [שוחר טוב] מזמור ע"ו, שאלו תלמידיו לר"ט ביבנה, מפני מה זכה יאודה למלכות, אמר להו, מפני שהודה במעשה תמר. אמרו ליה, דיו להודאה שמכפר על הביאה. אמר להו, מפני שאמר מה בצע כי נהרוג וגו'. אמרו ליה, דיו להצלה

סב) נעתק להלן פי"ז סעיף א' אות ב'.

סג) ממעשה דרב הונא במס' שבת (דף כ"ג ע"ב), נעתק להלן שם אות א'.

שמכפר על המכירה. אמר להו, ע"י שאמר ישב נא עבדך תחת הנער וגו'. וא"כ הרי לך לפניך איזה פעולה שפועל האדם לכפרת חטאו, אין מהראוי שפעולה זו יגרום לו טובה וזכות, כי די לו שמכפרת על חטאו. וא"כ תימה גדולה על הטור, שמביא המדרש אשה שמדלקת נרות זכתה להוליד בן ת"ח, הלא הדלקת נרות הוא על שכבתה נרו של אדה"ר, ודי בהדלקה זו לכפר על ש"ד של אדה"ר. ויעויין שם מה שנדחק לתרץ.

והנה רואה אני בילקוט ס' בשלח רמז רל"ד (דף קכ"ג ע"ב) מחולפת השיטה מלשון המדרש ש"ט שהביא הרב הנז', איברא, דבש"ט עצמו שם במקומו הוא כלשון שהביא הרב ממש כדמותו כצלמו, ברם בילקוט הנז' איתא להיפך, וז"ל: אמרו לו (תלמידיו לר"ט), רבינו, באיזה זכות זכה יאודה למלכות, אמר להם, אמרו אתם. אמרו לו, בזכות שאמר מה בצע כי נהרוג את אחינו וגו'. אמר להו, דיה להצלה שתכפר על המכירה. אמרו ליה, א"כ בזכות שאמר צדקה ממני. אמר להו, דיה שתכפר על הביאה. א"ל [אמרו ליה], א"כ בזכות שאמר ישב נא עבדך תחת הנער. א"ל [אמר להו], מצינו וכו', אמרו לו, רבי, למדנו באיזה זכות. אמר להו, כשעמדו ישראל על הים וכו', ע"ש. הרי דלא כשיטת שהביא הש"ט. ועיין במכילתא הובא בילקוט שם פ' בשלח רמז רכ"ו (דף ק"ך ע"ב) ד"ה אין שילוח, שנראה כס' [כסברת] ר"ט לפי שיטת הש"ט וכס' תלמידיו לפי גירסת הילקוט. ועמ"ש עט"ר מרן אב"א גדו"ל בדרוש לש' הגדול בס' ראה חיים ח"א פ' בא (דף צ"ג ע"ג ואילך).

תיקון הנר והכנתו ע"י האשה בא לכפר על זה שכבתה נרו כו', וההדלקה באה לזכות אותה בבנים ת"ח

ועיין בס' חמ"י [חמדת ימים] (דף ל"ו ע"ב ודף ל"ז

ע"א). ומ"ש שם בשם מוהרר"ו ז"ל, כי האיש יזהר בתיקון הנר של שבת והאשה תדליק, וכמ"ש הבאה"ט שם בסק"ו בשם כתבים^{סד}, הוא היפך ממ"ש הח"י עצמו שם (בדף ל"ו ע"ב) בשם התיקונים^{סה}, דקאמר בזה"ל: וצריך איתתא לתקנא שרגא בליל שבת וכו', דש"מ דגם **ההכנה לתקן אותה צריך שתהי' ע"י האשה**, וכן המנהג. ובזה יתיישב קושיית הרב ווי העמודים הנז', שהקשה על הטור, דכיון דעושה שתיהן, התיקון בא לכפר וההדלקה לזכות לבן ת"ח. והתיקון של האיש כו"ס. עכ"ל.

*

ועיין בשו"ת שרגא המאיר (ח"ה סוף סימן ס"ב), בביאור הנפק"מ בין טעם הרמב"ם ודעימ"י (מפני שמצויות ועוסקות בצרכי הבית), לבין טעם הירושלמי ודעימ"י (מפני שהאשה כבתה נרו של עולם כו').

ד.אף אם ירצה הבעל להדליק בעצמו ולברך, אין בידו לדחות את אשתו ממצוה זו:

אפילו האיש רוצה להדליק בעצמו, אין בידו לדחות את אשתו ממצוה זו

א) ז"ל הב"ח סימן רס"ג (על מ"ש בטור שם: והנשים מוזהרות בו יותר וכו'): נראה דה"ק, דאם האיש אינו רוצה להניח לאשתו להדליק ולברך, אלא רוצה להדליק בעצמו ולברך משום דמצוה בו יותר מבשלוחו כדאמר בריש פרק האיש מקדש, שאין ביד האיש לדחות את אשתו ממצוה זו, אלא כיון דהנשים מוזהרות בו יותר

(סד) וראה בארוכה בהנעתק להלן פ"י סעיף א'.

(סה) נעתק להלן פ"ה סעיף ב' אות ד'.

(סו) המשך לשונו נעתק להלן פ"י סעיף א' אות יא.

תדליק היא ותברך ולא הוא, עכ"ל.^ז

אף אם ירצה הבעל להדליק בעצמו, האשה קודמת

ב) דברי הבי"ח הנ"ל הובאו ג"כ במג"א (סימן רס"ג ס"ק ו'), וז"ל: ולפיכך אף אם ירצה הבעל להדליק בעצמו, האשה קודמת, עכ"ל. וכן הובאו דברי הבי"ח גם בבאר היטב כאן (ס"ק ה'), ובשו"ע הרב כאן (ס"ה).

אם קדם האיש והדליק – האם חייב לשלם כחוטף מצוה, או שאין לאשתו עליו אלא תרעומת

ג) ז"ל היעב"ץ בסידורו עמודי שמים (מוסד השבת דף של"ה ע"בסח): כתבתי בחבורי, שאם קדם הבעל והדליק, צריך לשלם לה שכר מצוה וברכה עשרה זהובים, עכ"ל.

ד) אבל החיד"א במחזיק ברכה לשו"ע סימן רס"ג (ס"ק ג' – דף נ"ד ע"דסט) כתב, וז"ל: אם קדם האיש והדליק, אין לאשתו עליו אלא תרעומת, אבל פשיטא שאינו חייב לשלם לה, כדין חוטף מצוה דמשלם עשרה זהובים^ע. דכיון דהמצוה מוטלת עליו נמיצא, והבית והנר שלו, מהיכא תיתי לשלם.

והוצרכתי לזה, מפני שראיתי בס' משנה לחם לה'

- (ז) ועיין ס' דרכי הלכה לשו"ע או"ח סימן רס"ג ס"ג (ע' ק"פ).
 (ח) ובסידור "בית יעקב" הוא במוסד השבת, דיני ערב שבת סכ"ט (דף קל"ו ע"ד). ועיין ג"כ ס' דרכי הלכה לשו"ע סימן רס"ג ס"ג (ס"ע ק"פ ואילך).
 (ט) בהמשך למ"ש שם לפניו (ס"ק ב'), על מ"ש בשו"ע "הנשים מוזהרות בו יותר וכו'", וז"ל: לפי זה, אף אם ירצה הבעל להדליק, האשה קודמת, שזהו תיקון לה שכבתה נרו של עולם, וכמשז"ל, עכ"ל. – חלקו הובא ג"כ בכף החיים סימן רס"ג ס"ק כ"ב.
 (ע) עיין חולין (דף פ"ז ע"א). אנציקלופדי תלמודית, כרך ד', ערך ברכות, ע' שי"ד. ושי"נ.
 (עא) עיין לעיל פרק זה סעיף א', ובהנסמן שם הע' מח.

יעב"ץ ע"ב מס' חלה"ג, שכתב, שאם קדם הבעל והפריש חלה, מחוייב לתת לאשתו שכר מצוה וברכה עשרה זהובים כדין חוטף מצוה מחברו, ע"ש ע"ד. ואין דבריו מחוורין, כי יען שהאשה מצויה בבית לכן היא על הרוב מפרשת, כי אין האיש בביתו, ולכך נתייחדה לה המצוה, וגם שהוא תיקון לה שפגמה בחלתו של עולם, וכן בנר שבת"ה. אבל מהיכא תיתי שהבעל, שהכל שלו, אם קדם והפריש חלה או הדליק נר שחייב לשלם לאשתו שכר מצוה. ותו, דמדמה דין זה לדין חבל באשתו באה"ע סי' פ"ג, דמשלם לה הכל. ומלבד

(עב) הוא מהדו"ב לספרו "לחם שמים".

(עג) בביאור המשנה (חלה פ"ב משנה ג') "האשה יושבת וקוצה חלתה כו"י. וז"ל שם: התחיל בדין האשה, לפי שעלי' הדבר מוטל, שהיא חייבת במלאכת אפיית הפת, כדתנן מ"ה פ"ה דכתובות, ולכן היא נענשת על עון חלה, כמ"ש ספ"ב דשבת [נעתק בארוכה להלן פ"ה סעיף א'].

וני"ל, שהמצוה שלה היא, שהנשים נצטוו עלי' ביחוד (מלבד טעם הני"ל, שעוסקת בתיקון הלחם, לתת טרף לביתו, כבר אמרו רז"ל [עיין לעיל פרק זה סעיף ב']. להלן שם) שנצטוותה האשה במצות חלה לפי שאיבדה חלתו של עולם). למאי נפקא מינה, לעשרה זהובים דשכר מצוה וברכה.

ולא מיבעיא אחר שקדם ונטל חלה מעיסתה, ברשות בעלה, שאע"פ שחלתו חלה ודאי, חייב לשלם לה עשרה זהובים, אלא אפילו בעלה גופי', דעיסה דידי' היא, נמי מיחייב אי קדים ועביד, דמצוה לאשה היא, דזכי לה רחמנא ועלה דידה רמיא. וכמו שסובלת העונש בגללה, כך בדין הוא שתהא נוטלת השכר לעצמה. הכי חזי לי בס"ד. עכ"ל.

(עד) ובקיצור יותר בסידורו ח"ב, שערי שמים, שער המפקד, לערב פסח אחר חצות, דלת ו' אות 13 (דף י"ח ע"א), וז"ל: המצוה [דהפרשת חלה] היא של האשה, ואם קדם הבעל ועשה, נ"ל שמשלם לה י"ז [ז' זהובים]. (ומציין) עלח"ש [ע' לחם שמים] במהדורא, עכ"ל. ובסידור "בית יעקב" הוא בשער המפקד, דיני ערב פסח, מבוא ג' דלת ו' (לאפיית מצה – דף רכ"ז ע"ב).

(עה) עיין בארוכה בהנעתק לעיל פרק זה סעיף א' (דהנשים מצוות ומוזהרות על הדלקת נר שבת יותר מן האנשים, מפני שמצויות בבית ועוסקות בצרכי הבית); שם סעיף ב' (דהן מצוות ומוזהרות בזה מפני שהאשה כבתה נרו של עולם).

דהתם במחלוקת היא שנויה, כמבואר שם, הכא אף למ"ד התם דחבל בה משלם לה הכל, יש לחלק ביניהם, ודו"ק. עכ"ל.

ה) ועיין ג"כ בהנעתק בס' דרכי הלכה לשו"ע או"ח סימן רס"ג ס"ג (ע' ק"פ-קפ"א). ועיין ג"כ שם (מס' פתח הדביר) בענין אם איש אחר חטף והדליק נר שבת דחבירו, דלכו"ע חייב ליתן י' זהובים, אולם נסתפק למי יתן המעות, לבעל או לאשה כו', עיי"ש.

ה.עצה שגם הבעל יקיים מצות ההדלקה בעצמו:

כדי שגם האיש יקיים מצות הדלקה בעצמו, נוהגין לעשות עוד נר, ומדליקו האיש בבית הכנסת

א) ז"ל הבי"ח סימן רס"ג"ע (על מ"ש בטור שס"ז: והנשים מוזהרות בו יותר וכו'): ואפשר דכדי שגם האיש יקיים מצות הדלקה בעצמו, נוהגין לעשות עוד נר כרוך מב' פתילות ביחד, ומדליקו האיש בב"ה, זָכַר לזכור ושמור בדבור אחד נאמרו"ח, עכ"ל.

הבעל יתעסק בתיקון הפתילות והנרות, וגם ידליק בשאר החדרים שאין אשתו מדלקת שם

ב) וז"ל שו"ע הרב (סימן רס"ג ס"ה)ע"ט: ומ"מ טוב שהוא יתעסק בתיקון הפתילות והנרות^פ, וגם ידליק

עו) בהמשך למ"ש לפני"ז (נעתק לעיל פרק זה סעיף ג' אות א') ד"אין ביד האיש לדחות את אשתו ממצוה זו".

עז) נעתק לעיל פרק זה סעיף א' אות ב'.

עח) עיין בארוכה בהנעתק להלן פ"ט סעיף ב'.

עט) בהמשך למ"ש שם לפני"ז, ד"אף אם ירצה הבעל להדליק בעצמו, האשה קודמת^י, כדלעיל פרק זה סעיף ג' אות ב'.

פ) עיין בזה בארוכה בהנעתק להלן פ"י סעיף א'. ועיין ג"כ אשל אברהם שנעתק להלן פרק זה סעיף ה' סוף אות ג'.

בשאר חדרים שאין אשה מדלקת שם פא, עכ"ל לפ.

הבעל רשאי לברך על הדלקת הנרות בשאר החדרים שאין אשתו מדלקת שם

ולענין האם רשאי הבעל לברך על הדלקת הנרות בשאר החדרים שאין אשתו מדלקת שם – עיין בשו"ת שם ארי"ג (או"ח סימן ט"ו), שנשאל אודות איש אחד ש"הי' נוהג להדליק נרות ולברך בחדר אחר, ואשתו היתה מברכת בביתו שאוכלים בו על נרות של שבת, אם יאות למעבד הכי, ואם אין בזה ברכה לבטלה על מה שמברך מקודם". ומסיק שם, וז"ל: **אם האשה מברכת בחדר אחד והבעל בחר השני . . יכול לברך . .** וכיון שהאיש הזה שבא לשאול נהג כן כמה שנים, לדעתי הוי מנהג של מצוה, ויכול להתנהג כן גם עתה, כי מנהגו תורה. **בפרט שגם האשה יודעת מזה, א"כ היא ג"כ אינה מכוונת בברכתה רק על חדר זה, וגם הוא אינו מכוין לצאת, לכן יחזיק במנהגו,**

(פא) עיין שמירת שבת כהלכתה פמ"ג ס"ו, ובהנסמן שם הע' מ"ד.

ועיין ג"כ שם הע' מ"ג, ממקור חיים (לבעל החוות יאיר) בקיצור הלכות סימן רס"ג ס"א, דראוי והגון שתניח האשה לאיש שני פיות (נרות) בממוט שידליק הוא אבל לא יברך [אבל עיין להלן הע' פד משו"ת שם ארי"ג]. ועיין גם קצוה"ש סימן ע"ד בבדי השולחן ס"ק י"א, דהמנהג שגם באותו החדר מדליק הבעל שאר הנרות, והאשה מדלקת רק הנרות שעל או אצל השולחן שמברכת עליהם, עיי"ש.

(פב) ודברי הבי"ח דלעיל סעיף זה (אות א') מובאים בשו"ע הרב לא בסעיף ה' שלפנינו (בתור "תיקון" ל"אם ירצה הבעל להדליק בעצמו"), כ"א לפני זה – בסעיף א'. וז"ל שם: ונוהגין להדליק בבהכ"נ ב' נרות של שעה כרוכ"י, לזכור שזכור ושמור בדבור אחד נאמרו כו', עכ"ל.

(פג) למה"ר ארי' ליבוש באלחובר, בעמח"ס ערוגת הבושם על יו"ד, ווילנא תרל"ג.

(פד) וממשיך שם, וז"ל: **ואפי' אם ירצה האיש לברך בחדר א' עם האשה ואינו רוצה לצאת במה שאשתו מדלקת עליו, ג"כ רשאי, דהא הוא מחוייב כמותה . .** ועכ"פ בחדר אחר בודאי יכול להדליק ולברך משום שלום בית להאיר לעשות כל צרכיו ושלא יתנגפו רגליו, ואע"ג שאינו

עכ"ל. ועיין ג"כ אשל אברהם (בוטשאטש) סימן רס"ג ס"ק
[יפה].

ו. האשה היא שלוחו של הבעל בהדלקת נר שבת:

האשה אינה אלא שלוחו של הבעל

א) ז"ל הרב ב"קונטרס אחרון" לשו"ע סימן רס"ג
סי"א (אות ב'): **האשה אינה אלא שלוחו של הבעל**, כמ"ש
הע"ש בס"ג^פ. וכן בדין דעיקר הטלת שלום בבית^פ עלי
דידי רמיא, שהוא הבעה"ב, ועוד שהיא בכלל בני ביתו,
עמ"ש לקמפ"ה, עכ"ל.

אוכל שם, עכ"ל. ועיין ג"כ שו"ת תורה לשמה סימן ע"ח. רב פעלים ח"ב
סימן נ'. לב חיים ח"ב סימן מ"ט. ששכ"ה פמ"ג הע' מ"ד.

פה) על מ"ש בשו"ע שם, ד"מי שהוא אצל אשתו, א"צ להדליק בחדרו ולברך
עליו, לפי שאשתו מברכת בשבילו". וז"ל שם: **הייתי נהוג זמן מה לברך
על נרות של שבת"ק שהדלקתי בחדר שלא הי' בו נר אחר, וזוגתי
ברכה על נרות שהדליקה בחדר שישנה שם ומכניס שם המאכל אל
הכלים המובאים לשולחן שבחדר שהדלקתי ומתפללת שם לאור הנר,
והי' אצלי פשוט לברך כיון שהדלקתי קודם לה ולא שמעתי ברכה
שלה. והיום ראיתי בספר הק' שולחן עצי שטים ז"ל, מביא בשם הע"צ
ז"ל, שאין להאיש לברך גם בחדר בפני עצמו, כל שאשתו בעירו
ומברכת. ומשמע שלא ישמע ברכתה ומדליק קודם לה.**

ואולי אין קפיда אם מברך, רק שאין צריך, וכמו במהדרין דחנוכה נר
לכל אחד ואחד ומברך בפני עצמו כשרוצה. ואולי יש לחלק, כי שם כן
הוא משום פרסומי ניסא, משא"כ בזה גם בחדר בפני עצמו י"ל שתיקנו
חז"ל שרק היא תברך. ואולי אין זה רק כשמקדמת ברכתה והיא
כשלוחו, לזה אין לו לברך. משא"כ כשמקדים את עצמו להדליק י"ל
שעכ"פ הברירה בידו לברך. ואולי לא פלוג חז"ל, עכ"ל, עיי"ש.

פז) עולת שבת [למוהר"ר שמואל במוהר"ר יוסף זצ"ל, מבי"ד דק"ק
קראקא, אמסטרדם תמ"א] סימן רס"ג ס"ק ג'. ועיין מה שהעיר בזה
בסי' דברי חיים ושאלו בן הלוי סימן ח' ובהשמטות לסימן רס"ג, נעתק
בסי' "הערות בשו"ע אדמו"ר הזקן", ח"ב (ירושלים, ה'תשי"מ) ע' 131.

פז) עיין לעיל פ"ג סעיף א' אות י' הע' מג.

פח) בקו"א לסעיף ט"ו שם (אות ה').

אף על פי שבכל המצוות אמרינן מצוה בו יותר מבשלוחו, נרות שבת שאני

(ב) ז"ל סי' עולת שבת (סימן רס"ג ס"ק א', ד"ה ומ"ש הנשים מוזהרות בו יותר וכו'): הטעם מבואר בדברי הרמב"ם ז"ל^פ, וכן איתא במדרש^צ מפני שהיא כבתה נרו של עולם, פירוש שגרמה מיתה לאדם הראשון. וכן משמע מדברי מתניתנא^א מדקתני הדליקו את הנרות וכו', משמע דאשה מדליקה נרות. **אף על גב דאמרינן בכל המצוות מצוה בו יותר מבשלוחו, נרות של שבת שאני**, עכ"ל. ועיין ב"ח שנעתק לעיל פרק זה סעיף ג' אות א'.

כדי שתהיי' ההדלקה בשליחותו, צריך הוא לומר בע"ש "הדליקו את הנר", דכל שעושה שום הכנה בעצמו, לא שייך עוד מצוה בו יותר מבשלוחו

(ג) ועיין באשל אברהם (מבוטשאטש) לסימן ר"ס סעיף ב' שכתב, וז"ל: **אולי טעם מצוה לומר הדליקו הנר** צב לקבלת שבת ק' **כדי שיהיי' בשליחותו למצוה מכל צד ובכל הפרטים היטב**. וכמ"ש במק"א^צ **שכל שעושה שום הכנה בעצמו לא שייך עוד מצוה בו יותר מבשלוחו**. ומכל מקום הדלקת הנר שקודם לקידוש והוא עיקר הכנת הסעודה, נכון שבכל עש"ק יאמר **כן, לגלות השליחות דעבדה אדעתא דידי'**. ולזה גם כשבטוח שבלי אמירתו תדליק בזמן הראוי, מכל מקום מצוה קעביד באמירתו, עכ"ל.

פט) נעתק לעיל פרק זה סעיף ב' אות א'.

צ) עיין בארוכה בהנעתק לעיל פ"ד סעיף ב'.

צא) עיין בארוכה בהנעתק להלן פרק זה סעיף ו'.

צב) עיין בארוכה בהנעתק להלן פרק זה סעיף ו'.

צג) ועיין "קונטרס אחרון" לשו"ע הרב סימן ר"נ ס"ד (אות ב').

מטעם "מצוה בו יותר מבשלוחו" נהגו שהבעל עושה הכנה קצת דההדלקה

וממשיך באשל אברהם שם: ואולי לזה כ' בספה"ק צד לעשות הכנה קצת דהדלקה, כגון להעמיד המנורה בעצמו, וי"ל שהוא מצד שהדלקה חשובה יותר מהסעודה, ועל ידי זה לא יצטרך לומר הדליקו את הנר כפי סגנון לנהוג כמו זר נחשב בעיני הנשים להזכירם כן בכל עש"ק, ועל ידי ההכנה יוצא ידי חובתו היטב, עכ"ל.

חיוב האשה בהדלקת הנר הוא לא רק מצד שליחות, כי יש בזה גם כן ענין סור מרע, ובמצוות לא תעשה גם הנשים מצוות

ד) ועיין אשל אברהם (מהדו"ת לסימן רס"ג ס"ג), וז"ל: י"ל, שלכך נר שבת קודש מצוה בנשים, גם שכל ההכנות שנעשות לשבת קודש על ידיהם הוא רק מצד שליחות דהבעל, מ"מ ההדלקה שיש בה ג"כ סור מרע, שלא תאחר עי"ז בחינת שמור וזכור, שלום בית, ובמצוות לא תעשה מצוות נשים [ג"כ], עי"ז י"ל, שהמצוה בגופה יותר מן חלה. ותדליק בעצמה קצת, ואח"כ רשאי[ת] לעשות שליח היטב, עכ"ל.

ז. צריך אדם לומר בתוך ביתו ערב שבת עם חשיכה . . הדליקו את הנר:

צריך האיש להזהיר את הנשים ולומר להן "הדליקו את הנר"

א) ז"ל הרמב"ם (הל' שבת פ"ה ה"ג): [אעפ"י ש"נשים מצוות על דבר זה (הדלקת נר שבת) יותר מן האנשים" צה],

צד) עיין בארוכה בהנעתק להלן פ"י סעיף א'.

צה) עיין בזה בארוכה בהנעתק לעיל פרק זה סעיף ב'.

אף על פי כן, צריך האיש להזהיר ולבדוק אותן על כך, ולומר להן ולאנשי ביתו ערב שבת קודם שתחשך הדליקו את הנר, עכ"ל.

ג' דברים צריך אדם לומר בתוך ביתו ע"ש עם חשכה

ב) ומקורו ממשנה מס' שבת (דף ל"ד ע"א), וז"ל: ג' דברים צריך אדם לומר בתוך ביתו ערב שבת עם חשכה (שאם ימהר להזכירם מבעוד יום יפשעו ויאמרו עדיין יש שהות, רש"י) עשרתם (פירות האילן לסעודת שבת, רש"י), ערבתם (עירובי תחומין וחצירות, רש"י), הדליקו את הנר, עכ"ל.

ג) ובגמ' שם: מנא הני מילי, א"ר יהושע בן לוי אמר

צו) "היינו כשהולך לבית הכנסת מחדר אחר" – פרי מגדים (משבצות זהב) סימן רס"ג ס"ק ג'. ועיין בדבריו שם לפניו, נעתקו להלן הע' קה.

צז) והעיר עליו בחיי אדם (כלל ה', הלכות שבת סוף ס"ט), וז"ל: צ"ע, דהרמב"ם. לא כתב רק שיזהיר הדליקו את הנר, ולא כתב כמתני' [דלהלן בסמוך] ג' דברים צריך לומר, עשרתם כו', וצ"ע, עכ"ל.

צח) הובא בב"י סימן ר"ס (ד"ה וכשיהי' קרוב לחשיכה). ב"ח שם (סוף ד"ה הני"ל). פרישה שם ס"ק ג'. ובהגהות אשר"י למס' שבת כאן (פ"ב סוף אות כ"א, בשם מהרי"ח): אבל בהשכמה לא מהני, דלבסוף ישכחו, עכ"ל. ובפירוש "עץ יוסף" לעין יעקב כאן: כשהוא סמוך לחשיכה, ויש עדיין שהות ביום לעשר ולערב. אבל קודם לחשיכה הרבה לא, דילמא פשעי ואמרי עדיין יש שהות ביום, עכ"ל. ובהגהות הלבושי שרד שעל גליון השו"ע (סימן ר"ס ס"ב): כשיהי' סמוך לחשיכה כו', ר"ל קודם בין השמשות, בעוד ודאי יום, עכ"ל. וכ"כ באליהו רבה כאן (אות י"א).

צט) ובפרש"י גיטין דלהלן: עירובי חצירות. ועיין תוס' שבת כאן ד"ה לא קשיא, ותוס' גיטין שם ד"ה ערבתם.

ק) ועיין תפארת שמואל לרא"ש מס' שבת כאן (פ"ב סוף אות כ"א הע' כ'), וז"ל: ומזה נהגו לומר משנת במה מדליקין כו', עכ"ל, עיי"ש.

ובס' המנהיג (הל' שבת סימן ט"ז) כתב, וז"ל: במה מדליקין נהגו כל ישראל לאומרו להזהיר על דיני הדלקה, ולהודיע ברבים השמנים והפתילות שאסרו חכמים שלא יבוא להטות. וזה שלא נהגו לומר דיני הטמנה במה טומנין וכירה שהסיקה, משום טורח ציבור, או משום דנר שבת משום שלום בית הוא הוצרך להזהיר יותר (אב"ן), עכ"ל.

קרא (איוב ה, כד) וידעת כי שלום אהלך ופקדת נוך ולא תחטא, עכ"ל.

"מנא הני מילי" קאי רק על "הדליקו את הנר"

נבחדא"ג מהרש"א כאן כתב, וז"ל: מדברי הרא"ש ומפי הר"ן דאכל ג' דברים דמתני' קאמר מה"מ כו', אבל רש"י לא פי' כלום בזה. ונראה, דמשמע ליה דלא קאי אעשרתם וערבתם כלל, כיון דידוע דבעי עישור ובעי עירוב בשבת ידע שפיר דמשום זה צריך לומר כן בביתו, אבל הדליקו את הנר דצ"ל כן מה"מ דצריך כלל נר בשבת. ומייתי כולה מהאי קרא: **וידעת כי שלום אהלך הינו נר של שבת, וקאמר ופקדת נוך דהיינו בני ביתך עד"ז, דהיינו לומר הדליקו את הנר, ואז לא תחטא.** ולענין נר לא הוצרך רש"י לפרש, דסמך עצמו אדרשא דלעילקא ותזנח משלום נפשי זו נר של שבת. עכ"ל.

וכן משמע מרבינו חננאל כאן שכתב, וז"ל: **מנא לן דצריך הדלקת נר בשבת, שנאמר וידעת כי שלום אהלך וגו', ואין שלום אלא באור שנא' וירא אלקים את האור כי טוב, עכ"ל.** וכן משמע ג"כ ממ"ש הר"ח לעיל (דף כ"ג ע"ב), וז"ל: **אמר רבה נר ביתו עדיף מנר חנוכה ומקידוש היום משום שלום ביתו, שנאמר וידעת כי שלום אהלך, עכ"ל.**

צריך למימרינהו בניחותא כי היכי דליקבלינהו מיניה

ד) וממשיך בגמ' שם, וז"ל: **אמר רבה בר רב הונא, אע"ג דאמור רבנן שלשה דברים צריך אדם לומר וכו', צריך למימרינהו בניחותא^{קב} כי היכי דליקבלינהו מיניה.**

קא) דף כ"ה ע"ב, נעתק לעיל פ"ב סעיף ב' אות א'.

קב) עיין ג"כ זהר פ' ואתחנן (דף רס"ט ע"א), וז"ל: לאנהגא גרמי בביתי באורח מישור ובאורח תקונא, דילפון מיני בני ביתי לאנהגא גרמי עמהון בנחת ובחידו, עכ"ל.

אמר רב אשי, אנא לא שמיע לי הא דרבה בר רב הונא וקיימתי מסברא, עכ"ל.

(ה) וכעין זה הוא בש"ס גיטין (דף ו' סע"ב ואילך), וז"ל: אמר רבה בר בר חנה, הא דאמרי רבנן שלשה דברים צריך אדם לומר בתוך ביתו ערב שבת עם חשיכה . צריך למימרינהו בניהותא כי היכי דליקבלו מיניה. אמר ר' אשי אנא לא שמיעא לי הא דרבה בר בר חנה וקיימתיא מסברא, עכ"ל.

אף על פי שבודאי יקבלו ממנו ולא יסרבו נגדו, מכל מקום צ"ל דיבורו של אדם בנחת עם הבריות

[ובחדא"ג מהרש"א לגיטין כאן כתב, וז"ל: ק"ק, דודאי רבב"ח נמי מסברא קא"ל. ויש ליישב, דרבב"ח קאמר כי היכי דליקבלו מיניה ולא יבוא לידי קלקול בשבת, לפי שאלו דברים צריך הבעל הבית לעשות שלוח תחתיו, כמ"ש לענין מעשר גם אתם לרבות שלוחכם, וכן עירוב צריך ליטול רשות מבעה"ב, וכן הדלקת הנר שהיא קבלת שבתק, ולכן מתוך אימתו לא ירצו להיות שלוחו ויבוא לידי קלקול. אבל רב אשי קאמר, דגם שודאי יקבלו ממנו מתוך חשיבותו ולא יסרבו נגדו, מ"מ מסברא שיהא דיבורו של אדם בנחת עם הבריות קיימתיא, וק"ל, עכ"לקד.]

(ק) וז"ל מוה"ר אליהו גוטמאכער מגרידץ בהגהותיו למס' שבת שם (נדפסו בחידושים והגהות מאת גאוני ישראל אדירי התורה כו' הנדפסים בסוף המס'): משנה עשרתם ערבתם. ע"י או"ח סי' שס"ז דבעי רשות. ואולם ע"י יו"ד סי' של"א סעיף ל"א דגם מהני גילוי דעת בסוף. וע"י מהרש"א בח"א בגיטין על דף ז', דגם בהדליקו את הנר הוי משום דבעי רשות, עכ"ל.

(קד) עיין בס' מחזיק ברכה להחיד"א לשו"ע סימן ר"ס ס"ק ח' (דף נ"ב ע"ג), שכתב ליישב מה שהקשה בס' תוספת שבת (סוף סימן ר"ס) על דברי המהרש"א שלפנינו, עיי"ש.

**"קיימתיה" ("אנא לא שמיע לי . . וקיימתי מסברא"),
לשון קיום, אינו שייך אלא בדבר מצוה**

ובהגהות בעל ה"לבוש" למס' שבת כאן (וכן בהגהות בעמח"ס "ברוך טעם", נדפסו בחידושים והגהות מאת גאוני ישראל אדירי התורה כו' הנדפסים בסוף המס') מציין לתוס' מס' ע"ז דף י"ט ע"א ד"ה אנא עבדתה. וז"ל התוס' שם: אנא עבדתה, בדל"ת, פירוש עשיתיה. ומה שלא אמר קיימתיה, שאין לשון קיום שייך אלא בדבר מצוה, כי ההיא דסוף במה מדליקין . . אנא לא שמענא וקיימתיה מסברא כו', עיי"ש, עכ"ל.

ישאל לאנשי ביתו בנחת בלשון רכה

(ו) וז"ל הטור (סימן ר"ס): וכשיהי' קרוב לחשיכה ישאלקה לאנשי ביתו בנחתקו בלשון רכה^ק: עשרתם

קה) עיין רש"י שבת שם (הביאו הפרישה כאן ס"ק ד'), וז"ל: והני תרי [עשרתם, ערבתם] שייכי למימרינהו בלשון שאלה, דשמא כבר עשו, אבל בנר לא שייך הדלקתם, דדבר הנראה לעין הוא, עכ"ל.

ובט"ז (סימן ר"ס ס"ק ג') כתב, וז"ל: ויאמר להם הדליקו, פ"י בפתח תחת הה"א, לשון ציווי. דאין שייך לו[מר] לשון שאלה אם הדליקו את הנר, כמו בעשרתם ערבתם, שכאן הוא רואה שלא הודלק, ומה שאלה יש בדבר. ונראה לי, דאם הוא בחדר מיוחד והולך משם לבית הכנסת, ואינו יודע אם הודלק בבית דירה, שפיר יאמר ל' הדליקו בחיר"ק, דהוא ל' שאלה, עכ"ל. ועיין להלן הע' קיד משו"ע הרב.

[ובפרי מגדים (משבצות זהב) כאן ס"ק ג': ע' ט"ז: הדליקו בפתח, ה"א בפתח משמש גם לשאלה ולציווי ג"כ, משא"כ הדליקו בחירק משמש רק לשאלה. ויראה, היינו "הדלקתם" בחירק תחת הה"א, ע' פרש"י שבת ל"ד א' במשנה, עכ"ל].

קו) כדי דלקבלינהו מיניה, פ"י שאם לא עשה יעשה עוד. אבל אם אומר בלי אימה יתירה, דילמא מכח מורא יאמרו עשינו ולא עשו. גמרא . . – פרישה כאן ס"ק ה'.

וכוונתו לשי"ס גיטין שם, וז"ל: אמר רב יהודה אמר רב, כל המטיל אימה יתירה בתוך ביתו סוף הוא בא לידי שלש עבירות, גילוי עריות (כשמגיע זמן טבילתה בעת צינה, והיא יראה לומר לא טבלתי

ערבתם עירובי חצרות קח. ויאמר להם הדליקו את הנרקט, עכ"ל.

ז) וז"ל השו"ע (סימן ר"ס ס"ב): כשיהי' סמוך לחשיכה יישאל לאנשי ביתו בלשון רכה: עשרתם,

ומשמשתו נדה, רש"י, ושפיכות דמים (כי הכא [פילגש בגבעה דלעיל מיני], או פעמים שבורחת מפניו ונופלת באחת הפחתים או בגשר, רש"י, וחילול שבת (פעמים שמדלקת נר או מבשלת משחיכה מפני אימתו, והוא אינו יודע, רש"י), עכ"ל. [ובהמשך לזה בא בגמ' שם: אמר רבב"ח, הא דאמרי רבנן שלשה דברים... צריך למימרינהו בניחותא כו.]. ולהלן שם: אי"ר אבהו, לעולם אל יטיל אדם אימה יתירה בתוך ביתו, שהרי אדם גדול הטיל אימה יתירה בתוך ביתו והאכילוהו דבר גדול (אבר מן החי), עכ"ל. ועיין ג"כ פירוש "עץ יוסף" לעין יעקב שבת שם.

קז) דאסור לאדם שיטיל אימה יתירה בתוך ביתו, שמתוך היראה הם מחללין שבת ומאכלין לו דבר האסור ובאין לידי כמה עבירות – מגי"א כאן ס"ק ב'. ועיין ג"כ בהנעתק לעיל הערה קו. ובארוכה – מחצית השקל כאן.

קח) עיין ב"ח כאן, וז"ל: וא"ת אמאי לא כתב רבינו ג"כ ערובי תחומין, וכדאיתא להדיא בגמרא. וי"ל דבזמן הזה שאנו דרים בין אי"י לא שכיח כלל שיערבו ערובי תחומין, לכך לא כתב אלא ע"י דשכיח בכל ע"ש. מיהו עכשיו שאין נוהגים לערב ערובי חצרות כי אם בע"פ על כל השנה, א"צ לומר ערבבתם. וכן עשרתם אין אנו נוהגים במעשר, אבל אומר הפרשתם חלה, כמו שעשה הר"מ [דלהלן בטור כאן: והר"מ מרוטנבורק לא הי' אומר עשרתם, שאין מעשר האידנא, אלא הי' אומר להם הפרשתם חלה. וגם ערבבתם לא הי' אומר להם, כי הי' מערב הוא בעצמו], עכ"ל. ועיין ג"כ להלן הע' קיב-קיג משו"ע הרב.

ובכף החיים כאן (ס"ק כ"ג) מוסיף, וז"ל: מיהו הדר בא"י, שנוהגין במעשרות, צ"ל עשרתם. רק אם הוא רגיל לעשר בעצמו ואינו סומך על אחרים, אין צ"ל עשרתם, וכמ"ש [הטור] בשם הר"מ, עכ"ל.

וממשיך שם, וז"ל: והאר"י ז"ל הי' נזהר לקיים מצות עירוב בכל ע"ש, והי' מערב שני עירובין, עירובי חצירות על לחם אחד ושיתופי מבואות על לחם שני. ובסעודת ליל שבת הי' אומר המוציא בפת של שיתופי מבואות, ובסעודת שחרית על של עירובי חצירות, כמ"ש בשער הכוונות דף ס"ב ע"ד, יעו"ש, עכ"ל.

קט) עיין בארוכה לעיל הע' קה.

קי) עיין רש"י שנעתק לעיל סעיף זה אות ב', ובהנסמן שם הע' צח.

ערבתם, הפרשתם חלה. ויאמר להם הדליקו את הנריא, עכ"ל.

(ח) וז"ל שו"ע הרב (סימן ר"ס ס"ה): סמוך לחשיכה, קודם ביה"ש, צריך אדם לשאול לאנשי ביתו אם עשרו הפירות הצריכים לשבתק"ב. . . וצריך לשאלם ג"כ אם ערבו עירובי חצירותק"ג. . . **וצריך להזהיר קודם ביה"ש שידליקו את הנר ויפסקו מלעשות מלאכה. וכשהוא שואלם ומזהירם על דברים אלו, צריך שיאמר בלשון רכה, כדי שיקבלו ממנוק"ד, עכ"ל.**

טעם שצריך אדם לומר "הדליקו את הנר", כי כל שעושה שום הכנה בעצמו, לא שייך בזה עוד מצוה בו יותר מבשלוחו

(ט) לכללות הענין מצאנו לנכון להעתיק מ"ש באשל אברהם (מבוטשאטש) לסימן ר"ס סעיף ב', וז"ל: **אולי טעם מצוה לומר הדליקו הנר לקבלת שבת ק' כדי שיהי בשליחותו למצוה מכל צד ובכל הפרטים היטב. וכמ"ש**

קיא) וה"ה שיזהירם שיפסקו מלעשות מלאכה – מג"א כאן ס"ק ג'. שו"ע הרב כאן ס"ה.

קיב) ומוסיף, וז"ל: ואף במדינות אלו שאין המעשרות נוהגים, טוב שישאל **אם הפרישו חלה, עכ"ל.** ועיין ג"כ לעיל הע' קח.

קיג) ומוסיף, וז"ל: ועכשיו שנוהגים לערב בערב פסח לכל השנה, א"צ לזה, עכ"ל. ועיין ג"כ לעיל הע' קח.

קיד) ומוסיף, וז"ל: ולא ימהר להזכירם בעוד היום גדול, שלא יפשעו ויאמרו עדיין יש שהות [עיי' ג"כ לעיל סעיף זה אות ב', ובהע' צח שם]. ואם אינו בביתו כשמגיע סמוך לחשכה אלא בבהכ"נ או במקום אחר, צריך לשלוח שליח לביתו להזכירם על דברים אלו], עכ"ל. ועיין פתה"ד כאן ס"ק י"א, דיצא כן מב"י סי' ע"ר, דמנהג הספרדים לקרוא במה מדליקין לפני ערבית כדי שיזכור ע"י הקריאה אלו ג' דברים הנזכרים כאן. דמזה מוכח דגם אחר שהלך לביהכ"נ מחוייב להזכירם. ועיין לעיל הע' קה.

במק"אקטו שכל שעושה שום הכנה בעצמו לא שייך עוד מצוה בו יותר מבשלוחו, ומכל מקום הדלקת הנר שקודם לקידוש והוא עיקר הכנת הסעודה נכון שבכל עש"ק יאמר כן, לגלות השליחות דעבדה אדעתא דידי'. ולזה גם כשבטוח שבלי אמירתו תדליק בזמן הראוי, מכל מקום מצוה קעביד באמירתו, עכ"ל.

כדי שלא יצטרך אדם לומר בכל עש"ק "הדליקו את הנר", לכן נהגו שהבעל עושה קצת הכנה להדלקה

וממשיך שם, וז"ל: ואולי לזה כי בספה"ק לעשות הכנה קצת דהדלקה, כגון להעמיד המנורה בעצמוקטו, וי"ל שהוא מצד שהדלקה חשובה יותר מהסעודה, ועל ידי זה לא יצטרך לומר הדליקו את הנר כפי סגנון לנהוג כמו זר נחשב בעיני הנשים להזכירם כן בכל עש"ק, ועל ידי ההכנה יוצא ידי חובתו היטב, עכ"ל.

עשרתם, ערבתם, הדליקו את הנר – בחינתם בספירות

(י) ז"ל לקוטי מהרי"א על ילקוט שמעוני (עה"פ שמואל-א, א, יא), וז"ל: שמעתי בשם הרב הקדוש רבי יעקב יצחק זצ"ל מלובלין שאמר נייח והנחה בביתו אור ותיקון ג' דברים: עשרתם, במלכות; ערבתם, בניצח ה'וד ייסוד כידוע; הדליקו הנר, בסוד יחוד נ"רק"ז כידוע.

קטו) עיין בהנסמן לעיל הע' צג.

קטז) עיין בארוכה בהנעתק להלן פ"י סעיף א'.

קיז) עיין ג"כ להלן פ"יא סעיף ב' אות ב', ובהנסמן שם הע' שנד.

– פרק ה' –

שבח יקר וגדולת מצות הדלקת נרות שבת

**א.ויברך אלקים את יום השביעי (ויקדש אותו) –
ברכו (וקדשו) בנר:**

ברכו בנר, כי הברכה היא תוספת אור

א) ז"ל המדרש רבה פ' בראשית (פ"א, בקי"ח): **ויברך אלקים את יום השביעי וגו' (בראשית ב, ג) . . ר' אלעזר אומר ברכו בנרקיט (כי הברכה היא תוספת אורה, יפה תואר).** ובי ה"י המעשה, **פעם אחת הדלקתי את הנר בלילי שבת, ובאתי ומצאתי אותו במוצאי שבת דלוקקי ולא חסר כלום קמא (ולפי זה מה שלא יקרה כן עתה, ע"כ הוא בשביל חסרון הזכות, יפ"ת), עכ"ל.**

ב) ובביאור דברי המדרש הנ"ל כתב בס' בן איש חי(הלכות שנה שניה, פ' נח לפני סעיף א') וז"ל: גם נראה לי בסייעתא דשמיא לומר טעם אחר להדלקת הנר בשבת, לרמוז, **כמו שהנר, כל מה שמדליק האדם ממנו אינו חסר מאורו כלום קמב, כן השבת, אעפ"י שכל ימות החול**

קיח) הובא בס' המנהיג הלכות שבת סימן י"ז.

קיט) ובמכילתא עה"פ (יתרו כ, ח) זכור את יום השבת לקדשו (ועד"ז בפס"ר פכ"ג): **קדשו בנר.**

קכ) ובלקוטי שיחות מכ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע (חלק י"א ע' 282 הערה 5) מעיר (בענין שעיי' הדלקת נרות שבת האשה מכניסה לבית קדושת השבת על כל המעליע), וז"ל: להעיר גם ממחז"ל דב' נרות כנגד זכור ושמור (טור ושו"ע או"ח רסרס"ג) – שענינם ותקפם במשך כל המעליע, עכ"ל.

קכא) ובמחזור ויטרי (ע' קמג) פירש מדרש זה, **שאין נר שבת כבה מהרה כשם שכבה בחול.** ועיין במדרש כתי"י שנעתק להלן אות ג', ובהערה קכה שם.

קכב) עיין ספרי (הובא בפרש"י) עה"פ בהעלותך יא, יז. במדב"ר עה"פ (פט"ו, יט). ועיין בארוכה לקוטי שיחות לכ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע,

נשפעים ומאירים ממנוקב, אינו חסר מקדושתו כלום. ולכן אמרו במדרש . . והכוונה שברכו בנר, רוצה לומר, שיהי' דוגמת הנר שהכל ניזונים מאור קדושתו והוא אינו חסר כלום. ולכן נעשה הנס הזה לרבי אליעזר גלוי בחוש הראות, שהדליק נר שבת ולא נחסר גם מן השמן כלום, כדי לרמוז על דבר זה הנזכר. עכ"ל.

אין לך שמקדש את השבת ומרוממה אלא הדלקת הנר. – בלילי שבת האדם מדליק את הנר מבעוד יום והולך לבהמד"ר ואוכל ושותה וכו' ועדיין היא דולקת

(ג) ובמדרש כת"י (גנזי שכטר ח"א ע' ויקד): ויברך אלקים, לפי שאין לך שמקדש את השבת ומרוממה אלא הדלקת הנר. ומפני מה, שבכל ימות השבת הוא מדליק את הנר ונתן בה שמן ארבעה וחמשה פעמים ועדאן [ועדיין] היא כובה, אבל בלילי שבת מדליקה מבעוד יום, והולך לבהמ"ד, ובא, ואוכל ושותה ומציע את מטתו, ועדאן היא דולקה^ק, לכך נאמר ויקדש אותו, במה קדשו – בהדלקת הנר בערב שבת. עכ"ל.

הברכה שבירך הקב"ה את השבת היא האורה (נרות שבת)

(ד) ז"ל ספר חסידים (סימן תתשמ"זקכו): כתיב

חלק ח' ע' 75 ואילך).

קכג) עיין זהר פ' בשלח (דף ס"ג ע"ב): כל שיתא יומין מתברכאן מיומא שביעאה וכו'. שם דף פ"ח ע"א.

קכד) הובא ב"תורה שלמה" עה"פ (סימן ל"ח בהערה).

קכה) בתו"ש שם מציין המחבר: פשוטן של דברים הוא, מפני שמכין ומתקן את הנר בע"ש שידלק היטב ולא יצטרך ליתן בו שמן בכל פעם כמו בחול, ובזה ניכר הקדושת שבת וזה ענין הברכה והקדושה. ואין מזה ראיה לפירוש המחזור ויטרי [שנעתק לעיל הע' קכא], עכ"ל.

קכו) מ"תשובה [ש]השיב רבינו משולם נ"ע למינין שאינן מדליקין נרות בבתיהם בשבת מפני שאומר הפסוק (שמות לה, ג) לא תבערו אש בכל

(בראשית ב, ג) ויברך אלקים את יום השביעי, אין אנו יודעים במה ברכו, אלא ממה שאנו רואים בקללות שקלל איוב את יומו שקיללו בחשיכה שנאמר (איוב ג, ו) הלילה ההוא יקחהו אופל וגוי יקו לאור ואין (שם, ט), מכלל **שהברכה שברך הקב"ה השבת היא אורה** קצו, שהיא שלום הביתקט. וכל מה שאמר איוב בקללה, יש לומר להיפך גבי שבת לברכה כו', עכ"לקט.

בזמן ברכה צריך להיות אור, ולכן תיקנו מצות נר שבת

(ה) וז"ל ס' בני יששכר (מאמרי השבתות, מאמר ו'), נר שבת ס"ב): הנה איוב כשקלל את יומו בארור אמר (איוב ג, ג) היום ההוא יהי חשך ולא אור, ממילא נשמע **יום שהוא מבורך יהי אור**. וכן נמצא לרז"ל במדרש (עיין מה שכתבתי לך מאמר ג' [ברכת שבת] סימן ה') **ויברך אלקים את יום השביעי, ברכו בנר שבת**, והוא על פי מה שכתבנו. ויש לומר על פי מה שכתבנו לעיל (מאמר הנ"ל) הוא נלמד מגזירה שוה. דהנה אמרו בזהר חדש (בראשית דף י"ב ע"א) בקדרותא דצפרא (כשמתנוצץ האור במזרח) טוב (הוא אז) לברך את ישראל, דנלמד בגזירה שוה, כתיב הכא (בראשית א, ד) וירא אלקים את האור כי טוב וכתוב התם

מושבותיכם ביום השבת. ובמקור חסד לספר חסידים שם מציין: תשובות רבינו משולם נגד המינים [הקראים] מובאות בסמ"ג מ"ע מ"ז וקצ"ט, ובל"ת ס"ו. בהגמ"י לרמב"ם הל' שבת פכ"ז (אות א'). בס' הנצחון ס"י ס"ז וקכ"ג. ועיין תשובות הגאונים, שע"ת, ס"י צ"ב. אור זרוע הל' ערב שבת ס"י י"א, ובלקח טוב בשלח טז, ח. ויש להוסיף לזה: מכילתא ויל"ש פ' ויקהל (עה"פ לא תבערו אש).

קכו) עיין בראשית רבא פ"א, ב (שנעתק לעיל סעיף זה אות א'): ברכו בנר וכו'.

קכח) עיין בארוכה בהנעתק לעיל פ"ב סעיף ב'.

קכט) ובס' אוצר דינים ומנהגים (י.ד. אייזענשטיין, תרע"ז) ערך הדלקת הנר (ע' 93) כתב, וז"ל: מרבים נרות בשבת. . . **ריבוי נרות הוא בכלל ברכה**, דכתיב כו' – ומעתיק תוכן דברי הספר חסידים שלפנינו.

(בלק כד, א) כי טוב בעיני ד' לברך את ישראל. והנה יש לומר, דגם בזה למדו גזירה שוה, כתיב כי טוב בעיני ד' לברך וכתיב התם את האור כי טוב, נלמד **דבזמן ברכה צריך להיות אור**, ממילא **היום ההוא המבורך דכתיב ביה ויברך אלקים, צריך לאור**, על כן תיקנו למצות נר שבת, עכ"ל.

נר של שבת קודש אין די בא"ר גודל מעלתו הנשגבה עד למאד

ו) וז"ל ס' דבק מאח (מערכת נ' סעיף י"ט, ערך נר): **נר של שבת קודש אין די בא"ר גודל מעלת הנשגבה עד למאד, כמ"ש בילקוט בהעלותך קל, עכ"ל.**

בזכות נר מצוה ותורה אור סותם פיו של שטן מלהשטין

ז) וז"ל בעל הטורים על הפסוק **ועשית מנורת זהב טהור** (תרומה כה, לאקלא): ז' פעמים כתיב מנורה, כנגד ז' רקיעים (חגיגה יב, ב) וז' ארצות (פרקי דרבי אליעזר פרק יח). ואין בפרשת מנורה אות סמ"ך. וכן במעשה בראשית. לומר במקום נר אין שטן ואין מזיק. **ובזכות נר מצוה ותורה אור סותם פיו של שטן מלהשטין קלב.**

קל) נעתק להלן פ"ז סעיף ד' אות א'.

קלא) חלקו נעתק בס' יפה ללב (סימן רס"ג ס"ז).

קלב) ועיין מעבר יבק (שפת אמת פט"ו), וז"ל: **נודע מדברי חכמים שסגולת הנר הוא להבריח המזיקים**, ואפילו בלילה עת שליטתו, כדאמרו [ברכות דף מ"ג ע"ב] אבוקה כשנים. ולכן ביעור חמץ והמחמצת שהם ס"מ ולילית שמהם יצר הרע וכחותיו, הוא בכח אור נר כי יהל עליהם, כי נר – אור רשעים ידעך [איוב יח, ה], ונגלל בנוקבא דתהומא רבא חושך מפני אור וכו', עיי"ש בארוכה.

ב.נר דלוק, שולחן ערוך ומטה מוצעת:

**כשבא לביתו ומצא נר דלוק ושולחן ערוך ומטה מוצעת,
מלאך טוב אומר יהי רצון שתהא
לשבת אחרת כך**

א) ז"ל הגמרא שבת (דף קי"ט ע"ב): תניא ר' יוסי בר יהודה אומר, שני מלאכי השרת קליג מלוין לו לאדם בערב שבת מבית הכנסת לביתו, אחד טוב ואחד רע, **וכשבא לביתו ומצא נר דלוק ושולחן ערוך ומטתו מוצעת, מלאך טוב אומר יהי רצון שתהא לשבת אחרת כך**, ומלאך רע עונה אמן בעל כרחו. ואם לאו, מלאך רע אומר יהי רצון שתהא לשבת אחרת כך, ומלאך טוב עונה אמן בעל כרחו.

ביאור מחז"ל הנ"ל על פי קבלה: טעם שאמר "ומצא נר דלוק", לשון יחיד; דיוק לשון חז"ל "שיהא לשבת אחרת כ"ך"

ב) וז"ל ס' קהלת יעקב (ערך נרות דשבת – ח"ג דף י"ג ע"ג): נרות דשבת נ"ל שה"ס [שהוא סוד] המתקת ה"ג בה"ח [ה' גבורות בה' חסדים], כ"א כלול מה', הרי כ"ה, ואח"כ נכללת כ"א בעשר בחי', הרי י"פ כ"ה גי' נ"ר. ועד"ז הה"ח. וז"ס ב' נרות דשבת. וע"כ ארז"ל ב' מלאכי השרת מלוין לאדם, אי טוב ואי רע, בזמן שמצא נר דולק מלאך טוב אומר יה"ר שיהא לשבת אחרת כך, ומלאך רע עונה אמן. וסוד ב' **מלאכין**, זה מבחי' חסדים, סוד יצה"ט, וזה מבחי' גבורות. **וכשמצא נר**, ולא אמר **נרות** [ענין ג"כ להלן פ"ט הע' רמח], רומז שנכללו הה"ג בה"ח, **אומר יה"ר שיהא לשבת אחרת כך**, דכשנכללו ה"ג בה"ח אזי כ"א

קלג) עיין מהר"ץ חיות לשבת כאן, וז"ל: עי' רמב"ם סוף הל' תפילין [ומזוזה – ספ"ו], שפי' ענין המלאכים המלווין לאדם היינו המצוות אשר סובבים אותו, עייש, עכ"ל.

נכלל מחבירו, נמצא כ"א בבחי' ה"ח וה"ג, כי בה"ח יש ה"ג וכן בה"ג נכללו ה"ח. וכבר כתבנו דה"ח הן נר וה"ג נר, הרי ת"ק, וכשתחבר יוד בחי' דה"ג דיש בהן ה"ג וה"ח, וכן בחסד ה"ח וה"ג, הרי כ', הרי תק"ך. וז"ש יה"ר **שיהא לשבת אחרת**, סוד מ', שבת העליון, **כ"ך**, גי' תק"ך, כי הד' דמצנפ"ך הוא ת"ק, עכ"ל, עיי"ש.

נר, שולחן, מטה ראשי תיבות שמן (ר"ת) שבת מנוחה, שבת מלכתא

(ג) ובס' בן יהוידע למס' שבת כאן כתב, שג' הנזכרים [נר דלוק, שולחן ערוך, מטה מוצעת] **ר"ת שמן**. ובזה יובן **טוב ש"ס**, **ר"ת שבת מנוחה** או **ר"ת שבת מלכתא**, **משמ"ן טוב**, הם שלשה הנז' לא יחסר. וז"ש ושמ"ן על ראשך קלד הוא השבת שהוא ראש, וגם אותיות שבת סמוכים לראש, ע"כ.

המדלקת נר שבת בימין, נחשב לה כאילו תקנה מנורה בדרום ולחם הפנים בצפון, ומלאכי השרת אומרים על בית זה: לית דין אתר הדיוט

(ד) ז"ל תיקוני זהר תיקון כ"ד (דף ס"ט ע"ב קלה): **וצריך אתתא לתקנא שרגא בליל שבת לימינא קל, ואתחשיב לה כאילו תקנה מנרתא קלז בדרום ופתורא בצפון**. ועלייהו

קלד) ולהעיר מס' טור פטדה (סימן רס"ג ס"ק ב'): ובוה מתקיים מ"ש בכל עת יהיו בגדיך לבנים (לפחות בערב שבת) ושמך על ראשך אל יחסר כו', עיי' הדלקת נר של שבת, ע"כ.

קלה) הובא בכף החיים הלי שבת (סרס"ג ס"ק כ').

קלו) עיין תיקוני תיקון מ"ז (דף פ"ד סע"א).

קלז) עיין שלי"ה (דף קי"ט סע"ב), וז"ל: צריך להתקדש בכי"ו [בכל יום ויום] כו', כי ארז"ל [פסחים דף ק"ו סע"א. ועוד] גי' ימים קודם שבת, דהיינו מיום ד' ואילך, נק' קמי שבתא, וגי' ימים דאחר שבת, דהיינו א' ב' ג', נק' אחר השבת, כדמיון צורת המנורה, גי' קנים מצד זה וגי' קנים מצד זה וגוף המנורה באמצע, וכל ששת הקנים פונים לגוף המנורה. **נר שבת**

אתמרקלי^ה הרוצה להחכים ידרים הרוצה להעשיר יצפין . .
ובהוא ביתא דאשכחן דירה דא מתקנא בהאי סידורא,
מנרתא בדרום ושולחן בצפון ומטה בין צפון לדרום קלט,
אמרין אלין מלאכין^{קמ} דקא נחתין עם שכינתא דאיהי
נשמה יתירה: לית דין אתר הדיוט דעם הארץ, אלהין אתר
דרעוא ביה מן קדם ה'.

[והאשה צריכה לתקן את הנר בליל בשבת לצד ימין,
ונחשב לה כאילו תקנה מנורה בדרום ושולחן בצפון.
ועליהם נאמר הרוצה להחכים ידרים להעשיר יצפין . .
ובבית ההוא שמצינו דירה מתוקנת בזה הסדר, מנורה
בדרום ושולחן בצפון ומטה בין צפון לדרום, אומרים אלו
המלאכים שיורדים עם השכינה שהיא נשמה יתירה: אין
זה מקום הדיוט של עם הארץ, כי אם מקום שיש בו נחת
מאת פני ה'. ע"פ פירוש "מלאכת הסולם" כאן].

**דירתו של אדם צריכה להיות מתוקנת כדירת חתן
לקבל בה את הכלה (שבת), ואז אומרת השכינה
(הכלה): זו היא דירתי**

ה) ובוהר חדש רות (דף פ"ד סע"ד ואילך): כתיב (תשא
לא, טז) לעשות את השבת לדרת^הם חסר . . מ"ט, מפני
שכיון שקידש היום, דירתם של ישראל צריכה להיות בנר
דלוק ושולחן ערוך [ומטה מוצעת], ודירתו שמתוקנת
כדירת חתן לקבל בו הכלה, ומאי ניהו שבת היא כלה,
ולעולם אין מכניסין אותה אלא בדירה מתוקנת לכבודה
כפי הראוי לה. וע"ד כתיב לעשות את השבת וכתיב

הוא גוף המנורה, עכ"ל.

קלח) ב"ב דף כ"ה ע"ב.

קלט) עיין ברכות דף ה' סע"ב. תיקוני תיקון מ"ז (דף פ"ד סע"א).

קמ) עיין שבת דף קי"ט ע"ב (נעתק לעיל סעיף זה אות א'). זהר חדש פ'
אחרי (דף מ"ח ע"ד).

לדרתם, להכניס בה כלה קדושה לדירתה ולהיות בתוכה.

בשעה שקידש היום וכלה זו באה ואינה מוצאה דירה מתוקנת ושולחן ערוך ונר דלוק, כלה זו אומרת אין דירה זו מישראל, ביני ובין בני ישראל כתיב, אין זה מישראל, אין דירתו לקדושה. ע"כ צריך היכר קדושה בבית. וע"ד כתיב לדרתם. . . בשבתא אופ הכי דירתו מתוקנת ש"ע שרגין נהירין קמא, שכינתא עאלת ותריין מלאכין קיימין עליה ומברכין ליה בכמה ברכאן, ההוא מקטרגא דקיימא לבר בע"כ אתיב ואמר אמן. עכ"ל זהר חדש קמב.

ו) ובתיקוני זהר תיקון כ"ד (דף ס"ט סע"ב קמג) כתב, **וז"ל: ובביתא דלאו אינון מתקנין אלין תקונין בליל שבת, אושפיזין אמרין לאו איהי דא דירה דישראל, דאתמר בה ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת לדורותם, לדרתם כתיב חסר, מלשון דירה.**

[ובבית שלא מתקנים תיקונים אלו [מנורה, שולחן ומטה] בליל שבת, האורחים אומרים: אין זה דירה של ישראל, שנאמר בה ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת לדורותם, לדרתם כתיב חסר, מלשון דירה. ע"פ

קמא) לעי"ע לא מצאתי בשאר ספרים על הדלקת מספר זה של נרות שבת. ובענין ש"ע נהורין – עיין ספר רגל ישרה (לבעל בני יששכר) מערכת שי' בערכו (דף מ"ט ע"א). ספר אור עינים (להרה"ק מוה"ר אליעזר צבי ספרין מקאמרנא) ח"א אות ש"ע ערך ש"ע נהורין (דף רנ"ד ע"א ואילך). ח"ב ערך הנ"ל (דף קס"א סע"ג ואילך). ושי"נ.

קמב) ובזהר חדש תיקונים (דף קי"ח ריש ע"ד): **בליל שבת דאוזפין תריין מלאכין לבר נש, דא יצר הטוב ודא יצר הרע, אי זכה יצר הטוב מברך לבעל הבית ולאנתתי וכל דילי, ויצר הרע איהו עוזר לי בעל כרחי ועונה אמן, ואי לאו, איהו כנגדו ולייט לי ולכל דילי, ובגין דא אתקרי לוט, דאייתי לוטין על ההוא בר נש ועל ביתי ואיהו אעיל קטטה בביתי כו'.**

קמג) בהמשך להנעתק לעיל סעיף זה אות ג'.

פירוש "מלאכת הסולם" כאן].

ז) דברי הזהר חדש והתיקוני' הנ"ל הובאו ג"כ, בקיצור, בס' עונג שבת (עונג ליל שבת ס"ג – דף ח' סע"ב ואילך), וז"ל: בשבת כתיב **לדרתם חסר, מלשון דירה**. להורות, כשנכנס שבת השכינה באה ורואה **אם ערך ביתו בשולחן ומטה ונר אומרת השכינה זו היא דירתקמך, ואם לא אז אומרת אין זו דירה של ישראל**.

אשרי מי שמתקן להשכינה דירה נאה בלבו, כלים נאים באבריו ואשה נאה שהיא הנשמה

ח) ובתיקוני זהר תיקון ו' (דף כ"ב ע"ב קמ"ה) כתב, וז"ל: בזמנא דשכינתא איהי בגלותא אתמר בה (בראשית ח, ט) ולא מצאה היונה מנוח וגו', אלא בשבת ויומין טבין, ובבהיא זמנא אתייחדת עם בעלה. וכמה נפשות יתרין קא נחתין עמה לדיירא בישראל, הה"ד ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת לדורותם. **זכאה איהו מאן דמתקן לה דירה נאה בלביה וכלים נאים באיברים דיליה ואשה נאה דאיהי נשמתה**, דבגינה שריא שכינתא עילא דאיהי נשמת כל חי עליה, עכ"ל.

[בעת שהשכינה היא בגלות [בבי"ע] נאמר בה ולא מצאה היונה מנוח וגו', אלא בשבת וימים טובים, [שאז היא עולה לאצילות], ובעת ההיא מתייחדת עם בעלה [היינו ז"א]. וכמה נפשות יתירות הרי יורדות עמה לדור בישראל, ז"ש ושמרו בני ישראל את השבת לעשות השבת

קמך) עיין ס' מעבר יבק (שפת אמת פט"ו) שכתב, וז"ל: **נ"ר דלוי'ק בגימטריא השכיני"ה**, שהיא מוכנת לקבל אור עליון, והיא העששית שכל הגוונים מתראים מתוכה, ואחר קבלת האור תקרא נר ה', וכן נר מצוה, כי מצוה הוא שם בן ארבע כנודע. עכ"ל.

קמה) הובא בס' תוצאות חיים (קיצור ס' ראשית חכמה לבעל הר"ח) סימן צ' (ומקדים: ועוד פירש בתיקונים בענין תיקון האדם לשבת, זה לשונו).

לדורותם, [דורש לדרת"ס חסר, לשון דירה – עיין ז"ח רות (הנ"ל)]. אשרי הוא מי שמתקן לה [לשכינה] דירה נאה בלבן, וכלים נאים באברים שלו, ואשה נאה שהיא הנשמה, שבשבילה שורה עליה השכינה העליונה [היינו בינה], שהיא נשמת כל חי. פירוש "הסולם" כאן.

ובכסא מלך כאן: דירה נאה בלביה, שהוא מדור החיים, משכן הנפש; כלים נאים אבריו, משכן הרוח; ואשה נאה נשמת כל חיקמיו.

ט) ועיין בהגהות מוה"ר אליהו גוטמאכער מגרידץ למס' שבת (דף כ"ה ע"ב קמז), בביאור דברי הש"ס "ותזנח משלום נפשי . . . זו הדלקת נר בשבת. נשיתי טובה . . . ר' אבא אמר זו מטה מוצעת ואשה מקושטת לתלמידי חכמים", וז"ל: איתא בתיקוני זוהר שתיתאי, וז"ל, ושמרו בני ישראל את השבת לעשות וגו' לדרתם, חסר כתיב, זכאה איהו מאן דמתקן לה דירה נאה בלביה וכלים נאים באברים דיליה ואשה נאה דאיהי נשמת'י וכו'. ולזה נתכוין ר' אבא דבגלות לא זכינן לאלה הכוונות כמו בהיות קדושת הבית, עכ"ל.

נר דלוק, שולחן ערוך ומטה מוצעת רומזים על בניס. – בג' נרות אין שטן ואין פגע רע

י) וז"ל ס' עונג שבת (עונג ליל שבת ס"ד – דף ט' ע"א), מספר הקנה: בשבת יהיה שולחנו ערוך ומטה מוצעת ונר דלוק. שולחן רומז **בבנים** אשר נערכה ברחמיה, ומטה רומז **בבנים**, כענין הנותן מטתו בין צפון לדרום קמח וכענין

קמו) ועיין ברכות (דף נ"ז ע"ב): שלשה דברים מרחיבין דעתו של אדם כו'. קמו) נדפסו בחידושים והגהות מאת גאוני ישראל אדירי התורה כו' הנדפסים בסוף המס'.

קמח) ב"ב דף כ"ה ע"ב. ועיין תיקוניו שנעתק לעיל סעיף זה אות א'.

כנור היה תלוי למעלה ממטתו של דוד, ונר דלוק הוא נר מזרח, רמז בבנים, ודולק עם נר מערב הוא בנים. וטוב היה להדליק ב' נרות, נגד מזרח ומערב, אלא שקרוב הדבר שיש לחוש לשניות, הם זוגות קמט. **אלא בג' נרות אין שטן ואין פגע רע**, כי ג' רואים ואינם ניזוקין, ואז הולך ומתפלל והקב"ה מעלה לפניו ומלאך ה' צבאות יוצא ומלוה אותו לביתו ורואה שולחנו ומטתו ונרות מתוקנים ועונים שניהם ואומרים י"ר שגם בשבת הבאה יהיה כן.

ג. אפילו אין לו מה יאכל, שואל על הפתחים ומדליק את הנר:

אפילו אין לו מה יאכל, שואל על הפתחים ולוקח שמן ומדליק את הנר

(א) ז"ל הרמב"ם הל' שבת (פ"ה ה"א): **אפילו אין לו מה יאכל, שואל על הפתחים ולוקח שמן ומדליק את הנר, שזה בכלל עונג שבת**, עכ"ל.

(ב) וכ"ה לשון השו"ע (סימן רס"ג ס"ב): **אפי' אין לו מה יאכלקני, שואל על הפתחים קניא ולוקח שמן ומדליק את**

קמט) עיין פסחים דף ק"ט סעי'ב ואילך. ולהעיר מרע"מ פ' עקב (דף רע"ג ע"א), לענין "למבצע על שני ככרות בשבת", ד"אע"ג דאוקמוה דשדים ממנן על זוגות, כמה דאוקמוה (פסחים דף ק"י ע"ב) שני ביצים שני אגוזים הלכה למשה מסיני, שלוחי מצוה אינן נזוקין (פסחים דף ח' סע"א. ושי"ט). ועיין ג"כ הקדמת תיקוני' (דף ט"ו רע"א).

(ק) "פי', וצריך לקנות במעות שבידו לאכול, [ד]בדאי אכילתו קודם לנר שבת. . ומיהו אם יש לו לחם לאכול, דין, ונר קודם ליקח משאר מאכלים" – מג"א כאן ס"ק ד' (נעתק בבאר היטב כאן ס"ק ד'). ועיין בארוכה במחצית השקל כאן ס"ק ד'. גליון רעק"א כאן.

ובפרמ"ג (א"א) למג"א כאן (ס"ק ד') כתב, וז"ל: ומשמע לחם כדי שביעה בעיניו, ולא בכזית. אע"ג דבשר ומאכלים בכלל הענוג הוא, נר שבת מכלל הענוג והכבוד, עיין [רמב"ם] פ"ה ופ"ל מהל' שבת. ואפשר אף מי שאוכל בחצר, כבסי' רע"ג, אפ"ה נר ביתו עדיף משום שלום בית. ואי"ה באות ט' יבואר עוד בזה, עכ"ל.

הנר, שזה בכלל עונג שבת הוא, עכ"ל.

צריך למכור מלבושו לצורך נר שבת

(ג) וז"ל מחצית השקל שם (ס"ק היקב) : וער"ס תרע"א שכי' שם, שצריך למכור מלבושו כדי לקנות לו נר חנוכה. ונר שבת דעדיף מנר חנוכה, כמ"ש פה סעיף גיקג, כ"ש שצריך למכור מלבושו לצורך נר שבת, עכ"ל.

סעודת הלילה היא מעיקר סעודות השבת, וכשאוכל בלא נר אין לו עונג ממנה כל כך

(ד) וז"ל שו"ע הרב (סימן רס"ג ס"ב) : מי שאין לו מעות לקנות נר לשבת, חייב אפי"קיד לחזור על הפתחים בשביל נר זה. ואין זה בכלל עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות, לפי שזהו בכלל עונג סעודת הלילה, שכשאוכל בלא נר אין לו עונג ממנו כ"כ. וסעודת הלילה הוא מעיקר סעודות

ובמשנה ברורה כאן (ס"ק ט') כתב, וז"ל : הכוונה שאין לו לאכול משל עצמו, שהוא מתפרנס מקופת הצדקה, אפי"ה צריך להשתדל להשיג ג"כ נר לשבת, עכ"ל.

קנא) "דהיא עיקר סעודת שבת, ואין זה בכלל עשה שבתך חול וכו' [שבת דף קי"ח ע"ב]. ועמ"ש סי' רמ"ב. וער"ס תרע"א [עין מחצה"ש שנעתק להלן אות ג'] – מג"א שם ס"ק ה'.

ועין בשו"ת הלק"ט (סימן קפ"א), דאח"כ דמשום עונג שבת לא ישאל על הפתחים (אע"ג דלעיקר סעודה אפשר שישאל על הפתחים כדי שלא יתענה בשבת), אבל בנר שיש גם שלום בית, משו"ה שואל על הפתחים, ע"ש.

קנב) על דברי המג"א שבהע"י שלפניו.

קנג) נעתק בארוכה להלן סעיף ד'.

קנד) ב"מראי מקומות וצינונים" (קה"ת, אה"ק, תשל"ב) לשו"ע הרב כאן מציין, דלכאורה תיבת "אפילו" שהוסיף כאן רבינו, היינו, דלא מיבעי דחייב ללוות (עין מחצה"ש כאן סק"ה), וכמ"ש השו"ע תרע"א ס"א. ולפי"ז משמע, שקודם צריך ללוות, ואם אין לו, כמבואר סי' רמ"ב סוס"ג, צריך לשאול על הפתחים. ועי' סי' תע"ב ס"ל, משמע שאם לא נתנו הגבאים וכו', וצע"ק. עכ"ד.

השבת קנה, ואינה דומה לסעודה שלישית שעליי אמרו עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות, כמ"ש בסימן רמ"ב, עכ"ל.

נר שבת קודם לכל מאכלי שבת, חוץ מן הפת

ה) וממשיך שם (ס"ג), וז"ל: ואפילו מי שיש בידו מעט מעות וצריך ליקח בהם מאכלים לשבת, ולא יהי לו במה לקנות נר, הרי הנר קודם לכל המאכלים של שבת, חוץ מפת, שהפת קודמת לנרקי, שהיא עיקר מצות הסעודה, כמ"ש בסי' רע"ד, עכ"לקנ.

למי ששואל על הפתחים מספיק נר אחד בלבד

ו) וז"ל ס' בן איש חי (הלכות שנה שניה, פ' נח סוף ס"ב): מי שאין לו מעות לקנות שמן לנר שבת, יחזור על הפתחים ויקנה. אך לאדם כזה סגי נר אחד קנה, עכ"ל.

*

ולהעיר, דחומרא זו ד"שואל על הפתחים" לא מצינו

קנה) מג"א דלעיל הע' קנא.

קנו) עיין מג"א ומחצה"ש דלעיל הע' קנ.

קנז) בלקוטי שיחות (חלק ט"ו ע' 374, הע' 23) כותב כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע, דלדעת אדה"ז, נר שבת הוא רק גורם לשלימות העונג דאכו"ש, דהיינו פרט בהעונג דהסעודה (כדעת התוס' ד"ה הדלקת – בת כה, ב), משא"כ ברמב"ם שם רפ"ה שכתב "אפילו אין לו מה יאכל". ובהל' י' שם "וחובה עליו לישב לאור הנר", ולא כ' "לישב ולסעוד" (כבתוס' שם).

ומוסיף, וז"ל: אבל להעיר שמקור אדה"ז שם ס"ב גי' ("בכלל עונג סעודת הלילה", ו"הפת קודמת לנר שהיא עיקר מצות הסעודה") הוא ממג"א שם סק"ד-ה, שמפרש כן דברי המחבר (שם ס"ב): "אפילו אין לו מה יאכל... שזה בכלל עונג שבת הוא" (שהוא הוא לשון הרמב"ם הנ"ל רפ"ה) – אף שאי"ז פשטות לשון (הרמב"ם ו)השו"ע. ואכ"מ, עכ"ל.

קנח) ועיין ג"כ בהנסמן להלן הע' קסג, לענין מי שאין ידו משגת לקנות נר לשבת ולקידוש היום – דאם יש לו נר א', סגי, ויקנה אח"כ לקידוש כו'.

בשאר מצוות. ולדוגמא, עיין באר היטב ה' תפילין (סימן כ"ה ס"ק א'), שמביא מירושלמי מסי' פאה, דאינו מחוייב לחזור על הפתחים כדי לקנות תפילין וציצית.

ד. נר ביתו ונר חנוכה; נר ביתו וקידוש היום – נר ביתו עדיף:

נר ביתו ונר חנוכה; נר ביתו וקידוש היום – נר ביתו עדיף משום שלום בית

(א) ז"ל הש"ס שבת (דף כ"ג ע"ב): אמר רבא, פשיטא לי, **נר ביתו ונר חנוכה** (נר ביתו בשבת, והוא עני ואין לו כדי לקנות שמן לשתי נרות, רש"י), **נר ביתו עדיף משום שלום ביתו** (והכי אמרינן לקמקנט ותזנח משלום נפשי זו הדלקת נר בשבת, שבני ביתו מצטערין לישב בחושך, רש"י). **נר ביתו וקידוש היום, נר ביתו עדיף משום שלום ביתו עכ"ל.**

(ב) וכן נפסק להלכה ברא"ש כאן (פ"ב סי"ב), ועד"ז בקיצור פסקי הרא"ש כאן (פ"ב סי"ב), וז"ל: **אין לו אלא לקנות נר חנוכה או נר שבת יקנה של שבת, וכן נר של שבת קודם לקידוש היום כו', עכ"ל.**

אם אין ידו משגת לקנות נר לשבת ולחנוכה, או נר לשבת ויין לקידוש – נר שבת קודם משום שלום ביתו

(ג) וז"ל הטור ה' שבת (סימן רס"ג): **ואם אין ידו משגת לקנות נר לשבת ונר לחנוכה, של שבת קודמת.** וכן אם אין ידו משגת לקנות נר ויין לקידוש, **נר קודם משום שלום ביתו, דאין שלום בבית בלא נר קס, עכ"ל.**

קנט) דף כ"ה ע"ב, נעתק לעיל פ"ב סעיף ב' אות א'. ועיי"ש עוד בהנעתק בארוכה בסעיף הנ"ל.

קס) עיין פרישה כאן (ס"ק ב'), וז"ל: "דאין שלום בית בלא נר, דהנר מעורר

ד) ובהל' חנוכה (סימן תרע"ח) כתב, וז"ל: **מי שאין ידו משגת לקנות נר חנוכה ונר של שבת, יקנה של שבת ולא של חנוכה** קסא, עכ"ל.

ה) וז"ל השו"ע הל' שבת (סימן רס"ג ס"ג): **ואם אין ידו משגת לקנות נר לשבת ולקידוש היום, נר שבת קודם קסב**. וכן אם אין ידו משגת לקנות נר שבת ונר לחנוכה, **נר שבת קודם משום שלום הבית קסג, דאין שלום בית בלא נר**, עכ"ל.

ו) ובהל' חנוכה (ר"ס תרע"ח) כתב, וז"ל: **מי שאין ידו משגת לקנות או נר חנוכה ונר שבת, יקנה נר שבת** קסד

השמחה, ב"י [כפה"נ כוונתו למ"ש בב"י בסוף הסימן, וז"ל: **דכל מה דמתוסף אורה אית ביה שלום בית טפי ושמחה יתירה** להנאת אורה בכל זוויות, עכ"ל], דהכי אמרינן [שבת דף כ"ה ע"ב] ותזנח משלום נפשי זהו הדלקת נר שבת, שבני ביתו מצטערין לישב בחושך, ר"ן [שבת דף כ"ג ע"ב. וכ"ה ברש"י שם], עכ"ל.

וביפה ללב לסימן רס"ג ס"ג (ס"ק ז') כתב, וז"ל: **וזהו שייסד הפייטן ר' יהודה הלוי בקדושת שחרית יוה"כ: שכן אור עולם עליהם ויהי שלום באהליהם**, עכ"ל.

קסא) **"והטעם שמקדים נר שבת לנר חנוכה** מפרש בגמ' [שבת דף כ"ג ע"ב] **משום שלום ביתו**, כלומר, משום דאמרינן [להלן דף כ"ה ע"ב] ותזנח משלום נפשי זו הדלקת נר שבת, **שבני ביתו מצטערים לישב בחושך** [רש"י ור"ן שם דף כ"ג ע"ב] – ב"י כאן.

קסב) **"אע"ג דקידוש דאורייתא, מ"מ על היין דרבנן** [וסגי באמירת ויכולו שאמר בתפילה, וכמ"ש מ"א סי' רע"א ס"ק א' – מחצית השקל כאן], **כמ"ש רס"י ער"א** – מג"א כאן ס"ק ח'.

קסג) **"ולכן אם יש לו נר א' סגי, ויקנה אח"כ לקידוש או לנר חנוכה"** – מג"א כאן ס"ק ט'. ועיין מג"א דלהלן הע' קסד. שו"ע הרב דלהלן סעיף זה אות א'.

קסד) **"ואם יש לו נר א' לביתו סגי, ויקח המותר לנ"ח"** – מג"א כאן ס"ק א'. "ומשמע לכאורה, **אע"ג דראוי ב' נרות לשבת** [עיין בארוכה בהנעתק להלן פ"ט סעיף ב'], **די בנר אחד על השולחן שאוכל** [עיין ג"כ "קונטרס אחרון" לשו"ע הרב סימן רס"ג אות ג'] (נעתק להלן פ"ז הע' קפד) **והשאר לנ"ח ולהוי מן המהדרין, וצ"ע קצת"** – פרמ"ג (א"א) כאן ס"ק

מפני שלום ביתוקסה, עכ"ל.

**נר שבת קודם לקידוש היום, דקידוש היום על
היין הוא מד"ס, וגם אפשר לקדש על הפת**

ז) וז"ל שו"ע הרב (סימן רס"ג ס"ד): **ואם אין ידו
משגת לקנות יין לקידוש ונר לשבת, נר שבת קודם. ואע"פ
שקידוש היום הוא מן התורה, מ"מ על היין אינו אלא
מד"סקסו, וגם אפשר לקדש על הפתקסו, ולפיכך נר שבת
קודם משום שלום ביתו, שמצטערין בני ביתו לישב
בחושך ולאכול. ולכן אם יש לו נר אחד לאכול אצלו, די
בכך, ויקנה אחר כך יין לקידושקסט, עכ"לקע.**

א'. ועיין ג"כ מג"א שבהעי' הקודמת. שו"ע הרב דלהלן סעיף זה אות ז'.
קסה) "שמצטערים לישב בחושך (רש"י) – מג"א כאן ס"ק ב'. ועיין ג"כ ט"ז
כאן ס"ק א'.

קסו) מג"א דלעיל הע' קסב.

קסז) ר"ן לשבת דף כ"ג ע"ב (הובא בב"ח הלי חנוכה סימן תרע"ח. ט"ז שם
ס"ק ב') בטעם הדין ד"נר חנוכה וקידוש היום, נר חנוכה עדיף". ב"י
הלי חנוכה שם.

קסח) פרש"י ור"ן שבת דף כ"ג ע"ב.

קסט) מג"א דלעיל הע' קסג.

קע) עיין לקוטי שיחות (חלק ט"ו ע' 372 ואילך) שמאריך שם כ"ק אדמו"ר
מליובאוויטש ז"ע לבאר הטעם לזה, שהרמב"ם הביא הדין ד"היי
לפניו נר ביתו ונר חנוכה. . נר ביתו קודם כו" – בסיום הלי חנוכה, ולא
בהלי שבת, עיי"ש. ובהע' 14 שם מעיר, וז"ל: עדיין יש להקשות בנוגע
לשו"ע אדה"ז שלא הביאו בהלי שבת. וי"ל שדעתו שמקומו בהלי חנוכה
(שאינן בשו"ע אדה"ז), עכ"ל.

הדלקת נרות שבת – אזהרתה

**א. על שלשה עבירות (נדה, חלה והדלקת הנר)
נשים מתות בשעתן לידתן (וילדותן):**

**על שלשה עבירות נשים מתות בשעת לידתן: על שאינן
זהירות בנדה, בחלה ובהדלקת הנר. – נשמה שנתתי
בכם קרויה נר, על עסקי נר הזהרתי אתכם. אם אתם
מקיימים אותם מוטב, ואם לאו הריני נוטל נשמתכם**

**א) ז"ל המשנה מס' שבת (דף ל"א סע"ב): על שלש
עבירות נשים מתות בשעת לידתן, על שאינן זהירות
בנדה, בחלה ובהדלקת הנר קעא. ובגמ' שם (דף ל"א סע"ב
ואילך): אמר הקב"ה קעב. . . רביעית דם נתתי בכם (רביעית
דם חיי אדם תלויין בה, רש"י), על עסקי דם הזהרתי
אתכם; ראשית קראתי אתכם (ראשית תבואתה (ירמ' ב,
ג), רש"י), על עסקי ראשית הזהרתי אתכם (ראשית
עריסותיכם (שלח טו, כ), רש"י); נשמה שנתתי בכם
קרויה נר, על עסקי נר הזהרתי אתכם. אם אתם מקיימים
אותם מוטב, ואם לאו הריני נוטל נשמתכם (ותאבד
רביעית דמכם ויכבה נרכם ויבטל שם ראשיתכם כו',**

קעא) עיין רש"י כאן, וז"ל (בקיצור): בתור"ע בשם ש"ל דקדק מדוע לא תני
ובנר סתם כאינך. ולענ"כ, דזה אין סברא דליהוי להו עונש מיתה
בעבור שאינן נזהרות להדליק אה"נ, שהוא אינו רק מד"ס. . . לכן נ"ל
דהכוונה בכאן על שאינן זהירות בהדה"נ מבעו"י ומחללות אה"ש
באיסור סקילה כו', עכ"ל, עיי"ש בארוכה.

קעב) עיין יפה עין כאן, וז"ל: בב"ר פ"ז ותנחומא נח ומצורע (נעתקו לעיל
פ"ד סעיף ב' אות ב', ד', ה') הטעם בענין אחר, ע"ש, דשם הטעם על
שנמסרו מצוות אלו לאשה, וכ"ה בירו' (נעתק לעיל שם אות א'
ובחדא"ג דלהלן בסמוד). והכא על עיקר המצוות למה הם חמורות
ליענש כ"כ עליהן, עכ"ל.

רש"י). עכ"ל.

לפי שהאשה גרמה מיתה לאדה"ר, לכן מסרו לה אלו המצוות, שהיא נענשה עליהם אם אינה זהירה בהן
(ב) וז"ל חדא"ג מהרש"א שם (דף ל"ב ע"א): בירושלמיקע קאמר כל הנהו אאדם הראשון, ולפי שהאשה גרמה לו המיתה, מסרו אלו המצוות לאשה שהיא נענשה עליהם אם אינן זהירות בהן כו', עכ"ל.

האדם נברא בשלש נפשות: נפש רוח ונשמה, וכנגדם ג' המצוות דנדה, חלה והדלקת הנר. אם אתם מקיימין ג' מצוות אלו מוטב, ואם לאו הריני נוטל נשמתכם

(ג) וממשיך בחדא"ג מהרש"א שם, וז"ל: והכוונה באלו השלשה דברים על פי הירושלמי, גם על פי תלמודינו, כי **האדם נברא בשלש נפשות חלוקות**, שהם טבעית רוחנית שכלית, וע"פ המקובלים **נפש רוח נשמה**, שהנפש מתדבק ברוח, ורוח בנשמה. וז"ש **רביעית דם** כו' כי הדם הוא הנפש (ראה יב, כג), **וראשית קראתי** כו' ע"ש הרוח שניתן באדם, כמפורש בירושלמי (שבת פ"ב ה"וקע"ד) אדם הראשון חלה טהורה ה"י דכתיב (בראשית ב, ז) וייצר וגוי אדם עפר מן האדמה, דהיינו הרוח טהרה שניתן בו. . דהיינו שמתדבק בנשמה שלמעלה, ושוב הנפש מתדבק בהם דהיינו כחלת עיסה הטהורה הנקראת ראשית. ואמר **נשמה שנתתי בכם** כו' כמשמעו, ואמר **אתם מקיימין ג' מצוות אלו שכנגד ג' נפשות אלו מוטב, ואם לאו הריני נוטל נשמתכם** כו', **שהיא עיקר וחלק אלוהה**, וב' נפשות

קעג) מס' שבת פ"ב ה"ו (נעתק לעיל פ"ד סעיף ב' אות א').

קעד) ובב"ר רפ"ד וספ"ז: שה"י גמר חלתו של עולם. ובמדרש תנחומא ר"פ נח; יליש ס"פ מצורע ותיקו"ז (תיקון ט"ז – דף ל"א ע"א): חלתו של עולם.

האחרים לא יהיו דבקים בנשמה ויהיו מוטלות לפניך, עכ"ל.

על שלשה עבירות נשים מתות בשעת לידתן

(ד) וז"ל מדרש תנחומא (ריש פ' נח): ילמדנו רבינו על כמה עבירות נשים מתות בשעת לידתן. כן שנו רבותינו, על שלשה וכו'. . . נדה . . . חלה . . . הדלקת הנר כו', עכ"ל.

(ה) וכעין זה הוא במדרש תנחומא פ' מצורע (אות ט'), וז"ל: כך שנו רבותינו, על שלש עבירות נשים מתות בשעת לידתן, על שאינן זהירות בנדה ובחלה ובהדלקת הנר. למה בשעת לידתן קעה, שאין השטן מקטרג אלא בשעת הסכנה קעו. עכ"ל.

(ו) וז"ל הילקוט שמעוני ס"פ מצורע (רמז תקע"א): כך שנו רבותינו, על שלש עבירות נשים מתות בשעת לידתן, שאין השטן מקטרג אלא בשעת הסכנה . . . נדה . . . חלה . . . הדלקת הנר כו', עכ"ל.

(ז) ובתיקוני זהר (תיקון ט"ז – דף ל"א ע"א): על תלת מילין אלין נשים זהירות: בנדה ובחלה ובהדלקת הנר קעו.

קעה) ועיין בגמ' שם עוד טעמים "מ"ש בשעת לידתן", עיי"ש.
קעו) טעם זה הובא ג"כ בירושלמי שנעתק להלן סעיף זה אות ט'. ובתנחומא ר"פ ויגש: וקראהו אסון, מכאן את למד שהיוצא לדרך השטן מקטרגו. א"ר יוסי בן חנינא, לפי ששנינו על שלש עבירות נשים מתות בשעת לידתם. למה בשעת לידתן, שהשטן מקטרג בשעת הסכנה, עכ"ל. וביל"ש פ' בראשית (רמז ל"א): על שלש עבירות נשים מתות בשעת לידתן, מכאן שאין השטן מקטרג אלא בשעת הסכנה, עכ"ל.

קעו) ושם לפניו: בגינה מת אדם, דאיהו חלתו של עולם . . . איהי אטפת (דעכה) שרגא דיליה [נעתק לעיל פ"ד סעיף ב' אות ז']. . . על שפיכת דמים דאדם. ובגין דא על תלת כו'.

על ג' עבירות הנ"ל ילדות (בחורות) מתות בשעת ילדותן. – ג' מצוות אלו הם כמו נדר לנשים. – אין השטן מקטרג אלא בשעת הסכנה

(ח) ובהמשך הסוגיא בש"ס שבת שם (דף ל"ב סע"א):
תנו רבנן על שלש עבירות (הנך דמתניתין, רש"י) נשים מתות יולדות (בשעת לידתן, רש"י). רבי אלעזר אומר נשים מתות ילדות (בחורות, ואפילו שלא בשעת לידה, רש"י), עכ"ל.

(ט) וז"ל הירושלמי מס' שבת (פ"ב ה"ו): **על שלש עבירות נשים מתות בשעת לידתן, על שאינן זהירות בנדה, בחלה ובהדלקת הנר. ובגמ' שם (ובפירוש קרבן העדה): אית תניי תני (איכא תנאי דתני) ילדות (פי' בחורות, ושונה במתני' מתות בשעת ילדותן), אית תניי תני יולדות. מאן דמר ילדות, תני בשם רבי יודה בעון הנדרים הבנים מתים קע"ו (ואף אלו ג' מצוות לנשים כמו נדר, וכיון שהן ילדות ואין להם עדיין בנים, הלכך הן עצמן מתים. וי"מ פי' שיקשה למ"ד ילדות שתמותנה בבחרותן על חטא אחר, לכך הביא סמך מדר"י דבנים מתים בעון נדרים [של אבותיהם]), ומה טעמא: (ירמ' ב, ל) לשוא הכיתי את בניכם (על עסקי שוא, ששקרו בנדריהם דדמי לשבועה). ומאן דמר יולדות (מ"ש בשעת לידה, אלא בשעת סכנה), מיכן שאין השטן מקטרג אלא בשעת סכנה קע"ו. עכ"ל.**

קעח) עיין בהגהות בעמח"ס "ברוך טעם" לש"ס בבלי כאן (נדפסו בחידושים והגהות מאת גאוני ישראל אדירי התורה כו' הנדפסים בסוף המס'), בענין "בעון נדרים בנים מתים כשהן קטנים", שמציין לתוס' ד"ה כרת – שבת דף כ"ה ע"א.

קעט) עיין ג"כ לעיל הע' קעו.

ג' עוונות בודקין בהן את הנשים היולדות (והן מקרבין את המיתה לפני זמנה): נדה, חלה והדלקת הנר

(י) וז"ל הש"ס שבת שם (דף ל"ב סע"א): תניא ר' יוסי אומר, **שלשה בדקי מיתה נבראוקפ באשה (עוונות שבודקין אותן בהן בשעת סכנה, כרבנן דאמרי יולדות, רש"י), ואמרי לה שלשה דבקי מיתה (שמדבקין ומקרבין מיתה לפני זמנה, כר' אלעזר דתני ילדות, רש"י): נדה, וחלה והדלקת הנר. חדא כר' אלעזר וחדא כרבנן, עכ"ל.**

ג' דברים שמקרבין את המיתה לפני זמנה נמסרו לאשה שתעסוק בהן ותענש עליהן: נדה, חלה והדלקת הנר

(יא) וכ"ה בירושלמי שם (בסוף ההלכה): תני רבי יוסי אומר, **ג' דיבקי מיתה הן (שמדבקין ומקרבין מיתתן לפני זמנן, כמאן דאמר לעיל דתני ילדות), ושלשתן נמסרו לאשה (שתעסוק בו ותיענש עליה), ואלו הן: מצות נדה ומצות חלה ומצות הדלקה. עכ"ל.**

חיה הלבנה את פניו של אדה"ר ושפכה את דמו וגורש מג"ע, לפיכך תלקה האשה בשלשתן אם לא תקיים אותם

(יב) ובס' המנהיג (הלכות שבת סי"ז) כתב, וז"ל: על שלש דברים נשים מתות בשעת לידתן, על שאינן זהירות בנדה ובחלה ובהדלקת הנר. ובב"ר קפ"א, **אדם הראשון חלתו של עולם הי', שהוצבר עפרו מכל הארצות, בפרק נגמר**

(קפ) עיין רש"ש כאן, וז"ל: על מצות או עבירות אינו נופל יפה לשון בריאה. ובתוספתא הגיר' מסורין לנשים [וכ"ה הגירסא בירושלמי שלהלן בסמוך], ור"ל **דמצות חמורות כאלו שהן בדקי או דבקי מיתה אפ"ה נמסרו לנשים כו', עכ"ל.**

קפ"א) עיין בהנסמן לעיל סעיף זה הערה קעד.

הדין, והי' נרו של עולם שנאמר נר אלקים קפב נשמת אדם,
והלבינה את פניו ושפכה את דמו וגורש מגן עדן, לפיכך
תלקה בשלשתן אם לא תקיים אותם, עכ"ל.

שכר מצות הדלקת נרות שבת

א. הרגיל בנר הויין לי' בנים (וחתנים) תלמידי חכמים:

ע"י נר מצוה דשבת (וחנוכה) בא אור דתורה

(א) וז"ל הש"ס מס' שבת (דף כ"ג ע"ב): אמר רב הונא, **הרגיל בנר קפג הויין לי' בנים תלמידי חכמים**. ופרש"י: דכתיב (משלי ו, כג) כי נר מצוה ותורה אור, **על ידי נר מצוה דשבת וחנוכה בא אור דתורה**.

הרגיל בנר – להשתדל בו לעשותו יפה

(ב) ובטור או"ח הל' שבת (ריש סימן רס"ג) כתב, וז"ל: ויהא זהיר לעשות נר יפה, דאמר רב הונא, **הרגיל בנר שבת, להשתדל בו לעשותו יפה**, הויין לי' בנים תלמידי

קפג) ברי"ף כאן: "הרגיל בנר חנוכה [וניתוסף שם בחצ"ר: ושבת] הויין לו בנים תלמידי חכמים", ולאח"ז בא בחצ"ע"ג: (הרגיל בנר של שבת בניו תלמידי חכמים). ובר"ן כאן גריס: הרגיל בנר חנוכה.

ועיין מהר"ץ חיות כאן, וז"ל: עי' רש"י דקאי על נ"ח ונר שבת. אולם ברא"ש הגירסא הזהיר בנר חנוכה. ושוב מצאתי דכן הגירסא בה"ג הל' חנוכה, ע"ש. ולהעיר שבהגהות הגר"א לרא"ש שם הוסיף: ושבת.

קפד) עיין ב"ח כאן, שמבאר מנ"ל להטור ד"הרגיל בנר" שבגמרא פירשו "להשתדל בו לעשותו יפה", וז"ל: הדלקת נר בשבת חובה, אי"כ קשיא מאי קאמר רב הונא הרגיל בנר כו', דמשמע דאינו אלא רשות. אלא בע"כ דה"ק, אעפ"י שחייב בנר של שבת, מ"מ יוצא י"ח אפי' אינו יפה, ואם הוא זהיר לעשותו יפה לכבוד שבת הויין לי' בנים ת"ח. ופרש"י דכתיב כי נר מצוה... אור דתורה. ונ"ל דזהו שאמר כי נר מצוה אע"ג דחובה היא, אלא כלומר נר דשבת חובה הוא משום שלום בית, אבל לעשותו יפה מצוה ואינו חובה, וע"י נר מצוה שעושהו יפה בא אור דתורה כו', עכ"ל. ועיין ג"כ להלן סעיף זה אות א' מס' פלא יועץ. להלן פ"ח סעיף ב' אות יג מס' מחזיק ברכה.

ובקונטרס אחרון לשו"ע הרב בעל התניא דלהלן בסמוך (אות א'), על מ"ש שם "וחייב כל אדם כשאוכל סעודת הלילה לאכלה אצל אור הנר,

חכמים קפה, עכ"ל קפו.

ג) ובשו"ע הרב בעל התניא (הלי שבת סימן רס"ג ס"א. וש"נ) כתב, וז"ל: תיקנו חכמים שיהי לכל אדם נר דולק בשבת. . ויהא זהיר בו לעשותו יפה. וכל הזהיר בו זוכה לבנים תלמידי חכמים, שנאמר כי נר מצוה ותורה אור, ע"י נר מצוה בא אור תורה, עכ"ל.

ע"י ב' נרות דשבת שכנגד איש ואשה זוכה לבנים ת"ח שיוצאים ממנו ומאשתו

ד) מש"כ בגמ' שם: "הוי"ן ל"י בנים תלמידי חכמים", ולא שהוא עצמו יהי תלמיד-חכם, עיין בס' בן יהודע למס' שבת כאן שכתב, וז"ל: ונ"ל בס"ד טעם לזה, כי נר שבת כפול שנים, א' כנגד האיש וא' כנגד האשה קפז, לכך זוכה לבנים ת"ח, שיוצאים ממנו ומאשתו, עכ"ל.

ועיין בלבוש וב"ח או"ח ר"ס תרע"א, דגם הגמ' ס"ל דהבעל יהי ת"ח, אלא שהגמ' מוסיפה שאף אם בעלה לאו בר הכי הוא (ב"ח שם) או שהוא ת"ח בלאו הכי (לבוש שם), מ"מ זוכה לבנים תלמידי-חכמים. וכן מוכח מגמ' להלן שם, וברש"י שם ד"ה נפיק, דחתנו כבנו (נעתק להלן אות א').

שזה בכלל עונג שבת הוא", כתב, וז"ל: הטושי"ע שהזכירו לעשות נר יפה, ודאי קיימו אנר שמברך עליו ואוכל לאורו, ולא על נרות שמדליק שלא יכשל בעץ ואבן, מדסיימו לעשות שני פתילות, דהיינו שני נרות לדיון, וזה אין עושין כ"א על השולחן (ומיהו בדיני מהרי"ו לא כ"א), עכ"ל.

קפה) "ני"ל הטעם משום דהשבת בחי' חכמה" – כף החיים כאן ס"ק א'. קפו) עיין ס' יפה ללב (שנעתק לעיל פ"ד סוף סעיף ב'), הטעם לזה שמרן בשו"ע כאן השמיט זה. קפז) עיין בארוכה בהנעתק להלן פ"ט סעיף ב' אות א ואילך.

הרגיל בשרגי טובא – תרי גברי רברבי נפקי מיני'

ה) וממשיך בגמ' שבת שם: רב הונא הוה רגיל דהוה חליף ותני (עובר תמיד, רש"י) אפתחא דרבי אבין נגרא (חרש עצים, רש"י), חזא דהוה רגיל בשרגי טובא קפח, אמר, **תרי גברי רברבי נפקי מהכא**, נפקי מינייהו רב אידי בר אבין ורב חייא בר אבין קפט. רב חסדא הוה רגיל דהוה חליף

קפח) ברש"י כאן: "בשרגא (דשבת)", לשון יחיד. וכפה"נ לא גריס לה לתיבת "טובא". וכן הוא להדיא ברי"ף כאן (ועד"ז בסיפור דלהלן בסמוך): "(דהוה רגיל) בשרגי" סתם (אבל גם "שרגי" הוא, לכאורה, לשון רבים, משא"כ "שרגא". ובר"ן כאן: חזא דהוה רגילי בשרגי, שרגא דשבת ושרגא דחנוכה... ולקמן גרסינן דהוה רגילי בשרגא, כלומר דשבת לחוד כו'), עכ"ל. ובתוס' כאן: ה"ג חזא דהוה רגילי בשרגא, עכ"ל. ואולי כוונתו לתקן לא רק שצ"ל "רגילי", לשון רבים (היינו "הבעל והאשה"), אלא שמשמית ג"כ תיבת "שרגל) טובא".

והנה בתוס' כאן כתב, וז"ל: ה"ג חזא דהוה רגילי בשרגא, פ"י הבעל והאשה, לכך אמר תרי גברי רברבי נפשי מהכא. ולקמן אמר חזא דהוה רגילה האשה לבדה, לכך קאמר דנפיק חד גברא רבא בזכותה, עכ"ל.

ובהגהות חכמת מנוח כאן כתב, וז"ל: י"ל לפי גירסת הספרים דגרסי **רגיל** כאן ולמטה, **דכאן אמר תרי משום דראהו רגיל בב' נרות**, כמו שאנו נוהגים א' כנגד זכור וא' כנגד שמור [עיין בארוכה בהנעתק להלן פ"ט סעיף ב'], ובי נשא דרב שיזבי לא רגיל אלא בחד, עכ"ל.

ובהגהות וחיידושים למוהר"ר אלעזר משה הלוי הורוויץ (שבסוף המס') בביאור הש"ס "תרי גברי רברבי נפקי מהכא" כתב, וז"ל: רב הונא לטעמי לקמן קי"ט דהוה מדליק שרגא, ודאי גם אשתו היתה מדקלת שהרי שנו במשנה על ג' דברים כו', עכ"ל. ולהלן על רש"י ד"ה בשרגא דשבת כתב, וז"ל: כוונתו דתדיר, ועוד דשניהם עוסקין בו, עי' ד' קי"ט, עכ"ל.

קפט) סיפור זה הובא גם באגרת התשובה לרבינו יונה (אות קס"ו), אבל שם הוא בסגנון שונה. וז"ל שם: אחד מן החכמים היה רגיל לעבור על פתח אחד מנשי הגדולים, והיה רואה **שהיתה בעלת הבית זהירה מאוד להדליק נר של שבת בעתו**, ונר חנוכה בעתו. אמר החכם, באמת תדעו כי מן הבית הזה יצאו ב' אנשים גדולים. והיה כן. **ותלד האשה היא שנים מחכמי ישראל שהאירו את העולם בחכמתם על דבר אשר האירה האשה ההיא נר מצוה בעתו**, עכ"ל.

ונראה דרבינו יונה מפרש "דהוה רגיל בשרגי טובא" – **שהיתה זהירה**

ותני אפיתחא דבני נשא (אביו. ואיכא דאמרי חמיו, רש"י קצ) דרב שיזבי, חזא **זהוה רגיל בשרגי טובא קצא**, אמר, **גברא רבא נפק מהכא**, נפק מינייהו רב שיזבי (דחתנו כבנוקצב, רש"י).

(ו) וז"ל השל"ה (מס' שבת פ' תורה אור – דף קל"ט ע"א): סוד הדלקת נר שבת כתב בתולעת יעקב, וז"ל: ועל דרך האמת סוד סוכות שלום קצי הנשמות שהם נרות העולם ממנה באות ושורות על הראויים אליהם, וליל מלכות שבת מחלקם [אולי צ"ל: מחלקת] להם נשמה יתירה, והם נרותיה. ולסוד זה מוטל על רמז למלכות האשה להדליק נר שבת וזכות גדול היא לה, **ותזכה לבנים קדושים מאירים בתורה וביראת השם**, מרבים שלום בעולם, וגורמת לבעלה אורך ימים קצד. עכ"ל.

ב' פעמים נר עולה ת"ק שהוא מהלך עץ חיים, ולכן הרגיל בנר זוכה לבנים ת"ח, כי התורה עץ חיים היא למחזיקים בה

(ז) וז"ל ס' בן איש חי (הלכות שנה שניה, פ' נח לפני ס"א): אמרו רבותינו זכרונם לברכה (ב"ר פט"ו, ו): **עץ חיים מהלך ת"ק שנה**. ולכן מדליקין **נר כפול שהוא מספר ת"ק**, להמשיך ולקבל שפע מעץ חיים. ולכן אמרו

מאוד להדליק נר של שבת [ונר חנוכה] בעתו.

קצ) ועיין תוס' כאן ד"ה דבי נשא דרב שזבי (ועד"ז במרדכי כאן ס"י רע"ו), ובהגהות וחיידושים להיעב"ץ כאן (שנדפסו בסוף המס').

קצא) עיין ג"כ לעיל הערה קפח.

קצב) עיין רש"י ז"ל עה"ת עה"פ (וישב לו, לה) ויקומו כל בניו וגו' וכל בנותיו, וז"ל: בנותיו, כלותיו. שאין אדם נמנע מלקרוא לחתנו בנו וכו'. ועיין ברא"ם כאן. ולהלכה – עיין בזה באורך בשו"ת שואל ומשיב מהדורא קמא ח"ב סימן י"ט, עיי"ש.

קצג) עיין זהר פ' בראשית (דף מ"ח ע"ב), נעתק לעיל פ"ב סעיף ב' אות א'.

קצד) עיין זהר שם, נעתק להלן פרק זה סעיף ב' אות א'.

רבותינו זכרונם לברכה הזהיר במצוה זו זוכה לבנים חכמים, כי התורה שתולה מעץ חיים והיא עץ חיים למחזיקים בה. עכ"ל.

במצות נרות ראוי להתחזק לקיים מצוה מן המובחר, כי יתן איש את כל הון ביתו באהבה לזכות את בניו לכתרה של תורה

(ח) וז"ל סי' פלא יועץ (אות נ' ערך נר): נר שבת ונר חנוכה ידוע מארז"ל שהזהיר בהן זוכה לבנים ת"ח. . ואם בכל המצוות ראוי לאדם להתחזק לקיים מצוה מן המובחר לעשות נ"ר [נחת רוח] ליוצרו, עאכ"ו במצות כאלו שבא בשכרו שכר טוב, כי יתן איש את כל הון ביתו באהבה לזכות את בניו לכתרה של תורה, עכ"ל.

אור הנר נק' טוב וכן התורה נק' טוב כי בה נגנז האור, ולכן ע"י נר שבת (שבו היתה הארת אור הגנוז) זוכה לבנים ת"ח

(ט) וז"ל סי' בני יששכר (מאמרי השבתות, מאמר ו'), נר שבת בהג"ה: **אור הנר קרוי בלשון טוב**, כמה דאת אמר בהטיבו את הנרות, על כי באור יכונה בטוב וירא אלקים את האור כי טוב, **והתורה נקראת טוב** (אבות ו, ג) **כי בה נגנז האור** קצה. על כן מצות נר שבת שבו היתה הארת אור הגנוז קצי הוא מסוגל לתורה. על כן אמרו בגמרא שעל ידי נר שבת זוכה לבנים תלמידי חכמים, עכ"ל.

רמז בפ' תצוה לדרשת חז"ל הרגיל בנר כו'

(י) וז"ל סי' בני יששכר (מאמרי חודש כסלו טבת, מאמר ב' אות ד' – ח"ב דף מ"ב סעי'ג ואילך): כתב הרב הקדוש

קצה) זהר חדש רות (דף פ"ה ריש ע"ב). ועיין ג"כ השמטות לזהר ח"א (דף רס"ד ע"א). רע"מ פ' תרומה (דף קמ"ח סעי"ב ואילך). ובכ"מ.

קצו) עיין ב"ר ויליש שנעתק לעיל פ"ב סעיף א' הערה יג.

בעל הרוקח ז"ל [סימן רכ"ה], וז"ל: ואמר (שם ב' אמור [כד, ב-ד]) להעלות נר (ואחר כך) יערוך את הנרות, ללמד לילה הראשונה [דחנוכה] נר אחד ואחר כך נרותקצ, עכ"ל. אכן נמי נימא, שם נאמר **כתית למאו"ר, בגימטריא זר"ע. הוא שאמרז"ל הרגיל בנ"ר הווין ליה בנים תלמידי חכמים.** והנה כמה מהראשונים אסברו לה על נ"ר חנוכ"הקצ, כיון שבכאן רמז נ"ר חנוכ"ה, וכמ"ש הרב הקדוש הנ"ל. עכ"ל.

סיפור נפלא בגודל מעלת הדלקת הנר

יא) ובזה"ק פ' תרומה (דף קס"ה סע"ב ואילך), הביאו בס' קב הישר (פ' מ"ה), כתב, וז"ל: רבי חייא ור' אבאקצט שרו בבי אושפיזיהו. קמו בפלגות ליליא לאשתדלא באורייתא. ברתיא דאושפיזא קמת ואנהירת לון שרגא, ולבתר קיימת אבתרייהו למשמע מילין דאורייתא כו'.

[ר"ח ור"א היו שוכנים במלון שלהם. קמו בחצות לילה לעסוק בתורה. בתו של בעל המלון קמה, והדליקה להם נר, ואח"כ עמדה מאחריהם לשמוע דברי תורה. פירוש ה"סולם" כאן].

אע"פ שהנשים אין זוכות בתורה, הרי בעליהם זוכים בתורה, ומאירים לנר שהוא שהנשים מתקנות במצוה זו אשגח אבתריה, וחמא ברתיא דאושפיזא קיימת אבתרייהו, אמר, **כי נר מצוה [ותורה אור, קב הישר שם].** מאי נר, דא נר דאיהי מצוה דנשין זכין ביי, ואיהי נר

קצו) כ"ה ברוקח שם. ובבני יששכר כאן.

קצח) עיין בהנסמן לעיל הע' קפג.

קצט) בדרך אמת לזוהר כאן כתב, וז"ל: מסוף המאמר נראה שר' חייא ור' יוסי היו, ולא ר' אבא. ועיין בסוף דף קס"ח וגם בסוף [דף] קס"ט ע"ב כו', עכ"ל.

דשבת, דאף על גבי דנשין לא זכאן באורייתא^ר, הא גוברין זכין באורייתא, ונהרין להאי שרגא דנשין מתתקנן בהאי מצוה. נשין בתיקונא דהאי נר, גוברין באורייתא, לאנהרא להאי נר, תיקונא דמצוה דנשין אתחייבו בהו.

[הביט"א מאחריו, וראה בתו של בעל המלון עומדת מאחריהם. אמר, כי נר מצוה, מהו נר, זהו נר שהוא מצוה שהנשים זוכות בו, והיא נר של שבת. שאע"פ שהנשים אינן זוכות בתורה, הרי הגברים זוכים בתורה, ומאירים לנר ההוא שהנשים מתקנות במצוה הזו. הנשים בתיקון נר הזה, הגברים בתורה, להדליק ולהאיר הנר הזה, שהוא תיקון של מצוה שהנשים נתחייבו בו (פירוש ה"סולם" כאן)].

אשריהם הנשים שזוכין לבעלי תורה

[ובקב הישר שם: כי נר מצוה, ותורה אור: האשה היא מצווה על נר של שבת, ולא האיש. והטעם, כי האשה היא נגד השכינה. ותורה אור, פירוש: התורה שלמד בעלה, שהאיש מצווה על התורה ללמוד, נותן אור והארה גדולה כאותו המצוה של נר שבת שהאשה מדלקת. נמצא ששניהם מאירים באור תורה ואור שבת. (ומסיים שם) אשריהם הנשים שזוכין לבעלי תורה].

שמעת ההיא אתתא [האי בתולה, קב הישר כאן] ובכאת. אדהכי קם אבוה דאתתא, דהות תמן, ועאל

(ר) עיין ג"כ זהר פ' חיי שרה (דף קכ"ו ע"ב): אורייתא לא אתייהבת אלא לדכורי, דכתיב (דברים ד') וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל, דהא נשי פטירין מפקודי אורייתא כו', עיי"ש. ובניצוצי זהר לשם ציין לביי יו"ד סי' ש"מ דגם אשה היא בת תורה. ויעוין מג"א או"ח סי' תר"י סק"ג ממנהר"יו דלאו בת תורה היא. – ועיין ג"כ בזהר פ' שלח שנעתק להלן הע' ריד.

(רא) בקב הישר כאן: אדהכי אשגח רבי אבא. ועיין לעיל הע' קצט.

בינייהו, וחמא ברתיי קיימת אבתרייהו ובכאת, שאיל לה אבוה. סחת ליי עובדאיי. שארי אבוה דאתתא אוף איהו ובכה.

[שמעה אשה ההיא ובכתה. בינתיים קם אביה של האשה שהיתה שם ובא ביניהם, וראה בתו עומדת מאחריהם ובוכית. שאל אותה אביי [למה ועל מה היא בכיא, קב הישר כאן], וסיפרה לו המעשה. התחיל אביה של האשה אף הוא ובכה. פירוש ה"סולס" כאן].

חתנו לא זכה בתורה וע"כ היו הוא ובתו בוכים תמיד

אמר ליי רבי יוסיי, דילמא חתנך, בעלה דברתיך, לא זכה באורייתא. אמר ליי, ודאי הכי הוא, ועל דא ודאי בכין אנא וברתי תדיר. ובגין דחמינא ליי יומא חד דדליג מאיגרא דא למשמע קדיש בהדי ציבורא, סליק ברעותא דילי, למיהב ליי ברתי, ותיכף דנפקו ציבורא מבי כנישתא, יהיבנא ליי ברתי, דאמינא, בדילוגא דא דאתא למשמע קדיש, גברא רבא ליהוי באורייתא, ואע"ג דאיהו רביא, ולא ידענא ביי מקדמת דנא. והשתא אפילו ברכת מזונא לא ידע, ולא יכולנא בהדיי למילעי בין חברייא דיוליף קריאת שמע או ברכת מזונא.

[אמר לו ר' יוסי, אולי חתנך בעל בתך לא זכה בתורה. אמר לו, ודאי כאן הוא, ועל זה ודאי אני ובתי בוכים תמיד. ומשום שראיתי אותו יום אחד שקפץ מן העלי הזו לשמוע קדיש עם הציבור, עלה ברצוני לתת לו בתי, ומיד אחר שיצאו הציבור מבית הכנסת נתתי לו בתי. שאמרתי, בקפיצה זו שבא לשמוע קדיש, ניכר שיהיי אדם גדול

(רב) ובקב הישר כאן : ולא ענתה מאומה מחמת מרירות הלב, והתחיל אף אביה לבכות.

(רג) ובקב הישר כאן גריס : **רבי אבא**. ועיין לעיל הע' קצט.

בתורה. ואע"פ שהוא ילד ולא ידעתי בו מקודם לכן, [נתתי לו בתיידי]. ועתה אפילו [לברך] ברכת המזון אינו יודע. ואיני יכול ללמוד עמו בין החברים שילמוד קריאת שמע או ברכת המזון. פירוש ה"סולם" כאן].

אמר לי, אעבר לי באחר, או דילמא ברא יוליד דלהוי גברא רבא.

[אמר לו ר' יוסיי, העבר אותו באחר (בקב הישר כאן : ר"ל, שיראה שיתן גט וישיא בתו אחר כך לת"ח). (ובתוך דבריו חזר ואמר : או אולי יוליד בן שיהי גדול בתורה. פירוש ה"סולם" כאן].

רואה אני בילד הזה שיצא ממנו אור תורה לעולם

אדהכי קם איהו [החתן, קב הישר כאן] ודלג עליהו ויתבי לקמיהו. אסתכל ב"י רבי יוסיי, אמר, **ודאי אנא חמינא בהאי רביא דנהורא דאורייתא יפוק לעלמא מיני', או ברא דיוקים מיני'.**

[בינתיים קם הוא, [חתנו של בעל המלון], וקפץ אליהם, וישב לפניהם. הסתכל בו ר' יוסי, אמר, **ודאי אני רואה בילד הזה שיצא ממנו אור תורה לעולם, או בן שיעמוד ממנו.** פירוש ה"סולם" כאן].

חיך ההוא רביא ואמר, רבותי אימא קמייכו חד מלה. פתח ואמר (איוב לב, ו) צעיר אני לימים ואתם ישישים על כן זחלתי ואירא מחות דעי אתכם כו'. צעיר אני ואזעירנא גרמי לימים, לגבי בר נש דאית לי יומין סגיאין כו', דימים

(רד) לפענ"ד התיבות "ואע"ג דאיהו רביא ולא ידענא ב"י מקדמת דנא", הם **סיום** דברי הזהר שלפני זה, ולא פיסקא (ופרט) חדש, כפי שהבין בעל ה"סולם" (שלכן הוסיף הוא "סיום" לתיבות אלו מדילי').

(רה) ובקב הישר כאן : אמר לי **רבי אבא**. ועיין לעיל הע' קצט.

(רו) בקב הישר כאן : **רבי אבא**. ועיין לעיל הע' קצט.

ידברו כו'. ואתם ישישים, חמינא לכו ישישים, על כן זחלתי ואירא מחות דעי אתכם כו'. ועל דא, בגין דאנא רביא, שוינא ברעותי דלא למללא עד תרין ירחין, ועד יומא דא אשתלימו, והשתא דאתון הכא, אית למפתח באורייתא קמייכו.

[צחק ילד ההוא ואמר, רבותי, אומר לפניכם דבר אחד. פתח ואמר, צעיר אני לימים ואתם ישישים על כן זחלתי ואירא מחות דעי אתכם כו'. צעיר אני, דהיינו שמיעטתי את עצמי, לימים, לפני אדם שיש לו ימים רבים כו', משום שאמרתי ימים ידברו כו'. ואתם ישישים, ראיתי אתכם ישישים, על כן זחלתי ואירא מחות דעי אתכם כו'. ועל כן בשביל שאני ילד, שמתי ברצוני שלא לדבר עד ב' חדשים, ועד היום הזה נשלמו. ועתה שאתם כאן, יש לפתוח בדברי תורה לפניכם].

[קב הישר כאן : והתחיל לדרוש זה הפסוק **כי נר מצוה ותורה אור**, וגילה להם כמה סודות בתורה על פי הסוד. ואח"כ פתח ואמר]:

(שם דף קס"ח ע"א) והשתא רבותי, אנא מבבל, וברא דרב ספרא אנא, ולא זכינא לאשתמודעא לאבא, ואטרידנא הכא, ודחילנא [עד הכי למימר מילין דאורייתא, קב הישר כאן], דהא יתבי ארעא דא אינון ארייוון באורייתא, ושוינא עלי, דלא אימא מילי דאורייתא קמי ב"נ עד תרין ירחין, ויומא דא אשתלימו. זכאה חולקי דאתערעתון הכא.

[ועתה רבותי, אני מבבל, ובנו של רב ספרא אני, ולא זכיתי להכיר את אבי, ונגרשתי לכאן, ויראתי, מפני שיושבי ארץ הזו הם אריות בתורה, ושמתי עלי, שלא לומר דברי תורה לפני איש עד שני חדשים. וביום הזה נשלמו. אשרי חלקי שפגשתיכם כאן. פירוש ה"סולס" כאן].

ארים רבי יוסי קלי' ובכי, וקמו כולוהו ונשקוהו ברישי'.

אמר רבי יוסי, זכאה חולקנא דזכינא בהאי ארחא, למשמע מילי דעתיק יומין מפומך, מה דלא זכינן למשמע עד השתא.

[נשא ר' יוסי קולו ובכה, וקמו כולם ונשקוהו בראשו. אמר ר' יוסי, אשרי חלקי שזכיתי בדרך הזה לשמוע דברי עתיק יומין מפיך, מה שלא זכיתי לשמוע עד עתה. פירוש ה"סולם" כאן].

יטיבו כולהו, אמר לון, רבותי, מדחמינא צערא דהאי חמי וברתי, דדחקי ומצטערי בנפשיהו דלא ידענא ברכת מזונא, אמינא לון, דעד דאנדע ברכת מזונא לא אתחבר באנתתי כארח כל בני עלמא. ואע"ג דיכילנא לשמשא בה בלא חובה, לא בעינא למעבר על דעתייהו, הואיל ולא הוינא יכל למימר מידי עד תרין ירחין.

[ישבו כולם, אמר להם [החתין], רבותי, משראיתי הצער של חותני ובתו [אשתי], שנדחקו ונצטערו בעצמם על שאיני יודע ברכת המזון [וקריאת שמע], אמרתי להם, עד שאדע ברכת המזון לא אתחבר באשתי כדרך כל בני העולם. ואע"פ שיכולתי לשמש בה בלי חטא, לא רציתי לעבור על דעתם, משום שלא יכולתי לומר משהו עד שני חדשים. פירוש ה"סולם" כאן].

חדו רבי יוסי ורבי חייא' וחמוי וברתי, ובכו מסגיאו חדוה. אמר רבי יוסי, במטו מינך, כיון דשריאת, אנהיר לן יממא, זכאה חולקנא בארח דא כו'.

(רז) ובקב הישר כאן: אלמלא לא באתי וזכינא למשמע מילין דעתיק יומין דנפיק מפומך, מאי דלא זכינא למשמע עד השתא – דיינו.

(רח) קב הישר כאן.

(רט) בקב הישר כאן: עד שאגלה לכם סוד ברכת המזון בסודות גדולים ונפלאים – כדלקמן בזה"ק כאן.

(רי) בקב הישר כאן: ר' יוסי ור' אבא ור' חייא. ועיין לעיל הע' קצט.

[שמחו ר' יוסי ור' חייא וחותנו ובתו, ובכו מרוב שמחה. אמר ר' יוסי, בבקשה ממך, כיון שהתחלת, תאיר לנו את היום, אשרי חלקנו בדרך הזה. פירוש ה"סולם" כאן].

(שם דף קס"ט ע"א) קמו כולו ונשקוהו. א"ר יוסי, ודאי הילולא איהו יומא דא, ולא ניפוק מהכא עדי דיתעביד הילולא בכל אנשי מתא. דא הוא הילולא דקוב"ה אתרעי ב"י. נטלו לה לאינתתי וברוכו לה בכמה ברכאן. עבדו דאבוה יתקן ביתא אחרא לחדוה"א. כנישו כל אנשי מתא לההיא חדותא, וקראו לה כלה, וחדו עמהון כל ההוא יומא, ואיהו חדי עמהון במלי דאורייתא כו'.

[קמו כולם ונשקוהו. אמר ר' יוסי, ודאי יום משתה הוא יום הזה, ולא נצא מכאן עד שיהי' נעשה המשתה לכל אנשי העיר. זהו משתה שהקב"ה רוצה בו. לקחו את אשתו וברכו אותה בכמה ברכות. עשו, שאביה יתקן בית אחר בשביל השמחה. אספו כל אנשי העיר לשמחה ההיא, וקראו [את אשתו] כלה, ושמחו עמהם כל אותו היום, והוא שמח עמהם בדברי תורה [ועל סעודות הנישואין פתח החתן על פתורא ובאר ענין שבע ברכות, סודות נפלאים וחידושים הרבה, קב הישר כאן, כדלהלן בזהר]. פירוש ה"סולם" כאן].

(שם דף קס"ט ע"ב) חדו כולו כל ההוא יומא במילין דאורייתא, וכל בני מתא עבדו ל"י רישא עליהו. ליומא אחרא קמו רבי יוסי ורבי חייא וברכו לון, ואזלו לארחייהו.

ריא) בניצוצי זהר כאן (אות ט') מצייך: עיין בס' ברכת אליהו (וונזבק תפ"ח) נ"ז ע"ב, שכתב דמכאן המקור למנהג שאין עושין נשואין בבית דירה שלו אלא במקום אחר, עיי"ש.

[שמחו כולם כל יום ההוא בדברי תורה, וכל בני העיר שמו אותו, [את הילד], ראש עליהם [להיות להם רב ומורה צדק. קב הישר כאן]. ביום השני, קמו ר' יוסי ור' חייא וברכו אותם והלכו לדרכם. פירוש ה"סולם" כאן].

כד מטו לגבי דר"ש, זקף עינוי וחמא לון. אמר לון, מסתכל הוינא בכו יומא דא, וחמינא לכו תרין יומין וחד ליליא דהויתון לגבי משכנא דההוא נער מטטרוני^י, וההוא נער הוה אוליף לכו רזין עילאין בחדוה דאורייתא. זכאה חולקכון בני.

[כשהגיעו לפני ר' שמעון, נשא עינו וראה אותם. אמר להם, מסתכל הייתי בכם ביום הזה, וראיתי אתכם שני ימים ולילה אחד שהייתם במשכן של נער מטטרון, ונער ההוא לימד אתכם סודות עליונים בשמחת התורה. אשרי חלקכם בני. (פירוש, הילד הזה הי' לו מדרגת מטטרון שנק' נער, וע"כ ביתו הי' משכן מטטרון). פירוש ה"סולם" כאן].

סדרו מילין כולהו קמי, וסחו לי עובדא, אמר לון, זכאין אתון, וזכאה חולקי, דהא אזכרנא יומא חד דהוה אזיל עמי בארתא רב ספרא אבוי, ובריכית לי כד אתפרש מיני, דיהא לי בר אריא באורייתא, ולא בריכית לי דאיהו יזכי בי. זכאה חולקכון בני, עליכו כתיב וכל בניך לימודי ה'.

[סדרו לפניו כל הדברים, וסיפרו לו המעשה. אמר להם, אשריכם ואשרי חלקי, כי אני זוכר שיום אחד הלך עמי בדרך רב ספרא אביו [של החתן, קב הישר כאן], וכשנפרד

ריב)עייין בהנסמן בניצוצי זהר שם (אות ח"ט). הנסמן ב"שערי זהר" במדב"ר פ"ב, יב (ד"ה והוא משכן הנער ששמו מטטרון – דף קנ"א ע"א).

ממני ברכתי אותו שיהי לו בן שיהי ארי' בתורה. ולא ברכתי אותו, שהוא יזכה לראות כר'י [וע"כ נפטר, ולא הכיר אותו]. אשרי חלקכם בני, עליכם כתוב וכל בניך לימודי ה'. פירוש ה"סולם" כאן].

ע"כ סיפור הזוהר הק', עם הוספות מס' קב הישר ועם תירגום ופירוש ה"סולם". ועיין ג"כ זהר חדש רות (דף פ"ו ע"ג ואילך): רבי בון ור' יוסי בר' חנינא הוו אזלין באורחא כו', עיי"ש כל הענין.

יב) וכל השתלשלות הסיפור הזה, אשר בתו של האכסנאי תזכה שיתגלה לה אשר בעלה הוא איש מורם מעם וכו' – כל זה זכתה האשה על ידי זה שהאירה להחכמים הקדושים ב"נר מצוה", בהדלקת הנר שעיי"ז יכלו לעסוק באורייתא, ועיי"ז זכתה להמשך הכתוב – "ותורה אור".

האיש יעסוק בתורה לאור נר של שבת, כי נשים בעוה"ב זוכים ע"י בעליהם ובניהם

יג) ובס' מעבר יבק (שפתי צדיקים פט"ו) כתב, וז"ל: ובפרשת תרומה דף קס"ו [ע"א] זירז לצורך תיקון גבוה **שהאיש יעסוק בתורה לאור נר של שבת**, כי נשי בההוא עלמא זכיין בבנייהו ובבעלייהו. וכבר נשאל מר' אליעזר לרשב"י נשי בההוא עלמא מה אינון, והעלה אותן

(ריג) בקב הישר כאן: ולא בריך לי דיזכה לגדל אותו וכו'.

ריד) כפה"נ כוונתו לזהר פ' שלח (דף קס"ז ע"א ואילך), וז"ל: אמר ר' שמעון [לרב מתיבתא], מלה חדא בעינא למנדע אי תיכול לאודעא לי, נשין בההוא עלמא אי זכאן לסלקא לעילא או היך אינון תמן... בהיכלא חדא אית בתיה בת פרעה וכמה רבוא ואלפי נשין זכיין בהדה, וכל חדא וחדא מינייהו דוכתין דנהורין ועדונין בלא דחקא כלל אית לה... פקודין דאורייתא דלא זכו לקיימא לון בהאי עלמא, משתדלי בהו ובטעמייהו בההוא עלמא כו', עכ"ל, עיי"ש בארוכה.

הרבה.

כל זכות האשה בנרות שבת הוא אם בעלה ובניה לומדים אצל הנרות

(יד) ועל יסוד דברי הזוה"ק פ' תרומה הנ"ל, כתב ג"כ בס' דעת תורה (סימן רס"ג ס"א), שכל זכות האשה בנרות הוא, אם בעלה ובניה לומדים אצל הנרות, ע"ש. וכ"כ ג"כ בשו"ת מור ואהלות סימן ז'רטי.

ב.ע"י הדלקת נרות שבת האשה מרבה שלום בעולם, ונותנת לבעלה אריכות ימים:

ע"י נרות שבת זוכה לבנים קדושים שיהיו נרו של
עולם בתורה וביראה, ונותנת לבעלה אריכות ימים

(א) ז"ל זוה"ק פ' בראשית (דף מ"ח ע"ב ר"ט): ואתתא בעיא בחדוה דלבא ורעותא לאדלקא בוצינא דשבת, דהא יקרא עילאה היא לה, וזכו רב לגרמה, למזכי לבנין קדישין דיהון בוצינא דעלמא באורייתא ובדחלתא, ויסגון שלמא בארעאריי, ויהיבת לבעלה רייא אורכא דחיין. בגין כך בעיא לאזדהרא בה. עכ"ל.

[וצריכה האשה [מטעם הנזכר] בלב שמח ובכוונה
להדליק נר של שבת, שהרי כבוד עליון הוא לה וזכות גדול
לעצמה, לזכות [ע"י הדלקת הנרות] לבנים קדושים שיהיו

רטו) הובא בס' דרכי הלכה לשו"ע או"ח סימן רס"ג ס"א (ע' קע"ז).
רטז) הובא ג"כ בס' עונג שבת (עונג ליל שבת – דף ט' ריש ע"ב). כף החיים
סימן רס"ג ס"ק כ'.

ריז) ובביתא. והרי ה"בית" – הוא גם חלק מ"בארעא". – כ"ק אדמו"ר
מלובאוויטש זי"ע, בלקוטי שיחות חלק י"א (ע' 283 הערה 12).

ריח) וגם לעצמה. וע"ד שבמדה שאדם מודד בה מודדין לו (סוטה ח, ב
במשנה). וי"ל דעוד יותר – כיון שהיא הממשיכה חיים לבעלה. – לקוטי
שיחות שם (הערה 13).

נרו של העולם בתורה וביראה, וירבו שלום בעולם, ונותנת לבעלה חיים ארוכים. ומשום זה צריכה להזהר בהדלקת הנרות, [שתהי' בכוונה גדולה]. פירוש ה"סולם" כאן].

ראוי להדליק הנרות בשמחה עצומה

(ב) ובסי' יסוד ושורש העבודה (שער השמיני, שער העליון) העתיק את דברי הזהר הנ"ל, ולפניו כתב, וז"ל: **לו חכמו ישכילו זאת יבינו לאחריתם**, הני נשי במה זכין, בהדלקה עושה מצוה **עוצם גודל השכר של הדלקת נר שבת**, והוא מבואר בזוה"ק כו'. (ומסיים) **צאינה וראינה בנות ציון איך ראוי להדליק הנרות בשמחה עצומה**.

מה שיהיו הבנים בוצינא דעלמא באורייתא ובדחלתא הוא כמו וכל בניך לימודי ה', ומה שיסגון שלמא בארעא הוא כמו ורב שלום בניך – ת"ח מרבים שלום בעולם

(ג) את דברי הזהר הנ"ל מבאר בסי' לקוטי לוי יצחקריט – הערות לספר הזהר (ח"א ע' י"ג ואילך), וז"ל: באורייתא תפארת, ובדחלתא יראה, מלכות, ויסגון שלמא הוא יסוד הנק' שלום המחבר ת"ת ומל', כי הבנים תלמידי חכמים הם המרבים שלום בעולם דמל', והוא ע"י הדלקת נר שבת שהוא שלום בית, כמארז"לי ע"פ ותזנח משלום נפשי. והיינו מה שיהיו בוצינא באורייתא ובדחלתא הוא כמו וכל בניך לימודי ה', ומה שיסגון שלמא בארעא הוא כמו ורב שלום בניך, ת"ח מרבים שלום בעולם...

ריט) להרה"ג הרה"ח המקובל וכו' ר' לוי יצחק שניאורסאהן ז"ל, אביו של כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע.

רכ) שבת דף כ"ה ע"ב, נעתק לעיל פ"ב סעיף ב' אות א'.

ע"י נהורא חיוורא יהיו הבנים בוצינא באורייתא; ע"י נהורא אוכמא יהיו בוצינא בדחלתא, יראה; וע"י נהורא סתימאה יהי' לבעלה אריכות ימים

וממשיך שם, וז"ל: והנה יש ג' בחי' אור, א' נהורא אוכמא, מל'; ב' הנהורא חיוורא שעליו ז"א, ת"ת; ג' הנהורא סתימאה שעליו בינה, הכוללת חכ' וכתר. . ע"י הנהורא חיוורא נעשו בני' בוצינא בתורה שמז"א, וע"י הנהורא אוכמא נעשו בוצינא בדחלתא, יראה, מל' (ויסגון שלמה הוא מהתחברות הב' נהורין הללו יחדו, כמובן). ויהיבת לבעלה, ז"א, אורכא דחיין הוא מהנהורא סתימאה, בינה, שהיא בחי' כתר לגבי ז"א. . ואריכת ימים הוא מכתר. . מהנהורא חיוורא יהיו הבנים בוצינא באורייתא, שתורה הוא בז"א. . ומהנהורא אוכמא, מל', יהיו הבנים בוצינא בדחלתא, מל'. . ומהנהורא סתימא, א"א, יהי' לבעלה, ז"א, אורכא דחיין מכתר, א"א, עכ"ל.

ענינו של שבת הוא עונג ושמחה, ולכן צ"ל הדלקת הנרות "בחדוה" וב"רעותא" – בשמחה וברצון (תענוג)

ד) ומבאר בזה בס' "תורת מנחם – תפארת לוי יצחק" (ח"א ע' ל"ה ואילך), וז"ל: בביאור הטעם שהדלקת נר שבת צ"ל "בחדוה דלבא ורעותא" – יש לומר: **ענינו של שבת הוא – עונג, "וקראת לשבת עונג" (ישעי' נח, יג), וגם שמחה, "וביום שמחתכם אלו השבתות" (בהעלותך יו"ד, יו"ד ובספרי שם). ולכן, גם פעולתן של נשי ישראל בכניסת השבת ע"י הדלקת נרות שבת, צ"ל מתוך שמחה ותענוג, "בחדוה דלבא", שמחת הלב, "ורעותא", רצון, ועד לפנימיות הרצון, תענוג.**

וממשיך שם, וז"ל: אאמו"ר מבאר שבהדלקת נרות שבת יש כל ג' הבחי' דאור. וממשיך לבאר, שג' הבחי' דאור (אוכמא חיוורא וסתימאה) כוללים כל הספירות – ממלכות (נהורא אוכמא) עד כתר (נהורא סתימאה, בינה, שכוללת גם חכמה וכתר).

כדי להמשיך ג' הבחי' דאור הכוללים כל הספירות, צ"ל הפעולה דהדלקת נר שבת חדורה בכל כחות האדם, כל פרטי הספירות כפי שהם באדם

ועפ"ז יש לומר, שכדי להמשיך ג' הבחי' דאור הכוללים כל הספירות, צריכה להיות הפעולה דהדלקת נר שבת (שעל ידה ממשיכים ג' הבחי' דאור) חדורה בכל כחות האדם, כל פרטי הספירות כפי שהם באדם. ולכן "אתתא בעיא בחדוה דלבא וברעותא לאדלקא בוצינא דשבת": "ברעותא" – רצון (כחות מקיפים), בחי' הכתר, כנגד "נהורא סתימאה", "בחדוה דלבא" – מדות (כחות פנימיים), בחי' ז"א, כנגד "נהורא חיוורא", ו"לאדלקא" – מעשה ההדלקה, בחי' מלכות כנגד "נהורא אוכמא".

המשכת הברכה שעי הדלקת נר שבת היא בג' הענינים דבני חיי ומזונא רויחא

וממשיך שם, וז"ל: ויש להוסיף, שגם המשכת הברכה שע"י נר שבת היא בנוגע לכל צרכי האדם (כשם שהפעולה דהדלקת נר שבת חדורה בכל כחות האדם), הנכללים בג' הענינים דבני חיי ומזונא רויחא, ובכולם רויחא: "למזכי לבנין קדישין דיהון בוצינא דעלמא כו" – הברכה ד"בני" בתכלית השלימות; "ויהיבת לבעלא אורכא דחיין" – הברכה ד"חיי", ובאופן של שלימות, אריכות ימים, לבעלה, וגם לעצמהיכב, לבנים ובני בנים; "ויסגון שלמא

בארעא" – החל מ"שלוש בית" (ענינו של נר שבת) שתלוי (גם) בשלימות דמזונא, כמובן מדברי הגמ' (ב"מ דף נ"ט ע"א) "כמשלם שערי מכדי נקיש ואתי תגרא בביתא", ומכיון ש"יסגון שלמא בארעא", כולל גם שה"שלוש בית" הוא באופן ד"יסגון", מובן, שנכלל בזה גם הברכה ד"מזונא רויחא", עכ"ל.

*

ועיין ג"כ בארוכה לעיל פ"ב סעיף ב' (בטעם הדלקת נרות שבת משום שלום בית, שלא יכשל בעץ או באבן).

ג. ברוך אתה בעיר:

**ברוך אתה בעיר – בשכר המצוות שאתה עושה בעיר:
חלה וציצית וסוכה והדלקת נר שבת**

(א) וז"ל המדרש רבה פ' תבוא (פ"ז, ה): **ברוך אתה בעיר** (תבוא כח, ג), אמר רבי יצחק, בעיר, **בשכר המצוות שאתה עושה בעיר, חלה וציצית וסוכה ונר שבת**. עכ"ל ריב"ג.

(ב) ועד"ז הוא בילקוט שמעוני עה"פ (רמז תתקל"ח), וז"ל: **ברוך אתה בעיר, בזכות מצות שאתה עושה בעיר, [חלה] וציצית וסוכה ולולב [ו]הדלקת נר שבת**, עכ"ל.

רכג) והעיר על זה הרד"ל שם (אות י"ב), וז"ל: בתנחומא [תבוא סי' ד'] הגי': מצות שאתה עושה בתוך ביתך בעיר, סוכה ומזוזה ומעקה. וכן נכון, שהם בבנין בית שמהם נבנית העיר. וגיי דהכא תמוה, מ"ט נקט הני טפי מכל המצוות. ועל חלה י"ל משום דכתיב (יחזקאל מד, ל) להניח ברכה אל ביתך, **ונר שבת שהוא משום שלום בית י"ל שהוא ענין בנין וקיום העיר**, אבל ציצית לא ידעתי טעם. לכן גיי התנחומא הנכונה, עכ"ל.

ד.אם שמרתם נרות של שבת, אני מראה לכם נרות של ציון:

בזכות נרות שבת אני מאיר לכם בכבודי. – עתידין האומות להיות מהלכין לאורכם. – כמה חביבה היא מצות הנרות

(א) ז"ל הילקוט שמעוני (ריש פ' בהעלותך): נרות של בשר ודם של חרס או של נחושת, הכל לפי כבודו של אדם, וכבוד השבת – נרותיה הן כבודיה. **אם שמרתם נרות של שבת אני מראה לכם נרות של ציון**, שנאמר (צפני' א, יב) והי' בעת ההיא אחפש את ירושלים בנרות. ואיני מצריך לכם לראות באורה של חמה, אלא **בכבודי אני מאיר לכם**, שנאמר (ישעי' ס, יט) **לא יהי' לך עוד השמש לאור יומם ולנוגה הירח לא יאיר לך והי' לך ה' לאור עולם**. **האומות עתידין להיות מהלכין לאורכם**, שנאמר (ישעי' שם, ג) והלכו גוים לאורך. **ואי זה אור הקב"ה מאיר לישראל, באור הצדקה**, שנאמר (מלאכי ג, כ) וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה. **וכל כך למה, בזכות הנרות שהן מדליקין בשבת**.

תדע לך **כמה חביבה היא מצות הנרות לפני הקב"ה**, שאע"פ שאין הקב"ה צריך לאורה, הוא מצוה למשה שיזהיר לאהרן, הה"ד (ר"פ בהעלותך) דבר אל אהרן ואמרת אליו בהעלותך את הנרות. עכ"ל.

(ב) ובמדרש תנחומא באבער (ר"פ נח): אמר הקב"ה, **אם הייתם זהירים בנר שבת אף אני מאיר לכם**, שנאמר והי' לך ה' לאור עולם.

(רכד) עיין בארוכה בהנעתק לעיל פ"ב סעיף א' (הדלקת נרות משום כבוד שבת).

(רכה) עיין שבת (דף כ"ב ע"ב): וכי לאורה הוא צריך כו'.

השבת רומז לאלף השביעי, שאז יהי' אור הלבנה כאור החמה, ולכן מדליקין נרות בליל שבת

ג) ז"ל השל"ה (מס' שבת דף קל"ט ע"א): לשון החייט [מערכת השמים] שער השביעיות^{רכו}: אמרו כי מצוה להדליק נר בליל שבת .. מפני שהשבת רומז לאלף השביעי, שאז הלבנה יהי' לה אור כאור החמה, מפני זה נצטוונו להדליק נר בליל שבת .. וראיתי מדקדקים מדליקין על פי הסוד שבעה נרות^{רכז}, ונכון הוא, כי אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות, עכ"ל.

ע"י מצות נרות שבת (שהוא דוגמת המנורה וז' נרותי), עי"ז נרות בית המקדש קיימים לעולם

ד) וכתב ע"ז כ"ק אדמו"ר ה"צמח צדק" מליובאוויטש (באור התורה פ' בהעלותך ע' שכ"ה), וז"ל: והנה כשיהי' אור הלבנה כאור החמה הרי ואור החמה יהי' שבעתים כאור שבעת הימים, א"כ הרי י"ל לכן במנורה היו ז' נרות כדי שימשיכו ההארה מבתי אור זה"י [ז' הימים]. ובזה אי"ש אל מול פני כו', דבחי המול פני המנורה הו"ע אור שבעת הימים. וזהו"ע שהנרות קיימים לעולם^{רכח}, היינו ע"י מצות שבת שהוא דוגמת המנורה וז' נרותי כנ"ל. עכ"ל.

בשכר שישראל זהירים בנר שבת ילכו לאורו של הקב"ה

ה) וז"ל שלטי הגבורים למרדכי מס' שבת פ' במה

רכו) מערכת השמים שער השבעיות, הובא ג"כ באוצר דינים ומנהגים (י.ד. אייזענשטיין, תרע"ז) ערך הדלקת הנר (ע' 93).

רכז) עיין בארוכה להלן פ"ט סעיף ד'.

רכח) קאי על לשון הרמב"ן ר"פ בהעלותך (בשם המדרש): הקרבנות כל זמן שבית המקדש קיים הן נוהגין, אבל הנרות לעולם אל מול פני המנורה כו'.

מדליקין סימן רס"ה (אות ה'): בשכר שישראל זהירים
בנר [מצוה, שבת ויו"ט וחנוכה] ילכו לאורו של הקב"ה,
שנאמר והי' לך לאור עולם כו', עכ"ל.

**קומי אורי – ע"י כי בא לפני זכות אורך שאתה מאיר
לפני בנר מצוה. – ע"י נר מצוה נזכה לאור הגנוז מן
ששת ימי בראשית**

ו) וכתב על זה בס' בני יששכר (מאמרי השבתות,
מאמר ו', נר שבת ס"איל), וז"ל: ולכאורה יקשה, אמת
הבשורה הזאת מבוארת היא במקרא, אבל זו מנין לומר
שהוא בשכר הנר מצוה. נראה לי, דהנה הפרשה מתחלת
(ישעי' ס, א) קומי אורי כי בא אורך, רצ"ל כי בא לפני
זכות אורך שאתה מאיר לפני בנר מצוה. וכן אחר כך
בפסוק והלכו גוים לאורך, הנה כשמסיים אחר כך לא יהי'
לך עוד השמש לאור יומם ולנוגה הירח לא יאיר לך והי' לך
ד' לאור עולם, היינו שנזכה לאור עולם אור הגנוז מן ששת
ימי בראשית אשר יכולין להביט בו מסוף העולם ועד
סופו.

בזכות הנרות יבוא בן ישי

ז) ז"ל ס' דבק מאח (בהסכמת הר"ח פלאג'י), מערכת
נ' סיי"ח (ערך נרות): עיני ראתה בס' ליקוטי הרמ"ע, והו"ד
[והובאו דבריו בספרו של] הרב זכר דוד להרב דוד זכות,

רכט) כן הוסיף בבני יששכר דלהלן. וכן משמע מהמשך הענין בשלטי הגבורים
כאן.

רל) הובא בס' דבק מאח (בהסכמת הר"ח פלאג'י) מערכת נ' בסופו (ערך נר
– עי' רפ"ו-רפ"ז). ומסיים: ועיין בסה"ק אחי סמך, מע' א', שכתבתי
בזה כיד ה' הטובה עלי, עכ"ל.

רלא) ושם אות כי מוסיף ע"ז: או"ר עול"ם בגימטריא מיכאל וגבריאל, הן
המה האפטרופסים של ישראל, כמו שאמר גבריאל לדניאל (דניאל י,
כא) ואין אחד מתחזק עמי על אלה כי אם מיכאל שרכם, עכ"ל.

שרמז שע"י הדלקת נרות שבת ויו"ט [נ]חנוכה ויוה"כ, זוכה למעלה גדולה, כאשר יעיין הקורא בדברי קדשו באורך. ורמז הרב שם פ"ז: ערכתי נר למשיח"י ר"ת לרבים מילה שבתות יו"ט חנוכה יוה"כ. ואפ"ל כי ע"י זכות זה יבוא בן ישי. וז"א [וזהו אומר] אימתי אצמיח קרן לדוד בזמן שערכתי"י נ"ר למשיח"י כדבר האמור, ודו"ק. עכ"ל.

נרות הן תרין משיחין. – נרות גי' זהו משיח בן דוד ובן יוסף

ח) ויש להעיר על זה מס' קהלת יעקב ערך נר (ח"ג דף י"ג ע"ג), וז"ל: **נרות הן תרין משיחין דאקרינ נר**, כד"א (תהלים קלב, יז) ערכתי נר למשיחירלב. ועפמ"ש באות הקדום דנרות הן נצח והוד יציבא מילתא, דנו"ה הן בחי' תרין משיחין כמ"ש בערכס"לג. עכ"ל.

ולהלן שם: **נרו"ת גימטריא זה"ו משי"ח ב"ן דו"ד וב"ן יוס"ף**. עכ"ל.

*

יכוין האדם בעשיית המצוות מאהבה, והקב"ה משלם לו שכרו

ט) לסיום כדאי להעתיק כאן מ"ש בס' ראשית חכמת (פרק המצוות אות כ"ו), וז"ל: גרסינן בעבודה זרה (דף י"ט

רלב) וז"ל מדרש רבה פ' אמור (סי"פ ל"א): אמר ר' חנין **בזכות להעלות נר תמיד אתם זוכים להקביל פני נרו של מלך המשיח**, מה טעם, שם אצמיח קרן לדוד וגו' [ערכתי נר למשיחי – כן העתיק בקונטרס "מנורת זהב טהור" (ס"ו) ובס' תורת העולה להרמ"א (ספ"כ)], ואומר (תהלים קכב, א) שמחתי באומרים לי בית ה' נלך, עכ"ל.

רלג) ערך משיח בן דוד וערך משיח בן יוסף (ח"ג דף ו' ע"ג). שם ערך נצח והוד אות ט"ז (דף י"ג ע"א).

ע"א) בפסוק (תהלים קיב, א) אשרי איש ירא את ה'
 במצותיו חפץ מאד, אמר רבי אלעזר, במצותיו ולא בשכר
 מצותיו. והיינו דתנן (אבות פ"א מ"ג) אל תהיו כעבדים
 המשמשין וכו'. השכר בא מאליו והקב"ה אינו מקפח שכר
 כל ברי' (עיין נזיר דף כ"ג ע"ב). ואפילו הכי יכוין האדם
 בעשיית המצוות מהאבה, והקב"ה משלום לו שכרו,
 כדגרסינן בשבת אמר רבאילד הרגיל בנר הויין לו בנים
 תלמידי חכמים כו', עכ"ל.

– פרק ח' –

במה מדליקין – הפתילות והשמנים

אין כוונתנו בפרק זה להאריך (בהעתקת דברי הש"ס וכו') בפרטי דיני הפתילות והשמנים המותרים והאסורים להדליק בהם נרות שבת, כיון שבדורותינו אין כל אחד מתקן לעצמו את הפתילות והשמנים שלו, כ"א קונה נרות (או פתילות ושמנים) המוכנים וכשרים לכתחילה לשבתילה.

ולכן נסתפק כאן רק בהעתקת חלק מדברי הרב בשו"ע שלו (סימן רס"ד) אודות הדינים הכלליים של הפתילה והשמן (המיוסדים על דברי הש"ס ומפרשיו, ראשונים ואחרונים, כמצויין במראי-מקומות וציונים שעל גליון השו"ע שלו), מלבד בענין ההדלקה בשמן זית, שהיא מצוה מן המובחר, שבזה נאריך קצת (בהעתקת הלשון וכו'), כדלהלן סעיף ב'.

א. פתילות מדברים שאין האור נאחז בהם ; שמנים שאינם נמשכים אחר הפתילה :

אסור לעשות פתילה לנרות של שבת מדבר שהאור אינו נאחז בו

א) ז"ל שו"ע הרב (סימן רס"ד סעיף א') : **אסור לעשות פתילה לנרות של שבת מדבר שהאור אינו נאחז בו ונכנס בתוכו אלא נסרך סביביו והשלהבת קופצת . . דכיון שאינן דולקים יפה, חוששי' שמה יטה הנר כדי שיתקרב מאוד השמן שבתוכו אל הפתילה וידלק יפה, ונמצא מבעיר**

רלה) ובס' שולחן הטהור (רי"ס רס"ד) כתב, וז"ל : פסולי הפתילות ושמנים אינו מצוי בינינו, ואין צריך להאריך בהן, עכ"ל.

בשבת, עכ"ל.

אם הדליק בדברים האסורים, אסור להשתמש לאורן
 (ב) וז"ל הרב שם (סעיף ב'): **ואם הדליק בדברים האסורים, אסור להשתמש לאורן שום תשמיש בעולם, אפי' תשמיש שא"צ עיון כלל, שא"צ להתקרב אצל הנר בשבילו, דכיון שאינן מאירים יפה חוששים שמא יטה הנר אע"פ שמשתמש מרחוק. ואין חילוק בזה בין נרות שעל השולחן לשאר הנרות שבבית או שבשאר כל החדרים, שכולן צריך להיות מדברים המותרים** וכו'.

אסור להדליק נר לשבת משמנים שאינם נמשכים אחר הפתילה

(ג) ז"ל שו"ע הרב (סימן רס"ד ס"ו): **אסור להדליק נר לשבת, בין נר שעל השולחן בין כל נר שבבית או שבשאר חדרים, משמנים שאינם נמשכים אחר הפתילה . . דכיון שאינן דולקים יפה חוששים שמא יטה הנר, עכ"ל.**

אם הדליק בשמנים האסורים, אסור להשתמש לאורן
 (ד) וז"ל הרב שם (ס"י): **אם עבר והדליק בשמנים שאסור להדליק בהם, דינו כהדליק בפתילות שאין מדליקין בהם, כמו שנתבאר למעלה** וכו'.

(רלו) ומוסיף שם, וז"ל: וי"א, **שאם יש במקום א' נר כשר, שעשו מדבר המותר, אע"פ ששאר כל הנרות עשויים מדבר האסור, אין בכך כלום, אפי' אם נר הכשר דולק בחדר בפ"ע, דכיון שהצריכוהו נר כשר במקום א', יש לו היכר וזכרון בזה ולא יבוא להטות. ולצורך שבת יש לסמוך על דבריהם בדיעבד ומותר להשתמש לאורן. ואם יש במקום א' נר א' כשר, ועומד אצלו נר פסול, מותר להשתמש שם לד"ה בכל ענין, שהרי אף אם לא הי' שם אלא נר הכשר בלבד הי' יכול להשתמש שם, ומה מפסידו אור נר הפסול, עכ"ל.**

(רלו) סעיף ב' (נעתק לעיל סעיף זה אות ב') ואילך.

ב. מצוה מן המובחר להדר אחר שמן זית:

ר"ט אומר אין מדליקין אלא בשמן זית בלבד

(א) וז"ל המשנה במס' שבת (דף כ"ד ע"ב): ר' טרפון אומר אין מדליקין אלא בשמן זית בלבד, עכ"ל.

אין הלכה כר"ט, אלא כחכמים שמתירין להדליק בכל השמנים, ואין לך אלא מה שאמרו חכמים אין מדליקין

(ב) וז"ל הגמ' שם (דף כ"ו ע"א): עמד רבי יוחנן בן נורי על רגליו ואמר, מה יעשו אנשי בבל שאין להם אלא שמן שומשמין, ומה יעשו אנשי מדי שאין להם אלא שמן אגוזים, ומה יעשו אנשי אלכסנדריא שאין להם אלא שמן צנונות, ומה יעשו אנשי קפוטקיא שאין להם לא כך ולא כך אלא נפט. **אלא אין לך אלא מה שאמרו חכמים אין מדליקין כו', עכ"ל.**

ר"ט יחידאה הוא לגבי חכמים

(ג) וברבינו חננאל כאן כתב, וז"ל: אין לך אלא השמנים שאמרו חכמים אין מדליקין בהן, **וכן הלכה**, עכ"ל. ובב"י סימן רס"ד (ד"ה אין מדליקין) כתב, וז"ל: **וה"ל ר"ט יחידאה לגביהו . . . הלכתא כחכמים שמתירין להדליק בכל השמנים**, עכ"ל.

חבב הקב"ה שמן זית יותר מכל השמנים בנר ובהדלקה

(ד) וז"ל מדרש תנחומא (פ' בהעלותך אות א'): עמד ר' יהודה על רגליו ואמר ליה לרבי טרפון, מה יעשו אנשי מדי שאין להם אלא שמן אגוזים, מה יעשו אנשי אלכסנדריא שאין להם אלא שמן צנונות, ומה יעשו אנשי קפוטקיא שאין להם לא זה ולא זה. **אמר ליה רבי טרפון, הרי מצינו שחבב הקב"ה שמן זית יותר מכל השמנים בנר ובהדלקה**, שהרי שנה פרשת הדלקת הנר ושילש בכמה מקומות.

ומרוב חיבתו בחר שמן זית זך כתית למאור, למאור ולא למנחות. . . ואנו מוצאין בהרבה מקומות **צוה הקב"ה על הנרות להדליק מן שמן זית זך**, שנאמר ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתית (תצוה כז, כ), צו את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור וגו' על המנורה הטהורה (אמור כד, ב-ד), ואף כאן כתיב בהעלותך את הנרות (פירוש, מן המעולה שבשמנים **תדליק את הנרות**, עץ יוסף כאן), עכ"ל.

כל השמנים כולן יפין לנר, ושמן זית מן המובחר

(ה) ז"ל הש"ס שבת (דף כ"ג ע"א): א"ר יהושע בן לוי, **כל השמנים כולן יפין לנר, ושמן זית מן המובחר**. אמר אב"י, מריש הוה מהדר מר אמשחא דשומשמי [שמן שומשמין], אמר, האי משך נהורי טפי (אינו ממחר לכלות כשמן זית רש"י), כיון דשמע לה להא דרבי יהושע בן לוי מהדר אמשחא דזיתא [שמן זית], אמר, האי צליל נהוריה טפי (צלול ומאיר, רש"י), עכ"ל.

לנר שבת פשיטא דשמן זית מצוה מן המובחר, לפי שנמשך אחר הפתילה יותר מכל השמנים

(ו) וז"ל התוס' שם (ד"ה מריש): נראה דאנר חנוכה קאי, ומשום טעמא דמסיק דנפיש נהוריה טפי, אבל **לנר שבת פשיטא דשמן זית מצוה מן המובחר, לפי שנמשך אחר הפתילה טפי מכולהו**, כדמוכח במתניתין דכולהו מודי ביה דמדליקין, עכ"ל.

(ז) וכן כתב הב"י סימן רס"ד (ד"ה אין מדליקין), וז"ל: ודע דאף על גב דפסקין הלכתא כחכמים שמתירין להדליק בכל השמנים, כתבו התוס' שם אהא דאמר אב"י מריש הוה מהדר מר אמשחא דשומשמי וכו', **דלנר שבת פשיטא דשמן זית מן המובחר, לפי שנמשך אחר הפתילה טפי מכולהו**, כדמוכח במתני', וכולהו מודו ב"י דמדליקין,

שמן זית מצוה מן המובחר לנר שבת

ח) וז"ל השו"ע (סימן רס"ד ס"ו): שאר כל השמנים, חוץ מאלורל^ח, מדליקין בהם. ומכל מקום **שמן זית מצוה מן המובחר** רלט, עכ"ל.

לכתחילה מצוה מן המובחר להדר אחר שמן זית

ט) וז"ל שו"ע הרב (סימן רס"ד ס"ב): אע"פ שכל השמנים, חוץ מאלו שָמְנו חכמים, כשרים להדליק בהם, **לכתחילה מצוה מן המובחר להדר אחר שמן זית** כמו לנר חנוכה, עכ"ל רמא.

רלח) שָמְנו חכמים, ונמנו בשו"ע כאן לפני זה.

רלט) ואם אין שמן זית מצוי, מצוה בשאר שמנים, והן קודמין לשעוה, כיון דיש אוסרין בשעוה. ומ"מ (ר"ל אם אין לו שמנים אחרים ויש לו נר שעוה ונר חלב, הגהות רעק"א כאן) נר שעוה קודם לנר חלב – מג"א כאן ס"ק י"ב. באר היטב כאן ס"ק ח' (ממטה משה ושל"ה).

הטעם דנר שעוה קודם לנר חלב כתב בשו"ע הרב כאן (סוף ס"ב): **"לפי שאורו צלול יותר"**. ומקורו מד"מ ורמ"א הל' חנוכה ר"ס תרע"ג (דאורו צלול כמו שמן). וכ"ה במט"מ הל' שבת (סי' ת"ד), וז"ל: **המצוה יותר מובחר בשעוה מבחלב, דאורה צלול ויפה**, עכ"ל.

ובהגהות רעק"א למג"א כאן: שעוה עדיף, דחלב הוא מאוס (אבל עיין מג"א סימן ער"ה סוף ס"ק ג', דראב"ן מיקל לפלות בגדיו או לקרות בספר בנר של חלב כיון דמאס. ועיין לבושי שרד עה"ג שם).

רמ) ולהעיר ממ"ש ב"קונטרס אחרון" שלו לסימן רס"ג ס"א אות א' [נעתק לעיל הע' קפד בסופה], וז"ל: הטושי"ע שהזכירו לעשות נר יפה, ודאי קיימו אנר שמבורך עליו ואוכל לאורו, ולא על נרות שמדליק שלא יכשל בעץ ואבן כו', עכ"ל.

רמא) ו"מותר ליתן מים בעששית שמדליקים בה בע"ש, כדי להגביה השמן. . . ונוהגין להתיר אף אם מתכוין לכיבוי כדי שלא תתקלקל העששית כשתדליק הפתילה על שוליה כו"ו – שו"ע הרב סימן רס"ה ס"ט. ומקורו משו"ע סימן רס"ה ס"ד וברמ"א שם.

אריכות ימים בזכות הדלקת נרות שבת בשמן זית

(י) וז"ל ספר חסידים (סימן ער"ב): מעשה באחד שהאריך ימיו, ולא מצאו לו שום זכות אלא שלא הי' מדליק בחלב בערב שבת אלא בשמן זית, עכ"ל.

(יא) והביאו ג"כ בס' עולת שבת לשו"ע כאן (סימן רס"ד ס"ק ד', ד"ה ומכל מקום שמן זית מצוה מן המובחר וכו'), וז"ל: כתב בספר חסידים, מעשה באחד שהאריך ימים הרבה, ולא מצאו לו שום זכות רק שהדליק בשבת בשמן זית, ע"ש סי' רע"ב, עכ"ל.

[ובבאר היטב (סימן רס"ד ס"ג) הביאו לס' חסידים הנ"ל בתור הוכחה לזה שיש להזהר להדליק בשמן (ולא בשאר דברים^{מב}), אבל לאו דוקא בשמן זית. וז"ל הבאה"ט שם: אבל יש ליזהר להדליק בשמן דוקא, כדאי' בספר חסידים שהאריך ימים בשביל זה, עכ"ל].

טוב שיהיו נרות של שמן זית, ולא של שעווה

(יב) וז"ל סידור האריז"ל להר"ש מראשקוב (ח"ב דף מ"ט ע"ב): טוב שיהי' ב' נרות של שמן זית, ולא שעווה, והם סוד נ"ה [נצח והוד], אבא הנק' שמן תוך נ"ה אמא הנק' זית המקבל אותן, עכ"ל.

ע"י ההדלקה בשמן זית זוכים לבנים המאירים בתורה שנמשלה לשמן זית, ונוחים זל"ז בהלכה כשמן זית

(יג) וז"ל החיד"א בס' מחזיק ברכה לשו"ע סימן רס"ד (ס"ק ב' – דף נ"ה סע"א): ובמקום שמצוי שמן זית צריך ליזהר בו, דהרגיל בנר הויין לו בנין רבנר^{מג}, ולכן צריך

רמב) וכפיה"נ שדייק כן מלשון הסי' חסידים: "שלא הי' מדליק בחלב בערב שבת, אלא בשמן זית". וכן העתיק לשון סי' חסידים במטה משה (ח"ד סי' ת"ד).

רמג) עיין בזה בארוכה בהנעתק לעיל פ"ז סעיף א'.

ליזהר בנר לעשותו בשלם שב[ש]מנים כדי לזכות לבנים המאירים בתורה שנמשלה לשמן זית. ועל דרך שכתב הטור לעיל סי' רס"ג ימ"ד: ויהא זהיר לעשות נר יפה, דאמר רב הונא הרגיל בנר שבת, להשתדל לעשותו יפה, הויין ליה בנים ת"ח. ופירש הרב ב"ח, דהדלקת הנר חובה, וא"כ על כרחך הוא דזוכה לבנין רבנן היינו אם עושה יותר מחיובו, לעשות נר יפה, ע"ש. ומטעם זה **צריך להזהר בשמן זית לזכות לבנים מאירים בתורה שנוחים בהלכה כשמן זית,** כמ"ש פ' זה בורר [סנהדרין דף כ"ד ע"א] שת"ח שבא"י נמשלו לשמן זית שנוחים זה לזה בהלכה, עכ"ל.

"הרגיל בנר הויין לי' בנים ת"ח" הוא ע"י ההדלקה בשמן זית

יד) וז"ל סי' פלא יועץ (אות נ' ערך נר): **נר שבת ונר חנוכה ידוע מארז"ל שהזהיר בהן זוכה לבנים ת"ח.** וענין הזהירות הוא . . שידליק בשמן זית זך כו', עכ"ל רמ"ה.

טו) ועיין פרמ"ג (א"א) סימן רס"ג ס"ק א', וז"ל: ע' ב"ח: הרגיל בנר יפה כו' . . כי נר מצויה . . יע"ש (ואפשר ז"ש שם ודרך חיים תוכחת מוסר, כלומר כמו **נר שבת חובה אם עושה מצוה מהודר משמן זית זוכה לאור התורה,** כן המוכיח חבירו יאמר בנחת ורכה שמביאו לחיי עוה"ב ומליצה נאה כמ"ש הר"מ ז"ל פ"ו מדיעות ה"ז), עכ"ל.

טז) ועיין בנתיבי עם (סימן רס"ד ס"ו), **שבירושלים נהוג בין הספרדים להדליק נר שבת רק בשמן זית.**

בבית כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ מליובאוויטש זי"ע לא הדליקו נרות שבת בשמן

(ז) על מ"ש בשו"ע הרב שם, ד"לכתחילה מצוה מן המובחר להדר אחר שמן זית כמו לנר חנוכה", מעיר כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע (לקוטי שיחות חכ"א, הוספות, ריש ע' 382), וז"ל: **בבית כ"ק מו"ח אדמו"ר לא ראיתי אף פעם שידליקו בשמן (זית וכיו"ב) בנרות שבת קודש ויו"ט**, כ"א בנרות חלב, והיפוכו בנרות חנוכה. טעם על זה לא שמעתי, עכ"ל.

(ח) ובספר "שולחן המלך" – הערות וביאורים בשו"ע אדה"ז (ע' קפ"ה) העירו על זה, דאולי הטעם לזה הוא, משום דבשמן יש חשש יותר שמא יטה מכמו בנר (של שעה או של חלב) הכרוך – עיין שו"ע הרב ריש סימן ער"ה. וש"נ.

שוב מצאתי כן בפמ"ג (אשל אברהם) סימן רס"ד ס"ק י"ב שכתב, וז"ל: **וב[סימן] ער"ה בט"ז ומ"א ב"ג דנר הכרוך מותר לקרות נגדו ובשמן אסור, א"כ טוב יותר נר כרוך משמן**. וראיתי מעמידין בשולחן נרות כרוכין ומנורה תלויה ע"ג השולחן משמן זית וקורין. דאם יש נר כשר כו'. ואי"ה בער"ה יבואר עוד בזה, עכ"ל.

ולהעיר גם ממשנה ברורה (סימן רס"ג ס"ק כ"ג), ושו"ת אז נדברו (ח"ב סימן ד'), **דאם הנרות שמדליק הם טובים להדלקה כמו שמן זית, אין מצוה מן המובחר ליקח שמן זית דוקא**.

מספר הנרות שמדליקין לכבוד שבת

א.נר אחד:

מן הדין מספיק בנר אחד בלבד

(א) ז"ל הטור והשו"ע (ריש סימן רס"ג): **יהא זהיר לעשות נר יפה**.

(ב) וכן משמע מפשטות סוגיות הגמרא, שהחובה היא להדליק **נר אחד בלבד**. ולדוגמא: הדלקת **נר** בשבת חובה (שבת דף כ"ה ע"ב); אמר רב הונא, הרגיל **בנר** הויין ליי בנים תלמידי חכמים (שם דף כ"ג ע"ב רמ"י); ג' דברים צריך אדם לומר בתוך ביתו ערב שבת עם חשכה כו', הדליקו את **הנר** (שם דף ל"ד ע"א רמ"ז); וכשבא לביתו ומצא **נר** דלוק רמח (שם דף קי"ט ע"ב); ותזנח משלום נפשי כו' זו הדלקת **נר** בשבת; ועוד.

(ג) אבל הראשונים ז"ל כבר כתבו שיש **להדליק ב' נרות**. וכן הוא ע"פ קבלת האריז"ל. ונתנו בזה כמה טעמים, וכדלהלן.

רמז) נעתק לעיל פ"ז סעיף א' אות א'.

רמז) נעתק לעיל פ"ב סעיף ב' אות ז'.

רמח) ובאבודרהם (סדר מעריב של שבת) מביא מאמר הגמ' שלפנינו וכותב: וכשיבוא אדם לביתו צריך שימצא **נרות דולקות** כו' ("נרות" לשון רבים). וכ"ה גם בספר המנהיג (הלכות שבת אות י"ח). מנורת המאור (חלק א' ע' ש"ו).

ובקה"י שנעתק לעיל פ"ה סעיף ב' אות ב', מבאר דיוק הלי "נר" ולא "נרות".

ב.ב' נרות (או פתילות):

ב' נרות (פתילות), א' כנגד זכור וא' כנגד שמור

א) ז"ל הטור והשו"ע (ריש סימן רס"ג): ויש מכוונים לעשות שתי פתילות, א' כנגד זכור וא' כנגד שמור.

[וכן הוא בתשב"ץ (אות ז') בשם מהר"ם: הי' עושה שתי פתילות וכו', אחת כנגד זכור ואחת כנגד שמור. ועיין ג"כ כלבו שנעתק להלן סעיף זה אות א (דברי התשב"ץ והכלבו הובאו ג"כ במט"מ ח"ד סי' תי"ד). ועד"ז הובא בשם מהר"ם בארחות חיים (הלכות הדלקת נרות ערב שבת סימן ט'). ובשבלי הלקט השלם (סימן נ"ט) מביא דברי הארחות חיים בשם הראב"ה. וכ"ה אכן לפנינו בראב"ה (סימן קצ"ט) רמט].

ב) וז"ל הב"ח כאן: ומ"ש ויש שמכוונים לעשות ב' פתילות, פי' בנר שקורין קרויז"ל ידליק שתי פתילות ויברך על שתיהן להדליק נר של שבת. וכן בנר של שעה ושל שומן לוקחין שתי נרות. עכ"ל.

רמט) ובראב"ה שם (הובא בשלטי הגבורים פ' במה מדליקין סוף אות ג') מוסיף: שאין להדליק פחות משני נרות. ומציין ע"ז כ"ק אדמו"ר מלובאוויטש זי"ע (בלקוטי שיחות חלק י"א ס"ע 289): כנראה יחידאה הוא. ולהעיר ממשי"כ במשנ"ב (סרס"ג סק"ו) ד"נראה שטוב יותר נר א' יפה ולא ב' גרועין, עכ"ל. ועיין ג"כ להלן פרק זה סעיף ג' אות ב', מרמ"א. ובקיצור שו"ע (סימן ע"ה ס"ב) כתב, וז"ל: ועכ"פ ראוי שלא לפחות משתי נרות, נגד זכור ושמור. ואך בשעת הדחק גם בחד סגי, עכ"ל.

ג) ועיין עוד בב"ח שם: ונוהגין עוד להביא לבי"ה שתי נרות של שעה כרוכין ביחד, זכר לזכור ושמור כדיבור אחד נאמרו. ומנהג הגון הוא מהגדולים הקדמונים, עכ"ל.

ובס' עולת שבת לשו"ע כאן (ס"ק א') כתב, וז"ל: ולקמן בסימן תרע"א כתב הרב בהג"ה סעיף ד' שאין לדבוקם הנרות ביחד, משום דהוי כמדור'. והב"ח כתב דמנהג מן הגדולים להביא לבית הכנסת שני נרות של שעה כרוכים יחד זכר לזכור ושמור כדיבור אחד נאמרו. ואפשר

מספר הנרות שמדליקין לכבוד שבת קיא

ג) ובשו"ע הרב (סימן רס"ג ס"א) כתב, וז"ל: **ויש מכוונים לעשות ב' פתילות בנר זהירא, א' כנגד זכור וא' כנגד שמור** (ומציין מקורו לטור ושו"ע כאן). ובנרות של שעה או של חלב וכיוצא בהן מדליקין ב' נרות. עכ"ל.

ד) ובחדא"ג מהרש"א בביאור דברי הגמרא שבת (דף ל"ג ע"ב): חזו [רשב"י ובנו] ההוא סבא דהוה נקיט תרי מדאני אסא (חבילות של הדס להריח בשבת, רש"י) ורהיט בין השמשות, אמרו לוי, הני למה לך, אמר להו, לכבוד שבת. ותסגי לך בחד, **חד כנגד זכור וחד כנגד שמור** כו'. וכתב ע"ז בחדא"ג מהרש"א, וז"ל: דאע"ג דזכור ושמור בדיבור אחד נאמרו. . מ"מ הוו תרי מילי, זכור הוא עשה ושמור הוא לא תעשה. . **ומטעם זה דאחד כנגד זכור ואחד כנגד שמור, נהגו נמי בנר של שבת ליטול ב' נרות.** וכמו

לומר דוקא לבית הכנסת, אבל לא בבית לצאת ידי חובת הדלקה, דהוי כמדורה. ועיין כ"ג מה"ב, עכ"ל. וכ"כ בכף החיים (סימן רס"ג ס"ק ה') בשם שכנה"ג בהגה"ט או"י ג' (ומסיים שם בשם שכנה"ג, וז"ל: אי נמי, דהכא מביאן כרוכין, ובשעת הדלקה מפרידן. ולא נהירא, עכ"ל).

אבל במג"א כאן (ס"ק א') כתב, וז"ל: **ויעשה נרות כרוכים, דזכור ושמור בדיבור אחד נאמר** (שם – מטי"מ ורש"ל דלעיל שם). וכן נוהגי' **בבה"כ** (ב"ח). ובע"ש [ובעולת שבת] כתוב דאסור, דהוי כמדור'. ולא ראה בד"מ בסי' תרע"א, עמ"ש שם כו', עכ"ל. ולהעיר מהלשון במטי"מ (ח"ד סי' תקי"ד): ואפשר שלזה עושין ג"כ נרות כרוכים בשבת לבית הכנסת כו'.

ובכף החיים (סימן רס"ג סוף ס"ק ה') הביא ממט"י (אות א') דצריך להדליק ב' פתילות בשני נרות להכירא אחד כנגד זכור וא' כנגד שמור, ודלא כמ"ד להדליק ב' פתילות בנר א'. ומ"ש מ"א בסק"א, אחר המחילה ליתא, יעו"ש.

ועיין בזה בשו"ע הרב (סימן רס"ג סוף ס"א) שכתב: **"ונוהגין להדליק בבהכ"נ נרות של שעה כרוכי' לזכור ושמור בדיבור אחד נאמרו"** (ומציין מקורו לב"ח כאן). וממשיך (ומציין מקורו ממג"א כאן) **"ואף בביתו טוב לעשות כן לפי טעם זה, וגם כדי להרבות האורה להידור מצוה כו"י**.

רנא) עיין לעיל הע' רנ, מכף החיים סוף ס"ק ה'.

שבנרות זוכין לבנים חכמים כמ"ש לעיל, ה"נ הדסים ע"ש
בנים צדיקים שנקראו הדסים, עכ"ל.

וזהו על זה בסי יפה ללב (או"ח סימן רס"ג ס"ב),
וז"ל: תמיהני על מהרש"א . . שכ"כ מסברתי כאילו
חדשות הוא מגיד, ולא זכר מ"ש כאן מרן בשו"ע, ושהם
דברי הטור והכלבו כמ"ש הבאה"ג, וכ"כ הרב הפרישה
בשם רש"ל שקבל כד"ג, וכ"כ הרב עולת שבת לקמן בסי
ש' בשם סי' תולעת יעקבי"ג כו', עכ"ל.

(ה) וז"ל הקדמת התיקו"ז (דף י"א רע"א): בשבת
אתחזא לון באדלקת שרגא דשבת בתרין פתילות דאש.
ובתיקון כ"א (דף נ"ז ע"א): אם הוה רגיל ביומי דחול
לאדלקא שרגא בפתילה חד, יוסיף בשבת תניינא.

(ו) ובתוצאות חיים (קיצור סי' ראשית חכמה מבעמח"ס
ר"ח) סימן צ' כתב, וז"ל: נר שבת (ש) צריך שיהי בב'
פתילות, וכן [אי'] בתיקונים [הנ"ל], ויכוין שהם זכור
ושמור, עכ"ל.

(ז) וז"ל שער הכוונות (ענין קבלת שבת דף ס"ז סע"ד):
שמעתי ממורי ז"ל . . שצריכין להדליק ב' נרות בליל
שבת. וגם הם סוד זכור ושמור, עכ"ל רי"ד.

(ח) וז"ל סי' תולעת יעקב (להמקובל הקדוש ר' מאיר
גבאי, בעמח"ס עבודת הקודש) בסוד השבת (אות ח"י):

(רב) וז"ל הפרישה (סימן רס"ג ס"ק ג'): קבלתי הא דנהגו לעשות פתילה
לשבת ולכרוך שתי נרות כאחד, היינו משום שזכור ושמור בדבור אחד
נאמרו, ועוד רמז לבי נשמות, ודו"ק. רש"ל.

(רג) נעתק להלן אות ח'.

(רנד) וממשיך שם: "ופ"א שמעתי ממורי ז"ל דרוש אחר בענין נר שבת",
וממשיך שם בענין ב' נרות כנגד בינה ומלכות, ודי' מיני שלהוביות כו' –
כבשאר מקומות בכתבי האריז"ל, כדלהלן.

(רנה) נעתק לשונו בשלי"ה (דף קל"ט ע"א).

וצריכה להדליק שתי פתילות, כנגד זכור ושמור.

ט) וז"ל ס' בן איש חי (הלכות שנה שניה, פ' נח ס"א):
נר שבת החיוב מן הדין הוא נר אחד, אך על פי הסוד צריך
להדליק שתי נרות, אחד כנגד זכור ואחד כנגד שמור,
עכ"ל.

י) הדעה להדליק ב' נרות (סתם, בלי הטעם דא' כנגד
זכור וא' כנגד שמור) הובאה ג"כ בעוד כו"כ מקומות
בכתבי האריז"ל.

ע"י ב' הנרות של שבת (שהם כנגד בינה ומלכות) מכבים ב' הנרות של הסט"א

יא) וז"ל פרע"ח שער השבת פ"ד (ד"ה הדלקת הנר):
הדלקת הנר. ארז"ל (שבת דף כ"ה ע"ב) הדלקת נר בשבת
חובה. הסוד הוא, כי ב' נרות הם, בינה ומלכותי, ותכוין
לכבות ב' הנרות של הסט"א . . . ב' נרות אלו, שהם בינה
ומלכות, בשניהם יחד שייך סוד זה הנריז, עכ"ל.

וכ"ה ג"כ בשער הכוונות ענין קבלת שבת (דף ס"ז
סע"א). ש ו"ע האריז"ל (קבלת שבת סוף ס"ב – ירושלים
תשד"מ ס"ע קב). סידור האריז"ל להר"ש מראשקוב (ח"ב
דף מ"ט ע"ב).

רנו) "וז"ש רז"ל בזמן שמוצא נר דלוק אומר יה"ר שיהא לשבת אחרת כך,
סוד כ"ך הוא מלכות ובינה, בסוד כ"ך עלה במחשבה, כמשי"ל בע' כ"י
(קהלת יעקב ערך נרות של שבת, ח"ג דף י"ג ע"ג). ועיין ג"כ לעיל פ"ה
סעיף ב' אות ב'.

רנז) וממשיך שם: "והנה בנר יש ד' מיני שלהובין כו"י, ובסוף הקטע שם
ניתוסף (בחצעי"ג): "ובתיקונים כתב שיהא נר של ד' פיות", כדלהלן
פרק זה סעיף ג' אות ד'.

**ב' הנרות הם כנגד ב' ההי"ן דשם הוי', שהם סוד
בינה ומלכות, שעולה מספרם תקס"ג, כמנין "נהנה
מזיו השכינה"**

(יב) ובס' בן איש חי (הלכות שנה שניה, פ' נח ס"א)
כתב, וז"ל: **על פי הסוד צריך להדליק שתי נרות . . כנגד
שני ההי"ן דשם הוי"ה ב"ה, שהם סוד בינה ומלכות,
שעולה מספרם תקס"ג, כמנין "נהנה מזיו השכינה",
עכ"ל.**

כל מילי דשבת שנים

(יג) על דברי הטור הנ"ל (סעיף זה אות א) כתב הב"י, וז"ל:
**כ"כ הכלבו בסימן כ"ד: בתנחומאנט מצאתי, כל
מילי דשבת שנים, כבשים, מזמור שיר ליום השבת,
לחם משנה, זכור ושמור. ונראה שהמנהג על זה להדליק
ב' נרות, עכ"ל (הכלבורסא).**

(נח) ועד"ז הביא בס' מטה משה (ח"ד סימן תי"ד) בשם הכלבו ממדרש
תנחומא.

(נט) עיין מדרש תהלים עה"פ (תהלים צב, א) מזמור שיר ליום השבת.
ילקוט שמעוני עה"פ (בשלח טז, כט) ראו כי ה' נתן לכם השבת (רמז
רס"א). תהלים שם (רמז תתמ"ג).

ובתנחומא ישן (באבצר) בשלח סימן כ"ד: בכל יום ה' יורד פרידה
אחת, ובערב שבת שתי פרידות, שנאמר והי' ביום הששי והכינו את
אשר יביאו והי' משנה וגו'.

ובשו"ת לבושי מרדכי (ח"ב סימן מ"ט), הביא מדעת זקנים לבעלי
התוס' עה"ת פ' פנחס (כח, ט), בשם מדרש שוחר טוב (מדרש תהלים).
ועיין "תורה שלמה" עה"פ בשלח שם (סימן קנ"ח-קנ"ט), ובהנסמן
בהערות שם.

(ס) בכלבו שם: כל מילי דשבתא כפול, שני כבשים כו'. וכ"ה במדרשים
שבהע' רנט (כל עיסקא דשבתא כפול).

(סא) ומסיים שם: כל זה מחיבור ה"ר אשר מספר המנהגות.

**ב' נרות כנגד איש ואשה, כי ב'פ נר בגי'ת"ק, כמנין
אברים שבאיש ואשה, וכריכת הנרות מרמז על חיבור
איש ואשה**

(יד) וז"ל מטה משה (ח"ד סי' תקי"ד): **המנהג . .
להדליק ב' נרות . . יש אומרים נגד איש ואשה, כי נ"ר נ"ר
כמנין אברים שבאיש ואשה, כי באשה יש ד' אברים יותר
מבאיש, ב' צירים וב' דלתות, כדאיתא בבכורות פרק
מומין אלו (דף מ"ה ע"ב), רנ"ב לאשה רמ"ח לאיש, כמנין
נר נר. ולפי זה נמי מיושב שכורכים הנרות יסב, כלומר
חיבור איש ואשה, ע"ד עונת ת"ח כו', עכ"ל.**

וכ"כ ג"כ באלהיו רבה (סימן רס"ג ס"ק ב').

(טו) ועד"ז כתב בס' בן יהוידע למס' שבת (דף כ"ג ע"ב),
וז"ל: **נר שבת כפול שתיים, א' כנגד האיש וא' כנגד
האשה, עכ"ל.**

**"בן ובת" עם מ' יום של יצירת הולד בגי' ת"ק, ובאיש
ואשה יש ת"ק איברים, ולכן מדליקין ב' נרות, כי ב'
פעמים נר בגי' ת"ק**

(טז) ובס' פענח רזא פ' בראשית כתב לרמז, שלכן
האדם חייב בפרי' ורבי' עד שיהיו לו בן ובת כדאיתא
בגמריסג, **כי בן ובת עם מ' יום שהם נוצרים בהם בגי' ת"ק,
ויש להם ת"ק אברים, בזכר רמ"ח ובנקבה רנ"ב, כדאיתא
בגמריסד. וכן פרו' ורבו' בגי' ת"ק. ולכן מדליקין בליל
שבת ב' נרות, כנגד איש ואשתורסה. כי ב' פעמים נ"ר בגי'**

(רסב) עיין לעיל הע' רנ. להלן סעיף זה אות כב.

(רסג) יבמות (דף ס"א ע"ב).

(רסד) במטה משה דלעיל סעיף זה אות יד מציין לבכורות (דף מ"ה ע"ב).

(רסה) ולהעיר שענין זה מתאים גם להטעם שהדלקת ב' נרות הם א' כנגד זכור
וא' כנגד שמור, כי איתא בתיקוני זהר חדש (דף ק"כ רע"א) ד"זכור"
ו"שמור" – **זכור לזכר, שמור לנוקבא**. ועיין בהנסמן ב"ניצוצי זהר"

ת"ק וכו'.

**ב"פ נר בגי' ת"ק, כנגד ת"ק איברים שבאיש ואשה,
ולכן מדליקין ב' נרות, שתאיר מצוה זו בכל איברים
שלהם**

(ז) ובס' בן איש חי (הלכות שנה שניה, פ' נח בתחילתה) כתב, וז"ל: **מה שמדליקין בליל שבת שתי נרות, ראיתי טעם בספרים, כי שתי פעמים נ"ר עולה ת"ק, והאיש ואשתו הם גוף אחד, ובפרט בליל שבת שהוא זמן הזיווג, ובאיש יש רמ"ח איברים ובאשה רנ"ב, וסך הכל ת"ק, כמנין שתי פעמים נ"ר, שתאיר מצוה זו בכל איברים שלהם, וכמו שכתוב (תהלים לו, י) כי עמד מקור חיים באורך נראה אור. עכ"ל.**

**ב' פעמים "נר" עולה "חנון המרבה לסלח", כי
בהדלקת נרות שבת יהי' תיקון לחטא חוה**

(ח) עוד כתב בס' בן איש חי שם, וז"ל: ונראה לי בסייעתא דשמיא, **שתי פעמים נ"ר עולה מספר "חנון המרבה לסלח", כי בהדלקת נרות שבת יהי' תיקון לחטא חוה' ונסלח החטא. ולכן בליל שבת מניחים המלאכים ידיהם על ראש האדם ואומרים לו (ישעי' ו, ז) וסר עונך וחטאתך תכופר (שבת דף קי"ט ע"ב). עכ"ל.**

לשם (אות ג').

ועיין באלף למטה על מטה אפרים (סתרכ"ה סל"ג) בשם הפמ"ג, דגם ביו"ט לא יפחות מבי' נרות שהם כנגד איש ואשה, אעפ"י דלא שייך אז הטעם דא' כנגד זכור וא' כנגד שמור.

(רסו) עיין בארוכה בהנעתק לעיל פ"ד סעיף ב'.

**ב"פ נר עולה ת"ק שהוא מהלך עץ חיים, ולכן הרגיל
בנר זוכה לבנים ת"ח, כי התורה עץ חיים היא
למחזיקים בה**

(יט) עוד כתב בס' בן איש חי שם, וז"ל: גם נראה לי
בסייעתא דשמיא לרמוז בהדלקת שתי נרות, דאמרו
רבותינו זכרונם לברכה (ב"ר פט"ו, ו): **עץ חיים מהלך
ת"ק שנה. ולכן מדליקין נר כפול שהוא מספר ת"ק,
להמשיך ולקבל שפע מעץ חיים** רסז. עכ"ל.

ב' נרות כנגד הארה כפולה בשבת לנפש ולגוף

(כ) עוד כתב בס' בן איש חי שם, וז"ל: ועוד נראה לי
בסייעתא דשמיא **טעם לשתי נרות, להאיר הארה כפולה
לנפש ולגוף. כי בשבת גם תענוג הגוף הוא מצוה** רסח, וכמו
שכתוב (ישעי' נח, יד) אז תתענג על ה'. עכ"ל.

ב' נרות כנגד בירור הניצוצות הכפול, מתתא לעילא

(כא) עוד כתב בס' בן איש חי שם, וז"ל: ועוד נראה לי
בסייעתא דשמיא **לרמוז בהדלקת הנר על ברור ניצוצי
קדושה, שיהי' מתתא לעילא, דוגמת אור הנר העולה
מתתא לעילא. ולהיות הברור הוא כפול, לכן נכפלו הנרות.**

ב' נרות כנגד ב' נשמות שיש לאדם בשבת. – נרות

כרוכים רמז לב' נשמות הכרוכים יחד בגוף האדם

(כב) וז"ל מטה משה (ח"ד סי' תקי"ד): **עוד טעם לב'**

רסז) המשך לשונו נעתק לעיל פי"ז סעיף א' אות ז'.

רסח) מצות עונג שבת – עיין רמב"ם ה' שבת פ"ל ה"א. טור ושו"ע (ושו"ע
הרב) ריש סימן רמ"ב. ועיין סידור האריז"ל (להר"ש מרשקוב) כוונת
אכילה בשבת, וז"ל: וכל המאכל אשר אוכל בשבת . . . אינו הולך
לחיצונים . . . אלא כולו נבלע באיבריו. ועיין אור התורה (לה"צמח
צדק"י) פ' בשלח ע' תרמ"א ואילך. ספר המצוות להצ"צ (דף צ' ע"א. שם
דף צ"ב סעי'א ואילך).

נרות, כנגד ב' נשמות שיש לאדם בשבת, והנשמה נקראת נר שנא' (משלי כ, כז) נר אלקים יסס נשמת אדם. ולכן עושין גם כן נרות כרוכים^ר, רמז לב' נשמות הכרוכים יחד בגוף האדם בשבת, עכ"ל.

וכ"כ באליהו רבה (סימן רס"ג ס"ק ב', הובא בכף החיים שם ס"ק ד'): עוד טעם לב' נרות, שהוא רמז לב' נשמות הכרוכים יחד בגוף האדם.

[ובס' יפה ללב (או"ח סימן רס"ג ס"ב) הביא מס' שמנה לחמו (ח"א דף י"ב ע"ג): טעם שמדליקין ב' נרות בשבת, משום דהנשמה קרויה נר, ובשבת יש באדם ב' נשמות, ע"כ מדליקין ב' נרות. והעיר על זה, ד"גם זה טעמו וראו מפורש בפרישה שם בשם רש"י לרע"א. וז"ל הפרישה (סימן רס"ג ס"ק ג'): קבלתי, הא דנהגו לעשות פתילה לשבת ולכרוך שתי נרות כאחד, היינו משום שזכור ושמור בדבור אחד נאמרו, ועוד רמז לב' נשמות, ודו"ק. רש"י. עכ"ל].

כנגד תוספת נר"ן שמקבל האדם בשבת

ומוסיף בכף החיים שם, וז"ל: ועוד נ"ל הטעם, כי הם כנגד ב' תוספת נר"ן שמקבל האדם בשבת, אחד מבחי' הלילה ואחד מבחי' היום, כמ"ש לעיל סס"י רס"א, יעוי"ש.

רסט) כ"ה ג"כ בירושלמי שנעתק לעיל פ"ד סעיף ב' אות א'. ועיין בהנסמן שם הע' נג.

רע) עיין ג"כ לעיל סעיף זה אות יד.

רעא) לכאורה יש להעיר בזה, דב' ענינים הם: א) ב' נרות כנגד ב' נשמות שיש לאדם בשבת, ב) נרות כרוכים רמז לב' נשמות הכרוכים יחד (וכמפורש יותר בלשון המט"מ כאן) – וברש"י מדובר, לכאורה, רק בטעם הדבר ש"נהגו. . . לכרוך שתי נרות כאחד", ולא בטעם הדבר ש"מדליקין ב' נרות" בכלל, כבסי' שמנה לחמו כאן.

ב' נרות כנגד ב' שרפים שסוככים עליו בכנפיהם שלא יזיקוהו המזיקים

כג) ובס' עונג שבת (עונג ליל שבת ס"ה – דף ט' ע"א), מס' סודי רזא כתב, וז"ל: **נגד ב' שרפים ב' נרות לשבת**, דכתיב כי מלאכיו יצוה לך וסמך ל' מזמור שיר ליום השבת. וסוככים עליו באבר, כנף א' למעלה וא' למטה, דכתיב בהלו נרו עלי ראשי וכתוב נר לרגלי דברך. השרפים כשהם רואים הנרות ערוכות, **וסוככים אותם בכנפיהם שלא יזיקוהו המזיקים**. שנים מלויים אותו, שנא' **כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך**, ר"ת **כמי"ל לב"ד**, לכן מסמך ליום השבת, שלא ילך סביביו כי אם **כמי"ל לב"ד** זהו תחום שבת. ושרפים נוהמים כארי קדוש קדוש קדוש, קדוש בעליונים קדוש בתחתונים קדוש בכל העולמות.

ג. ג' או ד' נרות:

מפני החשש ד"זוגות" טוב להדליק ג' נרות

א) ז"ל ס' עונג שבת (עונג ליל שבת ס"ד – דף ט' ע"א): וטוב היה להדליק ב' נרות, נגד מזרח ומערב, אלא שקרוב הדבר שיש לחוש לשניות, הם זוגות. **אלא בג' נרות אין שטן ואין פגע רע**, כי ג' רואים ואינם ניזוקין.

ג' או ד' נרות

ב) על מ"ש בשו"ע (ריש סימן רס"ג), דיש מכוונים לעשות ב' פתילות, אחד כנגד זכור ואחד כנגד שמור, כתב הרמ"א, וז"ל: **ויכולין להוסיף ולהדליק ג' או ד' נרות**, וכן

רעב) עיין זהר חדש רות (דף פ"ד ע"ד), וז"ל: שני מלאכי השרת מלוין לו לאדם, אחד בימינו ואחד בשמאלו, דכתיב כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך. ועיין תענית דף י"א ע"א. הקדמת הזהר (דף י"ב סע"ב). פי' ואתחנן (דף רס"ג סע"ב).

נהגו . . כי יכולין להוסיף על דבר המכוון נגד דבר אחריו, ובלבד שלא יפחות, עכ"ל.

לא לפחות מד' נרות

ג) ובס' ליקוטי מהרי"ח (סדר התנהגות ע"ש) מביא מס' כנפי יונה ח"ד **שלא יפחות מד' נרות**, ע"ש.

בנר יש ד' מיני שלהבות, נגד ד' אותיות הוי"ה, ולכן צריך שיהא נר של ד' פיות

ד) וז"ל הפרע"ח (שער השבת פ"ד ד"ה הדלקת הנר): והנה **בנר יש ד' מיני שלהבין, נגד ד' אותיות הוי"ה**, כנזכר בזוהר פרשת בראשית (דף נ' סע"ב ואילך) כו', עכ"ל [וכ"ה ג"כ בשער הכוונות ובסידור הר"ש דלעיל סעיף ב' אות א]. ובסוף הקטע שם ניתוסף (בחצע"ג): ובתיקונים כתב **שיהא נר של ד' פיות**.

ד. שבעה נרות:

שבעה נרות כנגד ז' נרות המנורה

א) ז"ל השל"ה (דף קל"ט ע"א) רעה: **וראיתי מדקדקים מדליקין על פי הסוד שבעה נרות, ונכון הוא, כי אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות**. ויש מדליקין עשרה נרות,

רעג) עיין שו"ת חת"ס (או"ח סי' ע"ה), מה שהקשה סתירת דברי הרמ"א בזה. הגהת חת"ס על גליון השו"ע (בשם הכת"ס). חכמת שלמה כאן.

רעד) וז"ל סי' בן איש חי (הלכות שנה שניה, פי נח בתחילתו): **באור הנר יש שלשה גונים, כנגד בריאה יצירה עשיה וכנגד נפש רוח נשמה וכנגד כונה ודיבור ומעשה**. ואף על פי שבזהר (פי' פקודי דף רמ"א ע"א) כתוב יש בנר ארבע שלהוביות כנגד ארבע אותיות השם, הנה **בחינה הרביעית נעלמת**, שהוא **בסוד נשמה לנשמה**. ולכן כתב ברוח חיים ז"ל: באור הנר יש שלשה, ולכן **חייב אדם להדליק הנר בשבת, יען כי גם השבת משולש בשלשה בחינות קדושה של שלשה סעודות**, ולכן צריך להדליק הנר שיש בו שלשה מיני אור בכניסת השבת. עכ"ל.

רעה) לאחר שמביא את דברי התולעת יעקב דלעיל פרק זה ס"ב אות ח'.

כי כולם מאירות ואלו ואלו דברי אלקים חיים, עכ"ל.

ב) דברי השל"ה הק' הנ"ל הובאו במג"א (סימן רס"ג ס"ק ב'), וז"ל: **ויש נוהגין להדליק ז' נרות**, וי"א עשרה (של"ה), עכ"ל. ובספר אור ישראל (להרה"ק מוה"ר ישראל יפה) האריך למצוא יסוד לזה, עיי"ש בהלכות שבת (דף קי"ט ע"ב).

ג) וז"ל שו"ע הרב (סימן רס"ג ס"א): **ויש נוהגין להדליק לעולם ז' נרות**. ויש נוהגים להדליק עשרה מטעם הידוע להם.

שבעה נרות כנגד ז' ימי השבוע

ד) ובבאר היטב (סימן רס"ג ס"ק ב') כתב, וז"ל: **ונוהגין להדליק ז' נרות כנגד ז' ימי השבוע**, וכ"כ הארי"י ז"ל, עכ"ל.

ה) ועד"ז כתב בס' עולת שבת (סימן רס"ג ס"ק א'), ד"ה ומ"ש ג' או ד' נרות), וז"ל: ובכ"ג מה"ב **יש נוהגים להדליק שבעה נרות כנגד שבעה ימי השבוע**, ונכון הוא **ליודעי חן**, עכ"ל.

להדליק בעששית ז' פתילות

ו) וז"ל ס' פלא יועץ (אות נ' ערך נר): **ומה טוב להדליק בעששית ז' פתילות**, עכ"ל.

רעו) ומציין מקורו: הארי"י. ועיין להלן הערה רעח.

רעז) ולהעיר, דגם שבעה נרות המנורה הם **"כנגד שבעת ימי בראשית"** (יל"ש ר"פ בהעלותך). והרי הובא לעיל משל"ה, דהדלקת ז' נרות דשבת הם **"אל מול פני המנורה כו"**.

רעה) וכן הביא בשם האריז"ל – בסידור ריעב"ץ (דיני ערב שבת). אבל דעת הריעב"ץ (שם אות ל') היא **"להרבות בנרות כפי יכולתו"**.

ויש לציין, אשר בשער הכוונות (שנעתק לעיל פרק זה סעיף ב' אות ז'), וכן בשאר כתבי האריז"ל (שהובאו לעיל שם) כתב להדליק ב' נרות.

שבעה נרות כנגד ז' ספירות הרמוזים בשבוע

ז) ובס' בן איש חי (הלכות שנה שניה, פי נח ס"א) כתב, וז"ל: על פי הסוד צריך להדליק שתי נרות. . והמדקדקין מדליקין שבעה נרות, ואומרים העולם כנגד שבע ספירות חג"ת נהי"ם הרמוזים בשבוע.

שבעה נרות כנגד ז' העולים לתורה בשבת, כנגד ז' ימי השבוע וכנגד ספירה השביעית (מלכות, כי השבת היא בחי' המלכות)

ח) ובכף החיים (סרס"ג ס"ט) כתב, וז"ל: וחסידיים ואנשי מעשה נוהגין להדליק דוקא ז', שהם כנגד ז' עולים. וגם כי הם כנגד ז' ימי השבוע. ועוד, כי השבת היא בחי' המלכות, שהיא שביעית אל ספירות הבנין כידוע, וע"כ מדליקין ז' לרמז אל בחי' הנזיר, עכ"ל.

נוסח ה"לשם יחוד" בהדלקת ז' נרות

ט) וכתב בכף החיים שם (סל"ד) ב"סדר הדלקה", וז"ל: ואח"כ תאמר לשם יחוד וכו', הריני בא לקיים מ"ע דרבנן להדליק ב' נרות לכבוד שבת. . (ואם מדלקת ז' תאמר: ועוד הריני מדלקת ה' כדי שיהי' סך הכל ז', שהנם כנגד ז' עולים לס"ת), עכ"ל.

רעט) ועיין ג"כ סידור צלותא דאברהם (ירושלים, תנש"א), ח"א (ע' רל"ז טור א'), שהביא מספר עולת תמיד (אמסטרדם, תפ"ה), וז"ל: ונוהגין להדליק ז' נרות כנגד שבעת ימי השבוע, ונכון הוא ליודעי חן.

רפ) ומוסיף, וז"ל: וביוה"כ נוהגין להדליק ו', וביו"ט ה', ובר"ח ד', כנגד מנין העולים, שיש להם טעם בסוד, כמ"ש לעיל סי' קל"ה אות י"ט, יעו"ש. וכ"כ הפתה"ד [הפתח הדביר סימן רס"ג] סוף אות א', חס"ל אות א', עכ"ל.

אפילו המדליק ז' נרות, כשיבוא לביתו יסתכל רק בשתי נרות

(י) וז"ל סי' בן איש חי (הלכות שנה שניה, פי' נח ס"א): **אפילו המדליקין שבע נרות, עם כל זה, כשיבוא לביתו יסתכל בשתי נרות דוקא, ויכוין שהם אחד כנגד זכור ואחד כנגד שמור. גם יכוין, אחד כנגד ה"א ראשונה ואחד כנגד ה"א אחרונה. גם יכוין שיאירו נרות שבקדושה למעלה, עכ"ל.**

(יא) ועד"ז כתב בכף החיים (סימן רס"ב ס"ז): **ותסתכל בב' נרות (וגם אם מדליק ז') ותכוין כי אחד כנגד זכור ואחד כנגד שמור, עכ"ל.**

*

(יב) לסיום סעיף זה מצאנו לנכון להעתיק מ"ש בלקוטי חבר בן חיים (על מ"ש ברמ"א (דלעיל סעיף זה אות א) **ד"יש נוהגין להדליק ז' נרות**"), וז"ל: **ובלבד שלא יעשו מנורה בת ז' קנים, דאסור, כדאיתא בפ"ג דע"ז (דף מ"ג ע"א) והובא ביו"ד שם (סימן קמ"א ס"ח), עכ"לרפא.**

ה.עשרה נרות:

(א) ז"ל השלי"ה (שנעתק לעיל פרק זה ס"ד אות א'): **וראיתי מדקדקים מדליקין על פי הסוד שבעה נרות. . ויש מדליקין עשרה נרות, כי כולם מאירות ואלו ואלו דברי**

רפא) ובשמירת שבת כהלכתה (פמ"ג שוה"ג לסעיף ב') כתב, וז"ל: **והמרבה בנרות לא ידליק במנורה בעלת שבעה קנים העשוי' מתכת, כתבנית המנורה שבבית המקדש, גם אם אין הנרות עומדים בשורה אחת כבמנורת המקדש אלא במעגל וכדומה, וגם אם מדליק בנרות ולא בשמן, עכ"ל. ומציין שם (בהע' ח'): עיין יו"ד סימן קמ"א ס"ח ובשי"ד ס"ק ל"ה ובפי"ת ס"ק י"ד. ספר חק לישראל על דיני ערב פסח שחל בשבת דף צ"א בהערה.**

אלקים חיים, עכ"ל.

(ב) ובמג"א (שנעתק לעיל שם אות ג') בשם השל"ה הנ"ל: ויש נוהגין להדליק ז' נרות, וי"א עשרה (של"ה).

(ג) ובשו"ע הרב (שנעתק לעיל שם אות ז'): ויש נוהגין להדליק לעולם ז' נרות. ויש נוהגים רפ"ב להדליק עשרה מטעם הידוע להם.

**עשרה נרות, כי עשר מנורות עשה שלמה (שנק' כן
ע"ש כי שלום הי' בימיו, ונרות שבת הם משום שלום
בית)**

(ד) ובסי' יפה ללב (או"ח סימן רס"ג ס"ב) הביא מס' עולת שבת (סי' ש') שבי: ויש מדליקין עשרה נרות כי כולם מאירות אלו ואלו דא"ח רפ"ג וכו'. וכתב ע"ז היפה ללב, וז"ל: וטעם מדליקין עשרה נרות נכון הוא, כי עשר מנורות עשה שלמה (עיין מנחות דף צ"ט ע"א) שנקרא כן על שם כי שלום הי' בימיו, לכך הן מדליקין יו"ד נרות, כי נר שבת הוא משום שלום הבית רפ"ד כו', עכ"ל.

עשרה נרות כנגד עשרת הדברות

(ה) ובמשנה ברורה (סימן רס"ג ס"ק ז') כתב, וז"ל: ויש נוהגין להדליק . . עשרה כנגד עשרת הדברות. ומציין מקורו לשל"ה (אבל בשל"ה שם ליתא הטעם).

(רפב) ומציין מקורו: של"ה.

(רפג) ומוסיף [והוא העתקת לשון השל"ה הנ"ל]: ואלו הנרות אינן צריכין להיות כולם על השולחן אשר הוא אוכל, אף אם הם מסודרות [במקום אחר – יפה ללב כאן] מצטרפין לרמז הסוד הזה, ע"ש.

(רפד) עיין בארוכה בהנעתק לעיל פרק ב' סעיף ב'.

ו. ל"ו נרות:

ל"ו נרות, כנגד ל"ו שעות ששימש אור הראשון

א) ז"ל מדרש פנחס (סימן א'): איתא במנהגים שיש להדליק בשבת קודש ל"ו נרות^{רפה}, כנגד ל"ו שעות ששימש אור הראשון^{רפי}, דהיינו, שאדם הראשון נברא בערב שבת, נמצא י"ב שעות של ערב שבת וכ"ד של שבת, ואחר כך נגנזו כו'.

הדברים הנ"ל שמעתי מפיו בליל שבת, והוא היה ליל שבת הראשון שהתפלל בבית הכנסת שלו בקהילה קדושה אוסטרעא. ואחר כך כשבא בשחרית לבית הכנסת, מנה את הנרות שדלקו בבית הכנסת, ומצא מצומצם ל"ו נרות, לא פחות ולא יותר והנאהו מאוד. עכ"ל.

ה' פעמים או"ר כתיב במעשה בראשית, בגימטריא אל"ה (ל"ו)

ב) ובס' בני יששכר (מאמרי השבתות, מאמר ו'), נר שבת אות כ"א) כתב, וז"ל: **נר שבת הוא הארה מן אור הגנוז**, וירא אלקים את האור כי טו"ב. על כן נקרא הדלקת נרות במקרא בלשון הטבה, בהטיב"ו את הנרות (תצוה ל, ז). **על כן מרבותינו הקודמים היו מדקדקים להדליק ל"ו נרות, נגד ל"ו שעות ששימש אור הגנוז** לאדם הראשון קודם שנגנז. וגם כן ה' פעמים או"ר כתיב במעשה בראשית בגימטריא אל"ה, היינו אלף ל"ה. והנה בהחזרת האלף לאלף הנה אל"ה מנין ל"ו. עכ"ל^{רפז}.

רפה) מהמשך הענין מוכח שמדובר בנרות שבת קודש שמדליקין בבית הכנסת.

רפו) עיין ירושלמי ברכות פ"ח ה"ה. ב"ר פ"יא, ב. פ"יב, ו. יליש שנעתק לעיל פ"ב סעיף א' הע' יג.

רפז) ולעיל שם (אות ו') כתב, וז"ל: שבת הוא יום שכולו אור, ולא נאמר בו

ז. מ"ט נרות; ק"ס נרות או נרות כמספר שב"ת:

מ"ט נרות

א) בספר רזא דעובדא (עולת שבת – ע' כ"ג) מספר אודות הצה"ק ר' מרדכי'לע מנדבורנא, וז"ל: בהגיע זמן הדלקת הנרות... בריצה גדולה נכנס לבית מדרשו, והדליק את הנרות שהוכנו להדלקה בעדו סביבות הקירות, וכן במנורה גדולה התלויה על התקרה שקרוא (הענג לייכטער), ס"ה מ"ט נרות רפ"ח לכבוד שב"ק, וכן לטובת נשמת אבותה"ק ולשאר צדיקים כו', עכ"ל.

הרה"צ ר"מ מנדבורנא הי' מדליק ק"ס נרות. וי"א

שהי' מדליק נרות כמספר שב"ת

ב) וז"ל ספר אורות מרדכי (מהצה"ק ר' מרדכי'לע מנדבורנא) פרק י' (ע' צב): דרכו של רבינו היה להרבות בנרות בכל עת ובכל זמן ובכל מקום. ובפרט בערב שבת קודש, שאז היה מדליק מאה וששים נרות. וי"א שהיה מדליק נרות כמספר שב"ת רפ"ח... ולזה היה רבינו קונה נרות גדולות וטובות ביותר, עכ"ל.

ויהי ערב במעשה בראשית, ואור הראשון שימש אז ל"ו שעות, מנין אליה, אלף ל"ה, מנין ה' פעמים או"ר הנאמר במעשה בראשית, על כן תיקנו חז"ל למצוה נרות שבת, עכ"ל.

רפח) בגודל ענין מספר מ"ט (מ"ט תיבות שבמזמור "למנצח בנגינות מזמור שיר"; מ"ט אותיות שבפסוק "ישמחו וירננו גו'"; ועוד) – עיין קונטרס "מנורת זהב טהור" להרש"ל.

ולהלן בסמוך מסופר שהי' מדליק ק"ס נרות או נרות כמספר שב"ת.

רפט) ולעיל בסמוך מסופר שהי' מדליק מ"ט נרות.

ח. ירבה בנרות ככל יכלתו:

השבת רומז לאלף השביעי, שאז יהי' אור הלבנה כאור החמה, ולכן צריך להדליק נרות רבות בשבת

א) ז"ל החייט (מערכת השמים שער השבעיות), הובא בס' אוצר דינים ומנהגים (י.ד. אייזענשטיין, תרע"ז) ערך הדלקת הנר (ע' 93): **השבת רומז לאלף השביעי, שאז הלבנה יהי' לה אור כאור החמה, ומפני זה נצטוונו להדליק נרות רבות בשבת, עכ"ל.**

ריבוי נרות הוא בכלל ברכה

ב) עוד באוצר דינים ומנהגים שם: מרבים נרות בשבת . . **ריבוי נרות הוא בכלל ברכה, דכתיב כו' – ומעתיק תוכן דברי הספר חסידים שנעתק לעיל פ"ה סעיף א' אות א'.**

הרגיל בשרגי טובא נפקי מיניה גברי רברבי

ג) והגריעב"ץ ז"ל בסידורו (במוסד השבת, דיני ערב שבת אות ל') כתב, וז"ל: **וירבה בנרות בכל יכלתו, דרגיל בשרגא טובא נפקן מיניה גברי רברבי, עכ"ל.**

ועיין בהנעתק בארוכה לעיל פ"ז סעיף א' אות א', ובהנסמן שם הערה קפח.

מצוה להרבות בנרות. – הגר"א ז"ל הי' מרבה מאד בנרות

ד) ועיין במעשה רב להגר"א (ס"ק ק"מ); קיצור שו"ע (סימן ע"ה ס"ב) **דמצוה להרבות בנרות.** ובמעשה רב (ס"ק קי"ב), **שהגר"א ז"ל הי' מרבה מאד בנרות.**

ט.נרות כפי מספר נפשות ביתו:

בכל פעם שנולד בן או בת, מרבה בנרות, שעיי"ז יזכו לבנין וחתנין ת"ח

א) ז"ל ס' לקוטי מהרי"ח (סדר התנהגות ערב שבת דף י"ג ע"ב): מנהג הנשים, כאשר יולד להם בן או בת מוסיפין נר אחד. וסמך לדבר משום דאמרינן בפי' במה מדליקין (שבת דף כ"ג ע"ב) דבשכר שמרבין בנרות דשבת הוי ליי בנין וחתנין רבנן, ע"ש. לכך בכל פעם שיוולד להם בן או בת מרבה בנרות, שעיי"ז יזכו לבנין וחתנין ת"ח.

עיין ג"כ בפתח הדביר (סימן רס"ג סוף אות א') ובחסד לאלפים שם, ע"ש. ועיין שו"ת שארית יהודה סימן כ"ג.

ועיין שו"ת משנה הלכות (ח"ז סימן ל"ה ד"ה ונראה) שהביא טעם לזה, דכיון דהאשה היולדת החסירה להדליק שבת אחת, לכן מוסיפה מכאן ואילך נר אחד. אלא שיש למנהג זה טעם נוסף, עיי"ש.

וכ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע כתב (בלקוטי שיחות חלק י"א ע' 289), שהוא כדי להאיר מזלם של כאו"א מבני הבית.

רצ) עיין בארוכה בהנעתק לעיל פ"ז סעיף א'.

רצא) עיין משנה ברורה (סימן רס"ג ס"ק י"א) דבשבת הראשונה להולדת הולד מדליק הבעל במקום אשתו היולדת. ועיין בערוך השולחן (שם ס"ק ז') דמסתמא אינה נקיה. ובתורת שבת (שם ס"ק ד') כתב הטעם שאינה יכולה לקום ממטתה. ועיין בהגהות בעמח"ס "ברוך טעם" לשו"ע סימן רס"ג ס"ק ו' (נדפסו בסוף השו"ע). ועיין כף החיים (סימן רס"ג ס"ק כ"ג).

אם במשפחת בעלה לא נהגו להוסיף נר בהולדת ולד, אין בכוחה להכריח אותו לקנות נר נוסף, אבל מ"מ ראוי שיתן לה בעלה האפשרות לנהוג כך

ב) ובשו"ת שבט הלוי (ח"ז סימן י"א אות ב') כתב, דאם אצל משפחת בעלה לא נהגו מנהג זה, אין בכוחה של האשה להכריח אותו לקנות נרות מממונו כדי לנהוג כך. ומכל מקום, כיון שנר שבת הוא משום שלום ביתיצי, ראוי לבעלה לתת לה אפשרות לנהוג כמנהג משפחתה, ולא ימנע ממנה זאת ויגרום חלילה להפרת השלום, ע"כ.

היתה אשתו רגילה בנרות כמספר הילדים, ונפטרה, אין אשתו השני' חייבת להדליק כמספר הנ"ל

ג) כתב בשו"ת שאילת יצחק (ח"ג סימן כ"א), דמי שאשתו היתה רגילה להדליק הרבה נרות כמספר הילדים אשר בביתיצי ונפטרה וצד והתחתן עם אשה אלמנה יצי, אין אשתו השני' חייבת להדליק כמספר הנרות שהדליקה אשתו הראשונה, אלא תוכל לנהוג כמנהגה בהדלקת הנרות, ע"כ.

רצב) עיין בארוכה בהנעתק לעיל פרק ב' סעיף ב'.

רצג) לכאורה הוא הדין גם באם היתה אשתו הראשונה מדלקת הרבה נרות מטעם אחר (לאו דוקא מפני מספר הילדים שלה), ודייק כאן כמספר הילדים, מפני החידוש שבדבר, שאפילו היתה מדלקת אותם כמספר הילדים, אעפ"כ אין אשתו השני' חייבת להדליק כמספר הזה.

רצד) לכאורה הוא הדין גם אם גירש אותה בעלה, ועזבה את הבית (שאז דינה כאינה בביתה, ומדליקה רק ב' נרות – עיין ששכ"ה, ח"ב, פמ"ג ס"ג, ובהנשמך שם הע' י"ד), והילדים נשארו בבית הבעל, אעפ"כ אין אשתו השני' חייבת להדליק כמספר הילדים של אשתו הראשונה.

רצה) לכאורה הוא הדין גם עם התחתן עם גרושה. ולכאורה ה"ה גם עם התחתן עם בתולה (אף שבנוגע למתחתן עם בתולה י"ל, שכוין שעד עתה, על פי רוב, לא הדליקה נרות, לכן אם תתחיל עתה להדליק נרות כמספר הנרות שהדליקה אשתו הראשונה – לא תשנה בזה כלום ממנהגה עד עתה. ועדיין צ"ע).

צ"ע מה הדין בנתאלמנה (לכאורה פשוט שאינה משנה ממנהגה), וכן אם מת לה ילד רח"ל (לכאורה אין מפחיתה).

י. אין האשה רשאית לפחות ממספר הנרות שהיא רגילה בהם:

אין האשה רשאית לשנות מדרכה, דהוי כנדר

א) אשה הנוהגת להדליק מספר מסויים של נרות שבת – אינה רשאית לפחות ממספרם, וכמ"ש בשו"ת מור ואהלות (סימן ז"צ), **דלכתחילה אינה רשאית לשנות מדרכה, דהוי כנדר, ע"כ.**

נתייקרו הנרות, ורוצה להפחית ממספר הרגיל – אפשר שצריכה התרת נדרים

ב) ובשו"ת לבושי מרדכי (מהדו"ת סימן מ"ט"ז), דן "ע"ד הדלקת נרות לש"ק אשר כעת נתייקרו מאוד כידוע, ודחיקא לי שעת' להרבות בהוצאות כ"כ שיצטרך ללוות עד"ז, האין די בב' נרות כעיקר הלכה", ומאריך בזה, ומסיים: **"ואפשר דצריך התרה, כשאר נדרי מנהגים.** אלא דמדברי מג"א"רצ"ח וקיצור שו"ע"רצ"ח הני"ל לא משמע הכי", עכ"ל.

רצו) הביאו במנחת שבת, מנחה חדשה (השמטות), לקיצור שו"ע סימן ע"ה סי"ד (דף קכ"ז ע"ב), והובאו דבריו בס' שמירת שבת כהלכתה ח"ב פמ"ג סעי' ג'.

רצז) ונכפל שם (בשינויים קלים) בסימן ק"ט.

רצח) סימן רס"ג ס"ק ט' (בדין ד"אם אין ידו משגת לקנות נר לשבת ולקידוש היום... וכן... נר שבת ונר לחנוכה, נר שבת קודם" – **ד"אם יש לו נר א' סגי, ויקנה אח"כ לקידוש או לנר חנוכה"**), נעתקו לעיל פ"ה סעיף ד' הע' קסג.

רצט) סימן ע"ה ס"ב (י"ראוי שלא לפחות משתי נרות, נגד זכור ושמור. ואך בשעת הדחק גם בחד סגי", עכ"ל), נעתקו לעיל סוף הע' רמט.

בשעת הדחק – תעשה התרת נדרים בפני שלשה

ג) ובסי' שמירת שבת כהלכתה (פרק מ"ג ס"ג) כתב, וז"ל: **ובשעת הדחק** (כגון אם תנהג כמנהגה, תצטרך לצמצם בשאר הוצאות שבת), **תעשה התרת נדרים בפני שלשה**, עכ"ל.

יא. שכחה פעם אחת להדליק – מדלקת כל ימיה נר א' יותר על מה שהיתה רגילה להדליק עד עתה

חלתה ולא הדליקה נר בשבת, תהא זהירה כל ימיה להוסיף על כל נר של מצוה יותר ממה שהיתה רגילה עד עתה, ובעת תענית וידידי – תתודה גם על עבירה זו

א) וז"ל המהרי"ל (הלכות שבת דף כ"ט ע"א בהגה"ה): נשאל למהרי"י סג"ל, **אשה שחלתה** ולא הדליקה נר בשבת, והורה לה שתהא זהירה כל ימיה להוסיף על כל נר של מצוה **יותר ממה שהיתה רגילה עד עתה**. ומתי שאירע תענית ותתודה, אז תתודה ג"כ על עבירה זו. ואם

ש) ומציין שם (בהעי' י"ב), וז"ל: כדין הנהגה טובה שצריך התרה – יו"ד סימן רי"ד, עיי' בשו"ע סי"ק ב' ובדגול מרבבה. וראה או"ח סי' תקפ"א במשנ"ב סי"ק י"ט ובשעה"צ סי"ק ל"ג, דלכתחילה יש לחוש לשיטת השו"ע ולהתיר נדר, עכ"ל. ומוסיף שם, וז"ל: **ומוטב שהאשה תתנה לפני שמתחילה להוסיף נרות שבת, שאין היא מקבלת דבר זה בנדר**, עכ"ל.

שא) בדרכי משה, רמ"א, ב"ח ושו"ע הרב העתיקו ממהרי"ל: **"אשה ששכחה"** (ועד"ז במטה משה: **"אשה דאשתל"י"**). ולכאורה, לדעת המהרי"ל, גם אשה שחלתה ולא הדליקה נר, שהיא בגדר **דאונס**, גם היא צריכה להוסיף כל ימיה נר א'. עיין בזה במג"א שנעתק להלן סעיף זה אות א', ובמחצית השקל שנעתק שם אות ב'.

שב) כן העתיק גם במטה משה דלהלן. ועד"ז בדרכי משה דלהלן: להוסיף על נר של מצוה. וברמ"א ובב"ח (ועד"ז בשו"ע הרב): מדלקת כל ימיה ג' נרות. ועד"ז בדרכי משה בדברי עצמו. וכ"כ ג"כ בלבוש שנעתק להלן. ועיין להלן סעיף זה אות יב (מאלי' רבה) שדייק בזה, דההוספה היא **"אפי' נר מצוה אחר שאינה של שבת"**.

רצונה להרבות תענית על ככה להתכפר לה, תע"ב. הועתק מהרי"ל ישן נושן. עכ"ל.

(ב) דברי מהרי"ל הנ"ל הובאו גם במטה משה; דרכי משה; רמ"א; ב"ח; לבוש ושו"ע הרב. אבל בכל הנ"ל הובאו דברי המהרי"ל בשינויים (ובפרט הענין דתענית, שהובא רק בדרכי משה), ולכן נעתיק כאן את לשונם הזהב.

אשתלי ולא הדליקה נר בשבת, תהא זהירה כל ימיה להוסיף על כל נר של מצוה יותר ממה שהיתה רגילה

(ג) וז"ל מטה משה (ח"ד סימן תכ"ב): **אשה דאשתלי ולא הדליקה נר בשבת, תהא זהירה כל ימיה להוסיף על כל נר של מצוה שג יותר ממה שהיתה רגילה, מהרי"ל, עכ"ל.**

שכחה ולא הדליקה נר בשבת, צריכה כל ימיה להוסיף על נר של מצוה יותר ממה שהיתה רגילה עד עתה, וצריכה תענית וידידי כו'

(ד) וז"ל הדרכי משה (סימן רס"ג ס"ק א'): כתב מהרי"ל: **אשה ששכחה ולא הדליקה נר בשבת, שצריכה כל ימיה להוסיף על נר של מצוה שד יותר ממה שהיתה רגילה להדליק עד עתה, וצריכה תענית וידידי כו', עכ"ל.**

ע"י הוספת הנר אינה מפסדת הכוונה דב' נרות כנגד זכור ושמו

וממשיך שם, וז"ל: **וכל זה אינן אלא חומרות רחוקות, ואדרבה נראה דכל המוסיף על הנרות גורע ומפסיד הכוונה**

(שג) עיין ג"כ לעיל הע' שב.

(שד) עיין ג"כ לעיל הע' שב.

של זכור ושמור^{שה}. אבל הנשים נוהגות כדברי מהרי"ל, שכל ששכחה פעם א', מדלקת כל ימיה ג' נרות. ונראה דסמכו אדברי מרדכי דכתב במסכת ראש השנה ר"פ י"ט טו דיכולין להוסיף על דבר המכוון. וכ"כ שם האשיר"י^{טו}. ועייש, עכ"ל.

שכחה פעם אחת להדליק, מדלקת כל ימי' ג' נרות

(ה) וז"ל הרמ"א (סימן רס"ג ס"א): האשה ששכחה פעם אחת להדליק, מדלקת כל ימיה ג' נרות (מהרי"ל), כי יכולין להוסיף על דבר המכוון נגד דבר אחר, ובלבד שלא יפחות (אשיר"י ומרדכי מס' ר"ה ריש פי' י"ט).

שכחה פעם אחת להדליק, מדלקת כל ימי' ג' נרות, שבזה תהא נזהרת מאד שלא תשכח עוד

(ו) וז"ל הב"ח (סימן רס"ג סוף ד"ה ומ"ש ויש שמכוונין): כתב במהרי"ל: אשה ששכחה פעם אחת להדליק, מדלקת כל ימי' ג' נרות. ונראה דהטעם הוא, שבזה תהא נזהרת מאד שלא תשכח עוד, שאם תשכח עוד צריכה עוד להוסיף נר בכל פעם שתהא שוכחת. וכן נוהגים הנשים, עכ"ל^{שח}.

(שה) עיין בארוכה בהנעתק לעיל פרק זה סעיף ב'.

(שו) ר"פ יו"ט של ר"ה – דף ל"ב ע"ב (סימן תשי"ב).

(שז) שם (סימן ג'). ועיין בהנסמן לעיל פרק זה סעיף ג' הע' רעג.

(שח) ומוסיף שם: וכתב הרב בהגהת שו"ע [דרכי משה ורמ"א דלעיל סעיף זה אות ד-ה]: ואע"פ שתקנו שתי נרות כנגד זכור ושמור, אפ"ה אין בהוספת הנר הפסד הכוני, כי יכולין להוסיף על דבר המכוין נגד דבר אחר, ובלבד שלא יפחות, כמ"ש באשיר"י ומרדכי במס' ר"ה ר"פ י"ט, עכ"ל.

שכחה פעם אחת להדליק, מדלקת כל ימיה ג' נרות,
לתקן עוותתה

(ז) וז"ל הלבוש (סימן רס"ג ס"ג): ונהגו הנשים,
כששכחה פעם אחת להדליק, מדלקת כל ימיה ג' נרות,
לתקן עוותתה, עכ"ל. ובאליהו זוטא שם (ס"ק ג') כתב,
וז"ל: הטעם, שלא תשכח עוד, שאם תשכח עוד צריכה
להוסיף עוד נר בכל פעם ופעם, עכ"ל.

שכחה כמה פעמים, צריכה להוסיף בכל פעם, כדי
שתהי' זהירה מכאן ולהבא בכבוד שבת

(ח) וז"ל המג"א (סימן רס"ג ס"ק ג'): ואם שכחה כמה
פעמים, צריכה להוסיף בכל פעם, כי הדבר משום היכר'
שתהי' זהירה מכאן ולהבא בכבוד שבת (בי"ח), עכ"ל.

אם הי' דרכה להדליק ג' נרות, ושכחה להדליק,
צריכה להוסיף נר א' ולהדליק ד' נרות

(ט) על מ"ש במג"א הנ"ל "אם שכחה כמה פעמים כו"
כתב במחצית השקל כאן (ס"ק ג'), וז"ל: וה"ה אם
מתחלה הי' דרכה להדליק ג' נרות כל פעם, אם שכחה
(צריך) [צריכה] להוסיף נר א' ותדליק כל פעם ד', וכן
עד"ז לעולם, עכ"ל.

שכחה פעם אחת להדליק, מדלקת כל ימיה ג'. —
שכחה כמה פעמים, מוספת בכל פעם

(י) וז"ל שו"ע הרב (סימן רס"ג ס"א): אשה ששכחה
פעם א' להדליק, נוהגין שמדלקת כל ימיה ג'. ואם שכחה
כמה פעמים, מוספת בכל פעם, כדי שיהי' לה היכר
וזכרון, שתהא זהירה מכאן ולהבא בכבוד שבת ולא תבוא
לידי שכחה, עכ"ל.

אשה עני' ששכחה, די לה שתוסיף מעט שמן כל פעם, ואם היתה רגילה בנר קטן, תדליק נר יותר גדול קצת

(יא) ז"ל מחצית השקל (סימן רס"ג סוף ס"ק ג'): כתב בס' א"ר [אות טישט], דעני' ששכח', יש להקל שלא תצטרך לנר נוסף, ודי לה שתוסיף מעט שמן כל פעם. ואם רגילה להדליק נר שעוה וכדומה, די לה אם היתה רגילה בנר קטן עכשיו תדליק יותר גדול קצת, עכ"ל.

(יב) על דברי הלבוש הנ"ל (סעיף זה אות ז) ד"נהגו הנשים, כששכחה פעם אחת להדליק, מדלקת כל ימיה ג' נרות כו"ו, כתב באליה רבה (סימן רס"ג סוף ט"ש), וז"ל: להוסיף על כל נר של מצוה יותר ממה שהיתה רגילה, ומציין שם: מט"מ ומהרי"ל. וממשיך שם, וז"ל:

אם שכחה פ"א להדליק: אפילו רגילה בג', תדליק יותר; ההוספה היא אפילו בנר מצוה אחר שאינו של שבת; מספיקה הוספה, וא"צ עוד נר

שמעינן מהא תלת. א', דאף שרגילה בג', מדליקשיא יותר. ב' אפי' נר מצוה אחר שאינה של שבת. ג', משמע דרק הוספה בעינן, כגון שמדליק נר גדול יותר, או נותן מעט שמן יותר, אבל א"צ להדליק עוד נר לתוספת, דלא כהבנת רמ"א ולבוש. ונראה להקל בזה לאשה עני', עכ"ל.

שכחה פ"א להדליק, תספק לאשה עני' שמן להדלקה

(יג) וז"ל שערי תשובה (סימן רס"ג סוף ס"ק ג'): כת' בשיורי ברכה [סימן רס"ג אות א'] בשם מוה' שמואל שער אריה בהגהת כת"י שכתב ע"ז, דיותר טוב לעשות מי ששכחה

שט) נעתק להלן באות שלאח"ז.

שי) הובא בכף החיים כאן סוף י"ב.

שיא) לכאורה צ"ל: תדליק. וכן להלן: שתדליק; ונתנת. ובכף החיים שם נעתק: תדליק; שתדליק; ליתן.

שתספיק לעניי' אחת שמן להדלקה, ע"ש. אבל המנהג להוסיף נר, וכדברי מהרי"ל, עכ"ל.

יד) ומציין על זה בכף החיים (סימן רס"ג ס"ק י"ג), וז"ל: אמנם לפי מ"ש באות הקודם [נעתק לעיל סעיף זה אות א] דמהרי"ל לא כתב בהדיא להוסיף נר, דיותר טוב להספיק לעניי' אם אפשר, עכ"ל.

אם לא שכחה לגמרי, והחסירה רק נר א' ממה שהיתה רגילה להדליק, האם צריכה להוסיף נר בכל שבת

טו) ז"ל הפרי מגדים (א"א) סימן רס"ג (ס"ק ג'): עמ"א. אם מדלקת ב' נרות פ"א, רק א' צריכה להוסיף. וכן אם מדלקת הרבה, ושכחה פ"א וחסר[ה] א', תדליק יותר, שתהא זהירה, עכ"לשיב.

טז) אבל המשנה ברורה (סימן רס"ג ס"א) בביאור הלכה (ד"ה ששכחה וכו') כתב עליו, וז"ל: עיין בפמ"ג דה"ה אם לא שכחה לגמרי, רק שחסרה נר אחד ממה שהיתה רגילה מתחילה. ולא נהירא, דכל זה הוא רק מנהג, והבו דלא לוסיף עלה, עכ"לשיג.

הוספת הנר – דוקא אם שכחה לגמרי, או ששכחה אחד מב' הנרות שכנגד זכור ושמור

יז) ועיין שו"ת מור ואהלות (סימן זי"ד), דלדברי הרמ"א (דלעיל סעיף זה אות א') יש לומר, דדוקא בשכחה

שיב) הביאו ג"כ בכף החיים (סימן רס"ג ס"ק י"א). וכ"כ בשו"ת באר משה (חי"ח סי' ס"ג).

שיג) ובתורת חיים כאן (ס"ק ד') כתב, דאע"פ שמשמע מכל רבותינו שרק אם שכחה מלהדליק לגמרי צריכה להוסיף, מ"מ יש לנהוג כפרמ"א, כיון דנפק מפומי, ע"כ.

שיד) הביאו במנחת שבת, מנחה חדשה (השמטות), לקיצור שו"ע סימן ע"ה סייד (דף קכ"ז ע"ב).

לגמרי מלהדליק, או עכ"פ בשכחה מאחד משנים, ולא בהנוספים. ואף שלכתחילה אינה רשאית לשנות מדרכה, דהוי כנדר, מ"מ אדעתא דהכי לא קנדרית להוסיף על הנוסף. וסיים, דנכון יותר ליתן זה הנוסף לאשה עניה שאין לה להדליק כלל, ע"כ.

שכחה להדליק, אבל בעלה (או אחר) הדליק בשבילה – אין צריכה להוסיף

(יח) ז"ל סי' תורת שבת (סימן רס"ג ס"ק ב'): **פשוט, שאם אחר מדליק בשבילה, שאינה צריכה להוסיף, שהרי בס"ג נאמר שבכל שבת ראשונה אחר הלידה הבעל מדליק, עכ"ל.**

שכחה להדליק ב' נרות, אמנם בעלה הדליק נרות של גאז או חשמל

(יט) ז"ל סי' מלמד להועילשטי (מחברת הראשונה, סימן מ"ו):

שאלה: אשה אחת שכחה להדליק ב' נרות שהיא רגילה להדליק לשבת, אמנם בעלה הדליק ד' נרות גאזפלאממען, ומעתה שואלת האשה אם צריכה להוסיף נר.

תשובה: דבר פשוט הוא שיוצאין בגאזפלאממען ידי מצות נר של שבתשטי. . . וכן בעלעקטריש ליכט. . . וכן פשוט

(שטו) למוהר"ר דוד צבי האפפמאן ז"ל, ראש ומנהל של בית המדרש לרבנים בברלין, פרנקפורט עני"מ, תרפ"ו.

(שטז) וכמו שפי' בשו"ת בית יצחק חיד"כ אך סי' ק"כ אות ה' דיכולין לברך בגאזליכט וכן בעלעקטריש ליכט להדליק נר של שבת, וכ"פ בס' משנה ברורה בס"י רס"ד. – מלמד להועיל כאן. [וכפ"י כוונתו למשני"ב סימן רס"ד בבאור הלכה ד"ה בעטרן בסופו, וז"ל: השמנים שלנו שדרך העולם להדליק בו [שקורין גאז] שריחו רע במקצת מדליקין בהם בשבת כו', עכ"ל]. ועיין ג"כ שם סימן מ"ז. שמירת שבת כהלכתה, חלק שני,

שאם אחר מדליק בשבילה, שאין צריכה להוסיף ש"י . .
אמנם לפי דעת האשל אברהם [סימן רס"ג] סק"ג ש"י אף
בשכחה נר אחד ממה שהיתה רגילה צריכה להוסיף, וא"כ
כיון שגם מקודם זה היו רגילין להדליק ד' גאָלאַמפּען
וגם שתי נרות, אף שיוצאין בגאָז-פלאַממען לחוד, מ"מ לא
גרע משכחה ממה שהיתה רגילה.

אך דברי הא"א אינם מוכרחין, וכבר חולק עליהם בסי'
משנה ברורה ש"ט, וע"ג בשו"ת מור ואהלות ש"י הובא בסי'
ארחות חיים סי' רס"ג אות ב'.

אם יהי' עירבוב על השולחן בהוספת הנר, ולא יהי'
הידור לשולחן, אז יכולה להקל בנדו"ד, או שתוסיף רק
בגודל הנרות וכו'

ונראה, שאם ע"י הוספת נר אחד יהי' קצת ערבוב
בשולחן, כגון שיש להם ב' לייכטער של כסף שוים, ואם
יוסיפו עוד לייכטער אחר שאינו של כסף, או שאינו מכוון
עם השניים, יהי' אינו נאה ליופי הידור השולחן, אזי

פמ"ג ס"ד, ובהנסמן שם העי' כ"ב. השבת והלכותי, שער ההלכות, סימן
ה' ס"ט, ובהנסמן שם העי' 16. הנעתק בסי' דרכי הלכה לשו"ע או"ח
סימן רס"ד ס"א.

– כמובן שכל הנ"ל מדובר רק באופן שהגאז או נרות החשמל הודלקו
לשם מצות נר שבת ולכבוד שבת – ששכ"ה כאן (ובהנסמן שם העי' כ"ג),
ולהלן שם סעיף ל"ב.

ולענין אם קונסין את האשה ששכחה, להדליק נר נוסף, כשהבית הי'
מואר באור החשמל (אבל לא הדליקו אותו לכבוד שבת) – עיין ששכ"ה
שם סי"ה העי' ל'. השבת והלכותי שם סל"ט, ובהנסמן שם העי' 69.
ילקוט יוסף סימן רס"ג סכ"ו, ובהנסמן שם העי' מ"ב.

שיז) וכמ"ש בסי' תורת שבת סי' רס"ג ס"ק ב' [נעתק לעיל סעיף זה אות יח].
– מלמד להועיל כאן.

שיח) נעתק לעיל סעיף זה אות טו.

שיט) נעתק לעיל סעיף זה אות טז.

שכ) נעתק לעיל סעיף זה אות יז.

יכולין להקל בענין דידן, או שתוסיף רק בגודל הנרות שכא או שתתן שוה של נר הנוסף לקופת חלה (חלה-ביכסע). ורק אם אינו מערבב כלל, מהיות טוב תחמיר עפ"י דעת הפמ"ג להוסיף עוד נר. ופטור בלא כלום א"א, משום שעכ"פ פשעה האשה ששכחה להדליק ולא ברכה על הנרות, עכ"ל.

שכחה להדליק, וצוותה לנכרי ביה"ש להדליק – אי צריכה להוסיף

כ) עיין סי' שמירת שבת כהלכתה (חלק שני, פמ"ג, סי"ה הע' כ"ט), וז"ל: יש לעיין, לפי מה דנקטינן דמותר לומר לנכרי בין השמשות להדליק נר לצורך שבת (סימן רס"א סי"אשכב), אם האשה שכחה להדליק והיא מצווה את הנכרי להדליקשכג, אי קנסינן לה. די"ל דסוף סוף השתדלה שיהא נר דלוק ואור מאיר בבית ובזה מתקיימת המצוה (עיין סימן רס"ג במשנ"ב סי"ק כ"אשכד). ובפרט לדעת אלה הפוסקים שכה דגם אם הנכרי מדליק יכולה האשה לברך, ואף דלא קיי"ל הכי, עיי"ש, מ"מ יש אור בבית ולא נקנוס. ועיין קצוה"ש סי' ע"ד בבדה"ש סי"ק ל"ב, עכ"לשכו.

שגגה והדליקה לאחר שקיבלו הקהל שבת מבעוד יום – צריכה להוסיף נר בכל שבת

כא) בסי' גידולי טהרה (חלק השו"ת סי' ל"ז

שכא) עיין ג"כ לעיל סעיף זה סוף אות יב.
שכב) עיין ששכ"ה פמ"ו סכ"ב, ובהנסמן בהערות שם.
שכג) עיין שם פמ"ג סי"ד, ובהנסמן בהערות שם.
שכד) ועיין ג"כ בהנסמן לעיל הע' שטז בסופה.
שכה) עיין ג"כ שו"ע הרב סימן רס"ג סי"א. קיצור דיני נשיק פ"ד סי"ז, ובהנסמן שם הע' 32-33.
שכו) ועיין ג"כ סי' הליכות ביתה סי"ד הע' 10.

באמצעוֹשִׁי) דן באשה ששגגה והדליקה נר של שבת לאחר שהקהל קיבל עליו שבת מבעוד יום (דהיינו שהי' עוד לערך שעה עד הלילה). דהנה הך הדלקה לאו כלום היא, והוי כאילו לא הדליקה. דלא מיבעי לדעת המרדכי דס"ל דגם באיסור דרבנן אי עביד לא מהני, וא"כ כאן דהוי איסור דרבנן להדליקשכח לא מהני. אלא אפי' אי דלא כהמרדכי, הכא שהדליקה באיסור, ופשוט דאיסור ליהנות מאורה, ודבר פשוט הוא דנר שבת צריך להיות ראוי לשימוש, וא"כ מסיק דצריכה להוסיף נר א' כל ימי', דהא הוי כאילו לא הדליקה. וע"ש דסידר לה ע"ז דרך תשובה, והעיקר שתקבל עלי' להיות מדלקת בזמן מוקדם מספיק לשבת, ע"כ.

אשה שלא הדליקה נרות משך זמן רב, ואח"כ חזרה בתשובה – האם צריכה להוסיף

(ב) ז"ל סי' שמירת שבת כהלכתה (חלק שני, פמ"ג, סוף הע' ל"ו): יש לעיין מהו הדין. . בפשעה ולא הדליקה, ואח"כ חוזרת בתשובה, הרי לא שייך הטעם כדי שתהא זהירה בכבוד שבת. וי"ל דבכה"ג לא קנסו, עכ"ל.

אפילו הדליקה לאחר נישואי' כמ"פ ב' נרות, והפסיקה, ואח"כ חזרה בתשובה, אין צריכה להוסיף (ג) וכ"כ בסי' ילקוט יוסף (סימן רס"ג סכ"ז), דאשה שפשעה ולא הדליקה משך זמן רב נרות בערב שבת, ואח"כ חזרה בתשובה, והתחילה לשמור תורה ומצוות, אין צריך לקנוס אותה ולהדליק נר נוסף. ואפילו אם

(שכז) תור"ד הובאו בסי' דרכי הלכה לשו"ע או"ח סימן רס"ג ס"א (ע' קע"ז), ומשם נעתק לכאן.

(שכח) עיין ג"כ שמירת שבת כהלכתה, חלק שני, פמ"ו ס"ד, ובהנסמן שם הע' ל"ה.

מספר הנרות שמדליקין לכבוד שבת קמא

לאחר נישואיה הדליקה כמה פעמים ב' נרות, יכולה להמשיך ולהדליק ב' נרות, ע"כ.

כד) והנה בששכ"ה שם, בטעם הדבר דבכה"ג לא קנסו, כתב ד"הרי לא שייך הטעם כדי שתהא זהירה בכבוד שבת". וכ"כ בילקוט יוסף שם הע' מ"ג, "דהסברא בזה פשוטה, מפני שבנדו"ד לא שייך הטעם שתהיי זריזה יותר במצות ההדלקה (וכ"כ הטעם הב"ח, ושאינו משום כפרה, עיי"ש).

וכוונתם לדברי הב"ח שנעתקו לעיל סעיף זה אות ו. ועיין להלן פרק זה סעיף י"ב אות ב, ממחצית השקל, דבלי דברי הב"ח הי' עולה על הדעת דהטעם שצריך להוסיף נר הוא בא לכפרה, א"כ גם בנאנסה צריכה כפרה קצת כו' (ועיין שם הע' שלג), משא"כ לטעם הב"ח כו' שכט.

אשה המתקרבת ליהדות דינה כנאנסה ולא הדליקה, שאין צריכה להוסיף

כה) ובס' קיצור דיני נש"ק (פ"ה ס"ג) כתב, וז"ל: **אשה המתקרבת ליהדות המתחילה להדליק נרות, אינה צריכה להדליק נר נוסף עבור כל הפעמים שלא הדליקה, כי דינה כנאנסה של, עכ"ל.** ומצוין שם לששכ"ה הנ"ל, וס' הליכות ביתה סי"ד הע' 10.

שכט) לכאורה צ"ע, דבמחצה"ש שם מסיים, דהטעם לזה דלדעת הב"ח אם נאנסה ולא הדליקה אין צריכה להוסיף, הוא משום ד"בלא"ה היתה זהירה, אלא האונס גרם לה שלא הדליקה", וא"כ בנדו"ד, **שלא היתה זהירה** (ובלשון ס' ששכ"ה וילקוט יוסף הנ"ל: **אשה שפשעה**), א"כ מדוע לא תהא צריכה להוסיף?

של) כפה"נ כוונתו שהיא בבחינת "תינוקת שנשבה". – ס' הליכות ביתה אינו תח"י.

שכחה להדליק בערב יו"ט – האם צריכה להוסיף

כו) עיין ס' שמירת שבת כהלכתה (חלק שני, פמ"ג הע' כ"ח), דשקו"ט בענין אשה ששכחה ולא הדליקה נרות בערב יו"ט (או בערב יו"ט שני של גלויות) – האם צריכה להוסיף מכאן ולהבא עוד נר, עיי"ש בארוכה, וש"נ.

ועיין ג"כ ס' הליכות ביתה סימן י"ד סכ"ג ובהע' ס"ז שם. ילקוט יוסף סימן רס"ג סכ"ח, ובהע' מ"ד שם.

שכח הבעל להדליק – אין האשה צריכה להוסיף

כז) כ' בספר השבת והלכותי (שער ההלכות, סימן ה' ס"ל), דאם שכח הבעל להדליק נרות (באופן שההדלקה מוטלת עליו, וכגון שאשתו אינה בבית), אין מצריכים את האשה להוסיף מכאן ולהבא, ע"כשלא.

איש המדליק בקביעות ושכח – האם חייב להוסיף

כח) ולענין איש המדליק בקביעות ושכח פעם אחת, אם חייב להוסיף – ראה ס' הליכות ביתה סי"ד הע' 10. ס' שמירת שבת כהלכתה, חלק שני, פמ"ג ס"ה הע' ל"ה.

*

הנר הנוסף שמדלקת צריך להיות משמן נוסף, ולא מן השמן של הנרות שהיא רגילה להדליק תמיד

כט) לכללות הענין יש להוסיף מ"ש בכף החיים (סימן רס"ג ס"ק י"א), וז"ל: **ודבר פשוט הוא, שצריך להוסיף שמן ותדליק הנוסף, אבל לא בשמן שהיתה מדלקת בו ב' נרות תדליק בו ג', דאדרבא בזה מגרעות נתן, דנכבין מהרה וממעטת יותר בכבוד שבת, עכ"ל.**

שלא) ומציין שם לשו"ת באר משה ח"ח סימן ס"ג סוף אות א'. שו"ת דברי שלום ח"ד סימן י"ב סוף אות ו'.

יב. נאנסה ולא הדליקה – אין צריכה להוסיף:

נאנסה ולא הדליקה, אין צריכה להוסיף

א) ז"ל המג"א (סימן רס"ג ס"ק ג'): ומה"טשלב נ"ל דאם נאנסה ולא הדליקה, כגון שהיתה בבית האסורים וכיוצא בה, א"צ להוסיף, עכ"ל.

הא דנאנסה א"צ להוסיף הוא דוקא להב"ח, דטעם הוספת הנר הוא מפני "שבזה תהא נזהרת מאד שלא תשכח עוד", משא"כ אם הנר הנוסף הי' בא לכפרה או לתשלומין, אזי גם אם נאנסה היתה צריכה להוסיף

ב) על מ"ש במג"א שם, "שכחה פעם אחת כו', משום היכרא כו', ומה"ט נ"ל דאם נאנס[ה] כו'", כתב במחצית השקל שם, וז"ל: ר"ל, דבלי דברי הב"ח הי' עולה על הדעת [ד]הטעם שצריך להוסיף נר הוא בא לכפרה, א"כ גם בנאנסה [צריך] [צריכה] כפרה קצתשלי, או הוי ס"ד [ד]טעם נר הנוסף [הוא] לתשלומין מה ששכחה, א"כ ה"ה בנאנסה. משא"כ לטעם הב"ח, שתהי' זהירה מכאן ואילך, בנאנסה א"צ להוסיף, דהא בלא"ה היתה זהירה אלא האונס גרם לה שלא הדליקה, עכ"ל.

נאנסה ולא הדליקה, אין צריכה להוסיף

ג) וז"ל שו"ע הרב (סימן רס"ג ס"א): **אם נאנסה ולא הדליק', כגון שהיתה בבית האסורים וכיוצא בזה, א"צ להוסיף כנגד זה, עכ"ל.**

שלב) דהב"ח (דלעיל פרק זה סעיף י"א אות ו') שהביא המג"א לפניו (נעתק לעיל שם אות ח'), דהטעם לזה ש"אם שכחה כמה פעמים, צריכה להוסיף בכל פעם", הוא מפני "כי הדבר משום היכר' שתהי' זהירה מכאן ולהבא בכבוד שבת". ועיין להלן סעיף זה אות ב' ממתצית השקל.

שלג) וכן משמע מפשטות דברי המהרי"ל (שנעתק לעיל פרק זה סעיף י"א אות א'), שלכן כתב שם "אשה שחלתה" כו', דאע"פ שאשה חולה אנוסה היא, אעפ"כ גם היא צריכה להוסיף כל ימיו נר א'.

הדליקה וכבו – הוי כנאנסה וא"צ להוסיף

(ד) עיין שו"ת מור ואהלות (סימן זישלד), דאם הדליקה וכבו הנרות ע"י שלא הי' החלב טוב, ג"כ א"צ להוסיף שלה, דהוי כנאנסה, וח"ו אין זה סכנה וסימן רע. רק שמעתה תקבל להיות נזהרת בזה לברור מחלב טוב, ע"כ שלו.

אם לא הדליקה מחמת עוני, אין צריכה להוסיף

(ה) וז"ל כף החיים (סימן רס"ג ס"ק י'): ונראה, דה"ה אם לא הדליקה מחמת עוני, שלא הי' לה כסף לקנות, דא"צ להוסיף, עכ"ל.

שלד) הובא במנחת שבת, מנחה חדשה (השמטות), לקיצור שו"ע סימן ע"ה סי"ד (דף קכ"ז ע"ב). ארחות חיים (החדש) סימן רס"ג סוף ס"ק ב'. שלה) ובמכ"ש אם כבה רק נר אחד – עיין שו"ת מהר"ם בריסק (סימן מ"ז), הובא בס' דרכי הלכה לשו"ע או"ח סימן רס"ג ס"א (ע' קע"ז). ועיין ג"כ שו"ת באר משה ח"ח סי' רל"ג. שו"ת שאילת יצחק ח"א סי' ל"ב. שלו) ועיי"ש בשו"ת מור ואהלות שם (הובא בס' דרכי הלכה שם), דמסיים, שיקבל הבעל ללמוד לאור נרות של ש"ק, דכל זכות האשה בנרות מבואר בספה"ק הוא אם בעלה ובני' לומדים אצל הנרות, ע"כ. ועיין ג"כ לעיל פ"ז סעיף א' אות יד.

תיקון והבהוב הנרות והפתילות

א. תיקון הנרות והפתילות ע"י הבעל:

(א) במסכת שבת (דף קי"ט ע"א): **רב הונא מדליק שרגי**. וכתב על זה בחדא"ג מהרש"א כאן, וז"ל: דהוא [רב הונא] מרא דשמעתין בפי' ב"מ (שבת דף כ"ג ע"ב שלז) דאמר הרגיל בנר כו', דמשמע דהאיש נמי חייב בנר, וכמ"ש התוס' (שם ד"ה ה"ג חזא דהו רגילי בשרגא) דהו רגילי בנר הבעל והאשה, ע"ש, עכ"ל.

(ב) ובמהרש"ל שם, אחרי שהביא שמצא "בתוס' ארוכים" ש"היו שם הרבה נרות, והיתה אשתו מדלקת אחרת", כתב, וז"ל: ואני אומר, **דיכול להיות שהוא הדליק תחילה, כדי שאשתו תהי' מדלקת נר של מצוה** שלח, עכ"ל שלט.

שלז) נעתק לעיל פי"ז סעיף א' אות א'.
שלח) צ"ע הכוונה. ובסי' טעמי המנהגים סימן ר"ס בקונטרס אחרון (ע' קכ"ה) העתיק את דברי המהרש"ל בזה הלשון: שהדליק מתחילה **נר אחד**, כדי שאשתו תדליק **בה** את הנרות של שבת.
ועד"ז כתב בתוספת שבת (סימן רס"ג סוף ס"ק ז', הביאו ב"משנת יעקב" לשו"ע שם), וז"ל: ומהרש"ל פירש... היינו שהדליק מתחילה **נר אחד** כדי שאשתו תדליק **בה** את הנרות של שבת, עכ"ל.
וכתב עליו ב"משנת יעקב", וז"ל: ולענ"ד הלשון במהרש"ל אין נראה כן, וגם אין עושין כן, רק עושין כמו שפירשתי, שהבעל מהבהב כל הנרות ומכבה אותן אח"כ, ועל ידי כולן הם נר של מצוה.
ואין כוונת מהרש"ל לפי פירוש תוספת שבת, כמו שהביא עטרת זקנים בשם פענח רזא*, דיהא לה מוכן נר שממנו תדליק בכל ערב שבת הנרות ולא ע"י קינסא, דתוספת שבת מפרש דהבעל ידליק נר אחד ויניח מודלק, ולהעטרת זקנים לא ידליק רק יהא מוכן שהאשה תדליק ע"י נר זה כל הנרות, עכ"ל "משנת יעקב".
(* פי' בשלח. וכן הביאו ג"כ בא"ר סימן רס"ג סוף ס"ק א' בשם פענח רזא. וכבר העירו על זה (ב"הגהות והערות" שבטור ושו"ע ה' שבת

הכנת ותיקון הנר צ"ל ע"י הבעל אבל ההדלקה תהי' ע"י אשתו

(ג) אבל בכתבי האריז"ל מפורש שרק **הכנת ותיקון הנר צ"ל ע"י הבעל, אבל הדלקתם צ"ל על ידי האשה.**

(ד) וז"ל שער הכוונות ענין ליל ו' (דף ס"א ע"ד): **גם תזהר בתיקון הנרות של שבת, אמנם הדלקת הנר היא מצוה על האשה בעלת הבית, כנודע, עכ"ל**שם.

(ה) ועד"ז בסידור האריז"ל להר"ש מראשקוב (ח"ב דף מ"ט ע"ב): **כוונת הכנת הנר יהי' על ידך דוקא, והדלקתה תהי' ע"י אשתך.**

[ובסידור האריז"ל להר"ק הלשון הוא: "הכנת הנר תהיה על ידך דוקא, והוא שתערוך ותעמיד הנרות על המנורה, ואך הדלקתם תהיה על ידי אשתך". אבל הוספה זו לא הובאה בשאר כתבי האריז"ל שנעתקו כאן שםא].

(ו) ועד"ז בשו"ע האריז"ל (קבלת שבת סוף ס"ב – ירושלים תשד"מ ס"ע קב): **גם תהא זהיר בתיקון הנרות, אך [ה]הדלקה תהי' ע"י אשתך.**

ח"א, הוצאת הדרת קודש, תנשי"א), דלפנינו לא נמצא ענין זה בפענח רזא. וכנראה שכן הי' לפניהם בפענח רזא כתב יד. וכ"ה בפ"י רבינו חיים פלטיאל עה"ת פי בשלח (עה"פ) בשלח יג, כב) "לא ימיש עמוד הענן יומם גווי' [ועיין ג"כ לעיל פי"א סעיף ב' אות ב']", אשר הרבה דברים משמו נמצאים בפענח רזא.

שלט) ובהגהות היעביץ' לש"ס שבת כאן מעיר: דילמא בשעה שהי' שרוי בלא אשה, ושהיתה חולה ו[אן] יולדת או בסיבת מקרה [אחר], או שהי' מדליק נרות הרבה, עכ"ל.

שמ) נעתק ג"כ בס' פתורא דאבא – מנהגי האר"י.

שמא) ובס' יסוד ושורש העבודה (שנעתק להלן סעיף זה אות יד), לאחר ששמביא בשם האריז"ל דאם מדליק בשמן זית הנה "תיקון הפתילות מוטל על הבעל", מוסיף: **ואם מדליק בנר של שעה ושל חלב, יניחם בעצמו בנר על השולחן.**

(ז) וז"ל הפרע"ח (שער השבת רפ"ג, הובא בספר סידורו של שבת): **תיקון הנר שבת תהיי אתה זהיר, אך הדלקתם תהיה על ידי אשתך, עכ"ל.**

(ח) ועד"ז בספר לחם מן השמים (דף כ"ו ע"א): **וצריך הוא [הבעל] לתקן הנרות, אך הדלקתם יהיי ע"י אשתך.**

(ט) וכן מוכח מסי' משנת חסידים, שכתב (במסכת תוספות שבת פ"ב אות ג'): **"ויזהר לתקן לשבת להאיר על השולחן הנ"ר כו"ך, ולהלן (שם אות ה') כתב: "ונרות אלו יודלקו על ידי אשתו".**

(י) ובסי' פלא יועץ (אות נ' ערך נר) כתב, וז"ל: **וכתבו משם האר"י ז"ל, שהטבת הנרות צריכה להיות ע"י האיש, וההדלקה ע"י האשה, עכ"ל.**

גם תיקון הנר צ"ל ע"י האשה, והתיקון של האיש הוא בזה שאומר: הדליקו את הנר, ויש בזה גם תיקון על עון העגל

(יא) אבל בסי' יפה ללב (או"ח סימן רס"ג סי"ושמב) כתב, וז"ל: **גם ההכנה לתקן אותה צריך שתהיי ע"י האשה, וכן המנהג... והתיקון של האיש הוא כי יבטה בשפתים לאמר: הדליקו את הנר, כי הדיבור עושה רושם גדול ותיקון גדול, וכמ"ש הרב ח"י [חמדת ימים] (דף ל"ט ע"א) יע"ש אשר בזה יש מהתיקון גם למעשה העגל אשר כבה איהו נרו של עולם שכתב הרב שם (דף ל"ז ע"א). עכ"ל.**

(יב) ובמג"א (או"ח סימן רס"ג סי"ק ז') כתב, וז"ל: **ומ"מ [כלומר, אעפ"י שהנשים מוזהרות בו יותר, כמ"ש בשו"ע שם (ס"ג)] האיש יתקן הנרות. ומציין ל"כתבים".**

(יג) ועל יסוד דברי האריז"ל הנ"ל, כתב בשו"ע הרב

בעל התניא (סימן רס"ג ס"ה), וז"ל: טוב שהוא [הבעל] יתעסק בתיקון הפתילות והנרות, וגם ידליק בשאר חדרים שאין אשה מדלקת שם.

אם מדליק בשמן זית יתקן הבעל את הפתילות, אם מדליק בנר של שעה או של חלב, יניחם הבעל בעצמו בנר על השולחן

(יד ובס' יסוד ושורש העבודה (שער השמיני, שער העליון) כתב, וז"ל: ואחר ערובי חצרות יתקן פתילות לנר של שבת, אם מדליק בשמן זית, כי הדלקה אותה מצוה האשה חייבת בה, ותיקון הפתילות מוטל על הבעל. האריז"ל. ואם מדליק בנר של שעה ושל חלב, יניחם בעצמו בנר על השולחן. . . לכו נא וראו איזו דרך ישרה לפני איש, איך ומה ראוי לאדם להשתדל בהנחה עושה מצוה כתיקונו, שיהיו מונחים נרות של שבת לצד דרום ושולחנו לצד צפון כמבואר בתיקונישמג כו'.

טו) ובתוס' הגרעק"א בביאור המשנה (שבת פ"ב מ"ו – דף ל"א ע"בשמד) "על שלש עבירות נשים מתות בשעת לידתן, על שאינן זהירות בנדה, בחלה ובהדלקת הנר", כתב, דהא דלא תני "על שאינן זהירות בנר", כמו דתני "ובחלה" ולא תני "בהפרשת חלה" – דהתנא בא לרמוז לנו למה דאיתא בתיקוני הזהרשמה, שבעל הבית יתקן את הנרות, ושאשתו תדליק. ולכן תני "ובהדלקת", דתיקון הנר על הבעל, עיי"ש.

טז) ובספר אוצר החיים (מנהגי הרה"ק מרן בעל "דברי חיים" זצ"ל מצאנז – ע' קצ"ו) מביא שכך הי'

שמג) נעתק לעיל פ"ה ס"ב אות ד'.

שמד) עיין בארוכה בהנעתק לעיל פ"ו סעיף א'.

שמה) לעי"ע לא מצאתי דבר זה בספר "תיקוני הזהר".

מנהגו בקודש של בעל ה"דברי חיים" מצאנו זצ"ל, לתקן את הנרות, ואח"כ היתה אשתו מדלקת אותן.

כל דבר שבקדושה יש להכין מקודם המקום מלמטה (ז) ובספר מקוה ישראל מביא מהרה"ק משינאווא זי"ע, וז"ל: **שצריך לדקדק בכל נרות מצוה להניח ולהדביק הנרות במקומן מקודם ואח"כ להדליקן, דאנן קיימא לן הדלקה עושה מצוה בכל מקום. על כן הדלקה במקומה בעינן כמו נר חנוכה.**

אח"כ אמר עוד טעם בזה, שכל דבר קדושה יש לעשות ולהכין מקודם המקום מלמטה, ואח"כ ממשיכין עליו האור מלמעלה, עכ"ל.

הטבת הנרות לכבוד שבת לשם שמים

(יח) וז"ל ספר אורות מרדכי (מהצה"ק ר' מרדכי'לע מנדבורנה) פ"ו (ע' צ"ג): **פ"א כשבא רבינו אל סיגעט, שלח הרה"ק הייטב לב"י זיע"א את הרה"ח ר' רפאל פריינד ז"ל לראות האין רבינו מהדק ומטיב את הנרות לכבוד שבת קודש, באמרו, שכל כוונותיו לשם שמים, עכ"ל.**

טעם שנוהגין שהבעל עושה הכנה קצת דההדלקה, הוא מפני שההדלקה מצוה בו יותר מבשלוחו, וע"י הכנה זו יוצא ידי חובתו

(יט) וז"ל אשל אברהם (מבוטשאטש) לסימן ר"ס סעיף בישמו: **ואולי לזה כ' בספה"ק לעשות הכנה קצת דהדלקה, כגון להעמיד המנורה בעצמו, וי"ל שהוא מצד שהדלקה חשובה יותר מהסעודה, ועל ידי זה לא יצטרך לומר הדליקו את הנרשמו כפי סגנון לנהוג כמו זר נחשב בעיני**

(שמו) בהמשך למ"ש שם לפנינו – נעתק לעיל פ"ד סעיף ה' אות ג'.
(שז) עיין בזה בארוכה בהנעתק לעיל פ"ד סעיף ו'.

הנשים להזכירם כן בכל עש"ק, ועל ידי ההכנה יוצא ידי חובתו היטב, עכ"ל.

ב. הבהוב הנרות והפתילות קודם הדלקתן:

(א) במשנה שבת (דף כ"ח ע"ב): פתילת הבגד שקיפלה ולא הבהבה (על השלהבת, כדי שתהא מחורכתת ותדליק יפה, רש"י), ר"א אומר . . אין מדליקין בה. ובגמרא שם (דף כ"ט ע"א): רבא אמר, היינו טעמא דרבי אליעזר, לפי שאין מדליקין בפתילה שאינה מחורכת כו'. ובתוס' שם (ד"ה רבא) כתב, וז"ל: ונ"ל דבחנם נהגו אנשים להדליק הפתילה ולכבותה כדי שתהא מהובהבת, דהא אין הלכה כרבי אליעזר דשמותי הוא, עכ"ל שמח.

נוהגות הנשים להבהב הפתילה קודם הדלקתה כדי שיאחז בה האור היטב

(ב) אבל ברא"ש שם (פ"ב סי"ח) כתב, וז"ל: ונוהגות הנשים להדליק הפתילה ולכבותה כדי שתהא מהובהבת ויאחז בה האור היטב, ומנהג יפה הוא שמת, עכ"ל. ועיין

שמח) עיין בב"י סימן רס"ד, שהביא שם דבעל הלכות גדולות פסק דהלכתא דאין מדליקין בפתילה שאינה מחורכת. וכן איתא בתוספתא. ור"י אומר שבחירוך דרך העברה בעלמא כולי עלמא מודו דצריך, אבל הבהוב גמור להדליק ולכבות אין צריך לעשותו בערב שבת, ע"כ (והוא ממרדכי פ' במה מדליקין סימן רפ"ט).

ובשלטי הגיבורים לרי"ף כאן כתב, וז"ל: רוב הפוסקים הסכימו דפתילות של נר שבת אינן צריכות הבהוב וחירוף. וכתבו הפוסקים, דאע"פ שהנשים נוהגו להדליק הפתילה ולכבותה כדי שתהא מחורכת, לא משום הלכה נהגו כן, עכ"ל, ומביא שם דברי בה"ג ור"י הנ"ל.

שמח) ובקרבן נתנאל כאן (סי"ק ח') ציין למ"ש בפירושו למס' ביצה (פ"א ס"א סי"ק פ'), וז"ל: נ"ל דמהאי טעמא נוהגין הנשים בכל ע"ש להדליק הפתילה ולכבותה קודם הדלקתן, מפני חשש האוסרים כשחל יו"ט אחר שבת כו'. [דיש אוסרים להשתמש ביו"ט שחל אחר השבת בפתילה שהדליק בשבת, משום הכנה. ולדיעה זו צריכין להדליק ולכבות

מרדכי שבת כאן (סימן רפ"ט). שלטי הגבורים לרי"ף כאן.

ג) וז"ל הטור (סוף סימן רס"ד): וא"צ להבהב הפתילה, שאין הלכה כר"א שמצריך להבהב, מ"מ נהגו הנשים להדליק הפתילה ולכבותה, כדי שתהא מחורכת ותאחז בה האור יפה, עכ"ל.

ד) ועד"ז כתב הרמ"א (על מ"ש בשו"ע שם (ס"ט): אין צריך להבהב הפתילה^{שנ}), וז"ל: ומ"מ נהגו להדליק הפתילה ולכבותה, כדי שתהי' מחורכת ותאחז בה האור יפה (טור), עכ"ל.

ה) וכ"כ בשו"ע הרב (סימן רס"ד ס"ד), וז"ל: מן הדין א"צ להבהב הפתילה על השלהבת קודם שידליקנה כדי שתהי' מחורכת ותדליק יפה, אבל נהגו הנשים להדליק הפתילה ולכבותה כדי שתהי' מחורכת קודם שתדליקנה לשם מצוה כדי שתאחז בה האור יפה, בין בנר של שמן בין בנר הכרוך, ומנהג יפה הוא.

ו) וז"ל ס' דרכי חיים ושלום (מנהגי בעל מנחת אלעזר זי"ע) סדר ערב שבת סימן ש"ס (ע' ק"ה): קודם הדלקת נרות הי' מכין ומהבהב הפתילות של הנרות שהדליקה הרבנית הצ' תחי', עכ"ל.

האיש יבהב הפתילה, כדי שלא תשהה האשה בהדלקתה

ז) ובמשנ"ב (סימן רס"ג ס"ק כ"ח) כתב, שהאיש

הפתילה מקודם בחול. ומשום יו"ט שאחר השבת נהגו להדליק ולכבות הפתילה בכל ע"ש].

שנ) בשו"ע כאן ניתוסף (בחצעי"ג ובאותיות קטנות): פי' ענין הבהוב יפול על דבר שאינו נשרף לגמרי וגם לא קיים לגמרי. אל תאכלו ממנו נא (בא יב, ט) תרגום יונתן מהבהב, עכ"ל. ובקיצור שו"ע (סימן ע"ה ס"ה): דהיינו שידליקו ויכבדו כדי שיהיו נוחים אחר כך להדליק, עכ"ל.

יהבהב הפתילה, ויהי תועלת שלא תשהה האשה בהדלקתה, ע"כ.

(ח) אבל ב"רשימות" כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע כותב, וז"ל: לא נהגינן להבהב נר של שבת קודם ההדלקה, עכ"ל.

הבהוב הנרות הוא תיקון לפגם הברית

(ט) ובספר מקוה ישראל מביא מהגה"ק בעל ה"דברי חיים" מצאנו זי"ע, **דלהבהב הנרות הוי תיקון לפגם הברית**. וכן מובא ג"כ בספר אוצר החיים (מנהגי הרה"ק מרן בעל "דברי חיים" זצ"ל מצאנו – ע' קצ"ו) מעשה שהי', שרבינו אמר לאחד מהמסתופפים בצילו שבא לבקש ממנו תיקון על חטאת נעורים, שידקדק בכל ערב שבת קודש לחרוץ את הנרות לפני הדלקתם.

לבישת בגדי שבת ונתינת צדקה לפני הדלקת הנרות

א. להתרחץ ולהתלבש בבגדי שבת לפני הדלקת הנרות:

קודם הדלקת הנרות רוחצות ולובשות בגדי שבת

(א) וז"ל קיצור שו"ע סימן ע"ה ס"ו (נעתק בכף החיים סימן רס"ג ס"ק ל"ה): נוהגות הנשים **שקודם הדלקת הנרות רוחצות ולובשות בגדי שבת**, ואשרי להן. עכ"ל.

(ב) וז"ל חיי אדם (כלל ה', הלכות שבת ס"ט): ונוהגות **ללבוש מקודם בגדי שבת**, ואשרי להם, עכ"ל.

בל תתקרב להדליק את הנרות בבגדים צואים

(ג) ובס' יפה ללב (סימן רס"ג סוף ס"ק ו') כתב, וז"ל: וצריך ג"כ כל איש להיות עיניו פקוחות על אשתו **לבלתי תתקרב להדליק הנרות בבגדים צואים** ובלי רחיצ[ה] במים חמין, ולרחוץ ידיהן לפני ההדלקה לברך בנקיות כפים. עכ"ל.

בימים הקצרים טוב להזהיר אותן שיקדימו לבוא לרחוץ וללבוש, ואם נתאחרה, מצוה יותר שתדליק במלבושי חול מלבוא לידי ספק חילול שבת

(ד) וז"ל חיי אדם (כלל ה', הלכות שבת ס"ט): **בימים הקצרים, שמתאחרת לישב בחנות ואח"כ רוחצת ולובשת, ובין כך יבואו ח"ו לספק חילול שבת, לכן טוב להזהיר להן שיקדימו לבוא לרחוץ וללבוש. וכשמתאחרת, מצוה יותר שתדליק כך במלבושי חול מלבוא ח"ו לספק חילול שבת, עכ"ל שניא.**

שניא) ומוסיף שם, וז"ל: ואם הבעל רואה שמתאחרת, מצוה גדולה שהוא

אשה שנתאחרה וחוששת שאם תרחץ ותתלבש תבוא לידי ספק חילול שבת, מצוה יותר שתדליק כמות שהיא. – תדליק קודם ואח"כ תחליף בגדיה

ה) ז"ל קיצור שו"ע שם (נעתק בכף החיים שם): **ואשה שנתאחרה בעסקיה ובאה לביתה קרוב לחצי שעה קודם שבת, שאם תרחץ ותלבש, תוכל לבוא לידי ספק חילול שבת, מצוה יותר שתדליק כמות שהיא משתבוא ח"ו לידי ספק חילול שבת, עכ"ל**שנב.

ו) וז"ל ס' בן איש חי (הלכות שנה שניה, פ' נח ס"ט, ציין אליו בכף החיים שם): נכון להדליק אחר שתחליף בגדי שבת. מיהו, **אם אחרה וחוששת שאם תחליף בגדיה לא ישאר לה זמן להדליק, אז תוכל להדליק בבגדי חול, ואחר כך תחליף בגדיה, עכ"ל.**

וכן כתב ג"כ במשנה ברורה (סימן רס"ב ס"ק י"א).

ב. לבישת צעיף להדלקת הנרות:

סגולה לפרנסה ללבוש הצעיף להדלקת הנרות

א) מנהג הנשים ללבוש צעיף בעת הדלקת נר שבת. והמדקדקות לובשות גם סינר שקורין שירצל.

ב) מנהג לבישת הצעיף הובא בספר דברי תורה (מהדורא ו' אות ס"חשנ"ג) וכתב על זה, דאף שהטעם הפשוט לזה הוא לכאורה משום שבעת הדלקת הנרות אז

ידליק הנרות ולא ישגיח בקטטת אשתו. ומצוה גדולה יותר לישב בחושך מלחלל שבת ח"ו, עכ"ל. ועיין ג"כ להלן הע' שנב. רש"י שנתק לעיל הע' קעא.

שנב) ומסיים שם, וז"ל: **ואם הבעל רואה שהיא מתאחרת מלבוא, מצוה גדולה שידליק הוא ואל ישגיח ברוגזה, עכ"ל.** ועיין ג"כ לעיל הע' שנא.

שנג) ומשם נעתק בסי' דרכי חיים ושלום (מנהגי בעל מנחת אלעזר זי"ע) סדר ערב שבת סימן שס"א (ע' ק"ה).

לבישת בגדי שבת ונתינת צדקה לפני הדה"נ קנה

הנשים מקבלות שבת, ולכן לובשות אז צעיף או מטפחת של שבת, אך מ"מ בכל יום השבת יקילו בזה קצת, ובעת הדלקת הנרות מדקדקות בצעיף דייקא, כי נ"ר בגימטריא צעיף, דשניהם סגולתם להשפיע פרנסה. כי ידוע אשר נ"ר בגימטריא ג' יחודים שגד, וממנה שנה נמשך פרנסה, ובצעיף אמרו דורשי רשומות עה"פ ותקח הצעיף ד"צעיף" הוא ר"ת עמך ישראל צריכין פרנסה, עיי"ש.

ג) ובפשטות אפשר לומר טעם לבישת הצעיף, כי בעת קבלת שבת צריכה האשה להיות בצניעות יתירה. וטעם זה שייך גם על מנהג לבישת השירצל, דהוי גם כן מלבוש של צניעות, כדאיתא בבבא קמא שני שמתקנת עזרא שתלבוש אשה סינר, ולדעת המאירי והשיטה מקובצת שם הכוונה על שירצל, עיי"ש.

ג. נתינת צדקה לפני הדלקת הנרות:

נתינת איזה פרוטות לצדקה לפני הדלקת הנרות

א) ז"ל קיצור שו"ע (סימן ע"ה ס"ב): **וטוב שתתן מקודם איזה פרוטות לצדקה.**

ע"פ הסוד יש ליתן ג' פרוטות לצדקה

ב) וז"ל סי' כף החיים (סימן רס"ג ס"ק ל"ד): **טוב שתתן מקודם פרוטה לצדקה, עכ"ל.** (ומציין שם, בסוף

שנד) יש במלכות רחל ג' יחודים: יחוד הוי"ה אדנ"י (כזה: יאהדונה"י); יחוד הוי"ה אלהי"ם (כזה: יאהלוההי"ם) ויחוד הוי"ה אהי"ה (כזה: יאההויה"ה), שעולים למספר נ"ר – פע"ח שער השבת פ"ד (דף שפ"ח טור ב'). שער הכוונות ענין קבלת שבת (דף נ"ד טור ב').

שנה) מן מלכות, רחל – עיין פע"ח שער הזמירות פ"ה, נעתק בספר אור עינים (להרה"ק מוה"ר אליעזר צבי ספרין מקאמרנא) ח"א אות פ"ר ערך פרנסה (דף ר"א ע"ג).

שנו) דף פ"ב ע"א: עשרה תקנות תיקן עזרא. . ושתהא אשה חוגרת בסינר משום צניעותא. וכעין זה הוא בירושלמי מגילה פ"ד ה"א קרוב לסופה.

הענין לקיצור שוי"ע שם). ואח"כ מוסיף שם: **וטוב ליתן ג' פרוטות לצדקה, משום שיש להם טעם בסוד, כמ"ש לעיל סי' נ"א אות מ"ד ואוי מ"ה וסי' קל"ב אות ו' ד"ה ועוד ענין וכו', יעו"ש.**

ושם (בקטע שלאח"ז) כתב, וז"ל: סדר הדלקה כך הוא. תחילה תאמר לשם יחוד וכו' הריני בא לקיים מ"ע של הצדקה, והריני נותנת ב' פרוטות לצדקה, ועוד הריני נותנת פרוטה אחת לצדקה לתקן את שורש מצוה זו וכל תרי"ג מצוות הכלולות בם במקום עליון. ויהי נועם וכו'. עכ"ל.

נתינת ב' או ג' פרוטות לצדקה, להיות עזר לסליחה ולכפרה

ג) וז"ל בן איש חי (הלכות שנה שניה, פ' נח לפני סעיף א'): ולכן שני טוב שהאשה תפריש קודם הדלקה שתים או שלש פרוטות לצדקה, להיות הצדקה עזר לסליחה ולכפרה. וכן נהגו פה עירנו קצת נשים להפריש לצדקה קודם הדלקה, עכ"ל.

לפני הדה"נ הוא עת רצון לקבלת בקשות נשים ובנות, ולכן צריך להרבות בברכות השי"ת ע"י נתינת הצדקה

ד) וז"ל כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע באגרת שלו (נדפסה ב"אגרות-קודש" חלק י"ד ע' תקכ"ט): בשאלתו כמה תפריש אמו ת[י] לפני הדלקת הנרות בערב שבת וערב יום טוב, מובן שזה תלוי ביכולתה. והנקודה בזה, כיון שעת רצון היא לקבלת בקשות נשי [ו]בנות ישראל קודם קיום המצוה דהדלקת הנרות בעש"ק וערב יום טוב, צריך להרבות בברכות השי"ת בזה על ידי נתינת הצדקה, עכ"ל.

שנז) בא בהמשך למ"ש שם לפני"ז, ד"שתי פעמים נ"ר עולה מספר "חננו המרבה לסלח" כו' (נעתק לעיל פ"ט סעיף ב' אות יח).

לבישת בגדי שבת ונתינת צדקה לפני הדה"נ קנז

כבר נתפשט המנהג לתת לצדקה לפני הדלקת הנרות לקופת רבי מאיר בעל הנס

ה) ובבדי השולחן (בס' קצות השולחן) סימן ע"ד ס"ק י"ט כתב, וז"ל: **כבר נתפשט המנהג בכל תפוצות ישראל שבגולה, ע"פ תקנות הגאונים וצדיקים ז"ל, שקודם הדלקת הנרות תתן צדקה לקופת רמבעה"נ להחזקת הישוב באה"ק ת"ו, ואין לשנות.** וגם הר"ש אלקבץ ז"ל מחבר פזמון לכה דודי תיקן החרוזים מיוחדים לבנין ציון וירושלים בפזמון הנ"ל. [מזה] נראה שיש ענין לזכור את ירושלים קודם קבלת שבת, עכ"ל.

ו) וז"ל כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע באגרת שלו (נדפסה ב"אגרות-קודש" חלק ו' ע' ק"השנ"ח): **תחזיק במנהג הטוב של בנות ישראל להפריש צדקה לקופת רבי מאיר בעל הנס – רמבעה"ן – לפני הדלקת נרות בעש"ק וערב יו"ט, עכ"ל.**

להזהיר את הנשים והבנות המדליקות שלא לטלטל ח"ו את קופת הצדקה לאחר הדלקה

ז) וז"ל כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע (בלקוטי שיחות חלק חכ"ד ה' 298 הערה 75): **מובן ופשוט – שצריך להזהיר וככל הדרוש את הנשים והבנות המדליקות שלא לטלטל ח"ו את קופת הצדקה לאחר הדלקה שנט, עכ"לשס.**

שנח) במענה לאשה שנכנסה להריון ומבקשת ברכה.
שנט) "ולכן צ"ל [קופת הצדקה] לכתחילה במקום שתשאר שם עד לאחר הבדלה" – לקוטי שיחות חלק כ"א ע' 381.
שס) ומוסיף שם, וז"ל: **ואולי זהו הטעם שלא נתפשט כ"כ מנהג נתינת הצדקה לפני הדה"נ מפני חשש האמור. ומפני גודל ענין השבת הנה גם לספק חששו. ועוד וג"ז עיקר שהחשש הוא בנוגע לקדושת שבת (ושמירתה) – וה"ז סתירה מיניי וביי להכנס לחשש כזה ע"י הוספה**

תפילת האשה בעת הדלקת הנרות

**ראוי' האשה להתפלל בשעת הדלקת הנרות שיתן לה
ה' בנים זכרים מאירים בתורה**

א) ז"ל רבינו בחיי (עה"פ יתרו יט, ג): כה תאמר לבית
יעקב אלו הנשים . . . צוה לדבר אל הנשים תחלה . . .
**שהאשה הטובה היא סיבה לתורה, שהיא יכולה להמשיך
את בנה לבית המדרש . . . ולכן ראויה האשה להתפלל
לשם יתברך בשעת הדלקת הנר של שבת, שהיא מצוה
המוטלת עליה, שיתן לה ה' בנים מאירים בתורה, כי
התפלה יותר נשמעת בשעת עשיית המצוה שסא. ובזכות נר
של שבת שהוא אור, תזכה לבנים בעלי תורה הנקראת
אור, שנאמר (משלי ו, כג) כי נר מצוה ותורה אור. וכן דרשו
רז"ל (שבת כג, בשסב): האי מאן דרגיל בשרגי הויין ליה
בנים תלמידי חכמים, עכ"ל.**

**תפלל שיהיו בניה מאירים בעולם בתורה ובמצוות
וביראת שמים**

ב) ובאגרת התשובה לרבינו יונה שסג כתב, וז"ל: ותברך
. . . להדליק נר של שבת. ותתפלל באותה שעה על בני
שיהיו בני' מאירים בעולם בתורה ובמצוות, **ותפלל ותאמר
יהי רצון שיהיו בני מאירים בעולם בתורה ובמצוות**

שסא) ובמחצית השקל למג"א שבאות ד' דלהלן (ומקורו ממט"מ בשם רבינו
בחיל) הלשון הוא: **כי בשעת קיום המצוה, התפילה על השכר המיוחד
לאותו מצוה יותר רצוי' לפניו ית', עכ"ל. ועיין בלשון אגרת התשובה
לרבינו יונה דלהלן בסמוך, ובהע' שסד שם.**

שסב) עיין בארוכה בהנעתק לעיל פ"ז סעיף א'.

שסג) בהוצאה עם ביאור דברי האגרת (ירושלים, תשכ"ב) הוא בסוף אות
פ"א.

וביראת שמים, מפני שתפלה זו נאה להתפלל בשעה שהאירה נר של שבת^{סד}, כענין שנאמר כי נר מצוה ותורה אור^{סה}.

תתפלל שיתן לה הרחמן בנים צדיקים ויראי השם ויודעין שמו יתברך

(ג) וז"ל ה"הגהות דשייכי לספר זרעים" (שנדפסו ברמב"ם סוף ספר זרעים), הלכות חלה בסופן^{שו}: ובכן **תתפלל אשה תמיד בשעה שהמצוה בידה ומקיימת אותה בהלכותיה, שיתן לה הרחמן בנים צדיקים ויראי השם ויודעין שמו יתברך, עכ"ל**.

(ד) דברי רבינו בחי הנ"ל הובאו (בשינויים קלים) גם להלכה, במטה משה (ח"ד סימן תי"ז), עולת שבת (סימן

שסד) ושם לפני^ז (אות פ'): כשהיא נותנת צדקה תתפלל באותה שעה. . . שיהיו בניה יראי שמים ומצליחים בתורה ובמצוות, מפני שתפילתו של אדם נשמעת בשעה שהוא עושה מצוה, עכ"ל.

(שה) כפה"נ שדברי רבינו יונה אלה שמשו מקור לדברי רבינו בחי הנ"ל. וכידוע מ"ש רבינו בחי (ב"פתיחה" לפירושו עה"ת), שבראשי פרשיות התורה יכלול רוב עיקרו של ספר משלי על פי פירושו של רבינו יונה ז"ל (שהי רבו המובהק של הרשב"א – רבו של רבינו בחי).

(שסו) בהמשך למ"ש שם לפני^ז בגודל מצות חלה וחביבותה. וז"ל שם: והנה על מצוה זו נצטוו הנשים והוזהרו יותר מן האנשים, כדתנן פרק במה מדליקין [עיי'ן בארוכה בהנעתק לעיל פ"ו סעיף א'] על ג' עבירות נשים מתות בשעת לידתן, על שאינן זהירות בנדה בחלה ובהדלקת הנר, ומפרש טעמא בגמרא, ראשית קראתי אתכם, על עסקי ראשית הזהרתי אתכם. ופי' רבינו משה גבי הדלקת הנר [רמב"ם הל' שבת פ"ה ה"ג]. ועיי'ן בארוכה בהנעתק לעיל פ"ד סעיף א' וסעיף ו': נשים מצוות על דבר זה יותר מן האנשים, לפי שהן מצויות בבתיהם והן העוסקות במלאכת הבית. ואעפ"כ צריך האיש להזהירן ולבדוק אותן על כך, עכ"ל. לפיכך יזהיר אדם בני ביתו וידרוש להם תמיד וילמדם כל הלכות המוטלות עליהם עד שיהיו בקיאים בהן ובהלכותיהן. ועל שם זה נקראת צדקת הגדולה **חנה**, ר"ת חל"ה נד"ה הדלק"ה, שקיימה ג' מצוות אלו כראוי, ובכן נתן לה הקב"ה תאות לבה וארשת שפתייה בעל מנע, עכ"ל.

רס"ג ס"ק ד'), ועד"ז במגן אברהם או"ח הל' שבת (סימן רס"ג ס"ק י"א), וז"ל שם: **ראוי שתתפלל האשה בשעת הדלקה שיתן לה הקב"ה בנים זכרים מאירים בתורה, עכ"ל.** ומציין שם: מט"מ בשם בחיי פ' יתרו.

בעת ההדלקה תתפלל על חיי בעלה ובניה שיזכו לתורה אור

ה) וז"ל ס' מעבר יבק (שפתי צדק פ"ה): **חובה עליה להתפלל בהדלקת נר שבת ויו"ט ויום הכפורים על חיי בעלה ועל בניה, שיזכו לתורה, כדאמרו בזהרש"ז, עכ"ל.**

ו) ושם (פט"ו): **וצוה רשב"י בפרשת ויקהלשסח כי תתפלל האשה בעת הדלקתה נר של שבת על חיי בעלה ובניה שיזכו לתורה אור, עכ"ל.**

נר שבת היא נשמת אדם הראשון (שקלקלה חוה בחטא עץ הדעת), ולכן ראוי לאשה להתפלל בשעת ההדלקה על בנים מאירים בתורה

ז) ובדרשות החתם סופר (לז"ך אלול דף שני"ז, טור ב) כתב, אשר **חנה** הוא ר"ת: **חלה, נדה, הדלקת הנרש"ט.** והענין, כי גוף האדם הוא בבחינת חלה מעיסה, כמ"ש על עפר מן האדמה שהי' אדה"ר חלתו של עולס"ש, ודמו של

שסז) כפה"נ כוונתו לזהר פ' בראשית (דף מ"ח ע"ב), שנעתק לעיל פ"ז סעיף ב' אות א'. ועיין להלן באות שלאח"ז, ובהערה שסח שם. שסח) ובמעבר יבק שנעתק באות שלפנ"ז כתב "כדאמרו בזהר" סתם. ועיין שם הע' שסז.

שסט) וכבר הובא דבר זה בס' מגלה עמוקות עה"ת, פ' שלח, ד"ה ג' מצוות (דף י"ז ע"ד), בשם הגהות מיימוני (עיין "הגהות דשייכי לספר זרעים" – שנדפסו ברמב"ם סוף ספר זרעים – בסופן. נעתק לעיל הע' שסז). ועיין ג"כ לעיל פ"ד סעיף ב' הע' נב בסופה, דחו"ה הוא ר"ת חלה, ווסתה, הדלקה.

שע) ב"ר ר"פ י"ד. ועיין בהנסמן לעיל פ"ו סעיף א' הע' קעד.

אדם הוא נגד דם נדה, ונשמת אלקים שבתוכו הוא נגד נר שבת ששא. ומשום הכי ראוי לאשה שתתפלל על בנים מאירים בתורה בשעת הדלקת הנר, כי הוא נגד נשמתו. ע"כ.

התפילה לאו דוקא בלשון הקודש

(ח) ובסי' טעמי המנהגים (בקונטרס אחרון – ע' קכ"ה) הביא מס' דעת משה לבנו של המגיד הקדוש מקאזניץ זצוק"ל (פי' תרומה), שסיפר לו אביו הה"ק זללה"ה על אמו של הרה"ק מוה"ר שמואל קאידנאווער זצללה"ה (בעל ספר "ברכת הזבח" על סדר קדשים וספר "ברכת שמואל" עה"ת ועוד ספרים), שלא היתה יודעת להתפלל כלום, אמנם בשעת הדלקתה נרות של שבת התפללה בלשון רוסית: יה"ר שיהא בנה שמואל תלמיד חכם.

התפילה לאחר שנהנית מהנרות

(ט) עיין שו"ת "תשובות והנהגות" (ח"ב סימן תפ"ז), שהתפילה צריכה להיות אחרי שהאשה נהנית מן הנרות ששב.

נוסח תפילת האשה בעת הדלקת נרות שבת

(י) וז"ל כף החיים (סימן רס"ג סל"ד): אחר שתדליק . . . ותברך . . . אח"כ תראה הנרות ותתפלל שיתן לה השי"ת בנים מאירים בתורה. וזהו נוסח התפילה:

יהי רצון מלפניך ה' אלקי ואלקי אבותי, שתחוס ותרחם עלי ותגדיל חסדך עמדי לתת לי זרע אנשים עושי

שעא) וזהו הסוד שע"י הנרות מבטלים הדינים, כמ"ש בספר נפש החיים להר"ח פלאגיי (מערכת הני' אות ל"ט). ועיין עוד ארחות חיים ה' יוה"כ (דף ק"ד ע"א אות י"א), עיי"ש.

שעב) וכן משמע מלשון כף החיים דלהלן בסמוך, שכתב, וז"ל: אחר שתדליק . . . ותברך . . . אח"כ תראה הנרות ותתפלל, עכ"ל.

רצונך ועוסקים בתורתך לשמה, ויהיו מאירים בתורה בזכות נרות השבת הללו, כמ"ש כי נר מצוה ותורה אור. וגם תחוס ותרחם על בעלי, פלוני בן פלוני, ותתן לו אורך ימים ושנות חיים עם ברכה והצלחה, ותסייעהו לעשות רצונך בשלימות, כיר"א, ויהי נועם וכו', יהיו לרצון וכו'. עכ"לשעג.

(א) והנוסח הרגיל בפי כל הוא כדלהלן:

יְהִי רָצוֹן מִלְפָּנֶיךָ, יְיָ אֱלֹהֵי וְאֵלֵּי אֲבוֹתֵי, שְׁתַּחֲוֹנֶה אוֹתִי וְאֶת אִישִׁי [וְאֶת בְּנֵי וְאֶת אָבִי וְאֶת אִמִּי] וְאֶת כָּל קְרוֹבֵי, וְתִתֵּן לָנוּ וּלְכָל יִשְׂרָאֵל חַיִּים טוֹבִים וְאֲרוּכִים, וְתִזְכְּרֵנוּ בְּזִכְרוֹן טוֹבָה וּבְרָכָה, וְתִפְקְדֵנוּ בְּפִקְדֹת יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים, וְתִבְרַכְנוּ בְּרָכוֹת גְּדוֹלוֹת, וְתִשְׁלִים בְּתִינוּ, וְתִשְׁכַּן שְׁכִינְתְּךָ בֵּינֵינוּ, וְזַכֵּנִי לְגִדּוֹל בָּנִים וּבָנֵי בָנִים חֲכָמִים וְנְבוֹנִים אֲהַבֵּי יְיָ יִרְאֵי אֱלֹהִים אֲנֹשִׁי אֲמַת זֶרַע קֹדֶשׁ בֵּי דְבָקִים וּמְאִירִים אֶת הָעוֹלָם בְּתוֹרָה וּבְמַעֲשִׂים טוֹבִים וּבְכָל מְלָאכָת עֲבוֹדַת הַבּוֹרָא. אָנָּה שְׁמַע אֶת תַּחֲיִנְתִּי בְּעַת הַזֹּאת, בְּזִכּוֹת שְׁרָה וּרְבֵקָה רַחֵל וְלֵאָה אֲמוֹתֵינוּ, וְהָאֵר נֵרֵנוּ שֶׁלֹּא יִכָּבֶה לְעוֹלָם וָעֶד, וְהָאֵר פְּנִיךָ וְנוֹשְׁעָה, אָמֵן.

אשה קשת רוח בגידול בנים תאמר לאחר הדלקת הנרות ההפטרה דיום ראשון דראש השנה

(ב) ז"ל קיצור שו"ע (סימן ע"ה סוף ס"בשע"ד): אשה קשת רוח בגידול בנים, או שאין לה כלל, סגולה שתאמר לאחר הדלקת הנרות ההפטרה של יום ראשון דראש השנה. וטוב שתבין מה שהיא אומרת, ותאמר בכוונה,

שעג) ומעיר על זה כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע (בלקוטי שיחות חלק ט"ז ע' 578), וז"ל: לא שמעתי לא הן ולא לאו, ולא ראיתי בבית הרב (הוא כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ זי"ע) תפילת בקשה להדלקת הנרות כו', עכ"ל. שעד) נעתק בכף החיים (סימן רס"ג ס"ק ל"ד).

עכ"ל.

יג) וכפה"נ שמקורו מאל"י רבה (סימן רס"ג ס"ק א'),
 שכתב שם (על מ"ש בלבוש שם ס"א: ויהא זהיר לעשות נר
 יפה לשבת . . . וכל הזהיר בו ביותר הויין לו בנים ת"ח,
 וסימנך נר מצוה ותורה אורשעה), וז"ל: ולכך יש לאשה
 להתפלל בשעת הדלקה על בנים בעלי תורה. **וטוב שתקרא**
בעת הזאת הפטורה מר"ה של חנה, עד וירם קרן משיחו,
 עכ"ל, ומציין לשל"ה (והוא בשל"ה מסי' שבת פ' נר מצוה
 ד"ה כשאשה).

